

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

БОГДАНА ОПРЯ

ІСТОРИЯ ТУРИЗМУ

навчально-методичний посібник
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 Туризм та рекреація

Кам'янець-Подільський
2024

УДК 338.48(091)(075.8)
ББК 65.433я73
О-62

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
(протокол № 10 від 28 листопада 2024 року)*

Рецензенти:

Пасєка С. Р. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму і готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

Федьков О. М. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Нестеренко В. А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри права, професійної та соціально-гуманітарної освіти, заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Опря Б. О.
О-62

Історія туризму: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм та рекреація. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 151 с.

Навчально-методичний посібник рекомендований для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 Туризм та рекреація. Він містить інформацію про зміст курсу, систему оцінювання результатів роботи студентів, пояснення та практичні рекомендації щодо виконання окремих видів діяльності, перелік тем та планів практичних занять з методичними рекомендаціями, питання та тести для самоконтролю, питання модульної контрольної роботи, завдання для самостійної роботи, біографічний покажчик, список рекомендованих джерел.

УДК 338.48(091)(075.8)
ББК 65.433я73

© Опря Б. О., 2024

ВСТУП

Історія туризму є важливою складовою частиною сучасної туристичної освіти, оскільки вона дозволяє глибше зрозуміти розвиток і становлення туристичних процесів та індустрії в різні історичні періоди. Туризм, як соціально-економічне явище, має глибокі історичні корені, починаючи від античних подорожей і паломництв до сучасних масових туристичних потоків. Вивчення історії туризму дозволяє простежити еволюцію туризму як явища, його зв'язок з іншими сферами суспільного життя, такими як культура, економіка, транспорт і технології.

Актуальність даного навчально-методичного посібника полягає в тому, що сучасний світ туристичних послуг швидко змінюється, і розуміння його історичних витоків дає змогу краще орієнтуватися в цих процесах. Туризм – це одна з найбільш динамічних галузей світової економіки, яка активно впливає на міжнародні економічні зв'язки, культурний обмін та соціальний розвиток. У сучасних умовах глобалізації, де туристичні потоки зростають, знання історії туризму є необхідною основою для професіоналів у галузі, допомагаючи їм зрозуміти витoki тих чи інших явищ і трендів, передбачати можливі зміни та адаптуватися до нових умов.

Цей навчально-методичний посібник створений для того, щоб допомогти студентам, науковцям і практикам у галузі туризму глибше зрозуміти історичний контекст розвитку туризму. Він не тільки забезпечує теоретичну базу, а й демонструє практичне значення історичних знань для сучасної туристичної діяльності. У ньому розглядаються ключові етапи розвитку туризму від стародавнього світу до сучасності, з акцентом на ті події та процеси, які сприяли формуванню туризму в його сучасному вигляді.

Посібник охоплює широкий спектр тем, включаючи ранні форми подорожей, роль релігійних паломництв, розвиток курортного відпочинку в епоху Просвітництва, вплив індустріальної революції на транспортні системи та формування сучасних туристичних агентств. Окрім того, у ньому подано аналіз основних тенденцій і змін, які відбувалися в різних регіонах світу, а також висвітлено внесок окремих особистостей у розвиток туризму. Спеціальну увагу приділено культурно-історичним аспектам

туризму, зокрема впливу подорожей на обмін знаннями та ідеями між різними народами і цивілізаціями.

Сьогодні, коли туризм став одним із ключових аспектів глобальної культури, економіки та екології, розуміння його історичного шляху є неоціненним для всіх, хто прагне успішно працювати у цій галузі. Навчально-методичний посібник пропонує систематичне й узагальнене бачення розвитку туризму, що робить його актуальним інструментом для студентів, викладачів і практиків. Він допомагає краще орієнтуватися в сучасній туристичній індустрії, глибше зрозуміти механізми її функціонування і передбачати подальші тенденції її розвитку.

Відповідно до вказаних обставин **предметом** освітнього компонента «Історія туризму» є вивчення розвитку туризму як соціального, культурного та економічного явища в різні історичні періоди. Дисципліна охоплює еволюцію форм подорожей, зміну мотивації туристів, виникнення та розвиток туристичної інфраструктури, а також роль ключових історичних подій, технологій і суспільних змін, що вплинули на становлення сучасної туристичної індустрії. Вона досліджує як національні, так і глобальні аспекти історії туризму, формуючи у студентів цілісне уявлення про його розвиток від стародавніх часів до сьогодення.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія туризму» полягає в тому, щоб сформувати у студентів розуміння еволюції туризму як соціально-економічного явища та галузі, проаналізувати його розвиток у різних історичних епохах, вивчити ключові події, постаті та фактори, що вплинули на формування сучасної туристичної індустрії. Вивчення цієї дисципліни має допомогти студентам усвідомити взаємозв'язок історичних процесів із сучасними тенденціями у сфері туризму, а також зрозуміти перспективи його подальшого розвитку.

Досягнення мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

– ознайомлення з основними етапами розвитку туризму – дослідити виникнення та розвиток туризму від античних часів до сучасності, зрозуміти вплив суспільних, економічних і політичних процесів на його становлення;

– вивчення основних історичних постатей та подій – аналіз ролі видатних мандрівників, дослідників, науковців та підприємців, які сприяли розвитку туризму та його організаційних форм;

- дослідження впливу індустріалізації та урбанізації на туризм
- розуміння того, як технологічні досягнення (розвиток транспорту, комунікацій) змінили характер подорожей та туристичних послуг;
- аналіз розвитку туристичних інституцій та організацій – ознайомлення з історією виникнення перших туристичних агентств, клубів, міжнародних організацій, які сприяли популяризації та регулюванню туризму;
- вивчення еволюції туристичних послуг та продуктів – дослідити, як змінювалися форми туристичних продуктів і послуг відповідно до соціально-економічних умов і запитів суспільства;
- ознайомлення з історичними формами туризму – дослідження різних видів туризму (лікувальний, паломницький, культурний, рекреаційний) та їхнього розвитку в різні історичні періоди;
- аналіз впливу міжнародних подій на розвиток туризму – дослідити, як світові війни, економічні кризи та інші значущі події впливали на міжнародний та внутрішній туризм;
- формування розуміння соціальної ролі туризму – вивчити, як туризм сприяв міжкультурному обміну, економічному розвитку країн, соціальній мобільності та поліпшенню якості життя людей;
- ознайомлення з тенденціями розвитку туризму в Україні та світі – дослідити специфіку розвитку туризму в Україні, порівняти з глобальними тенденціями та зрозуміти місце української туристичної індустрії в міжнародному контексті;
- формування критичного мислення щодо перспектив розвитку туризму – на основі історичних даних аналізувати сучасні виклики та перспективи розвитку туризму, прогнозувати його еволюцію на майбутнє.

Зміст освітнього компоненту «Історія туризму» реалізується в процесі опрацювання трьох блоків: теоретичного, практичного та самостійної роботи студентів.

Теоретичний блок: охоплює ключові аспекти розвитку туризму від давнини до сучасності, включаючи витоки подорожей у стародавніх цивілізаціях (Єгипет, Греція, Рим), середньовічні паломництва, вплив географічних відкриттів та Гранд-турів у Відродження і Просвітництво, формування туристичної індустрії в ХІХ столітті завдяки індустріальній революції та ролі Томаса Кука, розвиток масового туризму у ХХ столітті з появою авіаційних

перевезень, а також сучасні тенденції глобалізації, цифрових технологій і нових форм туризму. Особлива увага приділяється соціокультурним, економічним та екологічним аспектам туризму, міжкультурному обміну та стійкому розвитку. Теоретичний блок забезпечує розуміння еволюції туризму й методологічні основи його дослідження в історичному контексті.

Практичний блок: передбачає винесення на більш вузьке, але глибоке вивчення окремих, особливо значущих для історичного пізнання тем від найдавніших часів до сьогодення. Він також має завданням виявити творчі здібності студентів, продовжити розвиток їхнього логічного мислення та ораторського мистецтва, вміння висловлювати та належним чином аргументувати власну точку зору.

Самостійна робота: передбачає розвиток вміння студентів підібрати необхідну літературу для теми практичних занять, концентрувати увагу на основних її пунктах, робити власні аргументовані висновки, систематизувати й аналізувати документи і матеріали. Самостійна робота також включає в себе написання рефератів, контрольних робіт, опрацювання програмованих тем, винесених на самостійне вивчення, монографій, наукових статей.

Вивчивши курс «Історія туризму», студент повинен знати:

- ✓ основні етапи розвитку туризму;
- ✓ початкові форми подорожей у давніх цивілізаціях;
- ✓ розвиток паломництва в середньовіччі;
- ✓ великий тур у Європі в епоху Відродження;
- ✓ початок масового туризму в ХІХ столітті;
- ✓ вплив транспортних засобів на туризм;
- ✓ соціально-економічні чинники розвитку туризму;
- ✓ відомі історичні туристичні маршрути;
- ✓ вплив культурних, релігійних та політичних факторів на туризм;
- ✓ розвиток туристичної інфраструктури;
- ✓ внесок видатних особистостей в історію туризму;
- ✓ сучасні тенденції в розвитку туризму.

Студент повинен вміти:

- ✓ аналізувати розвиток туризму в історичному контексті;
- ✓ визначати ключові етапи розвитку туризму;
- ✓ оцінювати вплив соціальних, економічних та культурних факторів на туризм;
- ✓ виявляти закономірності в розвитку туризму;
- ✓ розуміти вплив змін у транспорті та інфраструктурі на туристичні потоки;
- ✓ прогнозувати майбутні тенденції, спираючись на історичні події;
- ✓ описувати внесок окремих осіб і подій у розвиток туризму;
- ✓ визначати вплив історичних подій на розвиток туризму;
- ✓ застосовувати історичні знання для аналізу сучасних туристичних продуктів;
- ✓ оцінювати сучасні туристичні продукти через призму історії;
- ✓ ідентифікувати відмінності між ранніми та сучасними формами туризму;
- ✓ працювати з джерелами інформації з історії туризму;
- ✓ структуровано викладати результати досліджень;
- ✓ розробляти екскурсійні програми з історичним контекстом;
- ✓ створювати тематичні екскурсії, враховуючи історичний розвиток;
- ✓ критично осмислювати питання сталого розвитку туризму;
- ✓ пропонувати шляхи збереження культурної спадщини в туристичній діяльності.

Навчально-методичний посібник містить інформацію про зміст курсу, систему оцінювання результатів роботи студентів, пояснення та практичні рекомендації щодо виконання окремих видів діяльності, перелік тем та планів практичних занять з методичними рекомендаціями, питання для самоконтролю та тести, питання модульної контрольної роботи, список рекомендованих джерел і літератури.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	Ра- зом	У тому числі		
		лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Мандрівництво в античні часи.	20	4	4	12
Тема 2. Подорожі в епоху середньовіччя.	20	4	4	12
Тема 3. Епоха великих географічних відкриттів та їх значення в історії мандрівництва.	20	4	4	12
Тема 4. Туризм в новий час.	20	4	4	12
Тема 5. Міжнародний туризм в ХІХ – першій чверті ХХІ ст.	20	4	4	12
Тема 6. Особливості розвитку туризму в Україні.	20	4	4	12
Разом годин	120	24	24	72

ЗМІСТ КУРСУ

Мандрівництво в античні часи

Мандрівництво в античні часи: основні передумови та значення. Чинники мандрівництва в античні часи (розвиток торгівлі, військові експедиції та дипломатичні місії). Внесок давніх китайців в історію мандрівництва: розробка Шовкового шляху, перші картографічні знання та технічні винаходи. Давні фінікійці та їхні досягнення в мореплаванні: створення перших великих торгових флотів і відкриття нових маршрутів у Середземномор'ї. Подорожі стародавніх греків: наукові експедиції, колонізація та поширення елліністичної культури. Дослідження Гомера, Геродота та інших грецьких мандрівників. Римська імперія та її роль у розвитку мандрівництва: будівництво доріг, поширення римської культури та розвиток міжнародної торгівлі. Подорожі в Римській імперії, як елемент дипломатії та розширення меж імперії. Перші екскурсиводи та путівники, що з'явилися в епоху античності: допомога мандрівникам у дослідженні нових територій. Роль римських кур'єрів та посланців у поширенні знань і технологій між різними регіонами. Вплив античних мандрівників на розвиток географічних та етнографічних знань. Завоювання нових територій та формування міжнародних маршрутів у Середземномор'ї. Значення мандрівництва в античні часи для майбутніх поколінь мандрівників.

Подорожі в епоху середньовіччя

Загальні особливості подорожей у Середньовіччі. Вплив феодальної системи та релігії на мандрівництво. Внесок арабської цивілізації у розвиток подорожей. Морські подорожі норманів та відкриття нових територій. Хрестові походи як стимул для розвитку мандрівництва. Паломницькі маршрути до святих місць. Торговельні шляхи та їхній розвиток у середньовічну епоху. Зародження «освітнього» туризму та подорожі студентів до університетів. Виникнення заїжджих дворів і готелів. Внесок купців і мандрівників у поширення культурного обміну. Роль церкви в організації подорожей та паломництв. Розвиток транспортної

інфраструктури середньовічної Європи. Значення середньовічних подорожей для подальшого розвитку туризму.

Епоха великих географічних відкриттів та їх значення в історії мандрівництва

Епоха великих географічних відкриттів: передумови та причини. Розвиток навігації та картографії. Подорожі Христофора Колумба та відкриття Америки. Експедиція Васко да Гама до Індії. Подорожі Фернана Магеллана та перша навколосвітня подорож. Дослідження Африки та відкриття мису Доброї Надії. Подорожі та відкриття у другій половині XVI – XVII ст. Розвиток англійських і голландських колоніальних експедицій. Відкриття та дослідження Північної та Південної Америки. Колонізація нових територій і початок трансконтинентальної торгівлі. Розвиток морського транспорту та впровадження нових типів суден. Формування перших міжнародних торговельних маршрутів. Вплив відкриттів на розвиток міжнародного туризму та мандрівництва.

Туризм в новий час

Геополітичні пріоритети в новий час і їхній вплив на туризм. Політичні передумови розвитку туризму у зв'язку з миром і стабільністю в Європі. Використання морських транспортних засобів для розвитку міжнародних подорожей. Виникнення та розвиток морських курортів як популярних туристичних напрямків. Розвиток залізничного транспорту та його вплив на масовий туризм. Зростання туристичної галузі в кінці XIX ст. і розширення доступу до подорожей. Зародження туризму в Північній Америці та створення перших туристичних маршрутів. Становлення нового виду туризму, зокрема організованих групових подорожей. Розвиток бальнеологічних курортів і популяризація лікувального туризму. Еволюція готельної справи у світі від Середньовіччя до нового часу. Вплив технологічних інновацій на розвиток туризму. Зростання міжнародного туризму та поява нових туристичних destinations. Значення туризму для економічного розвитку країн у новий час.

Міжнародний туризм в ХІХ – першій чверті ХХІ ст.

Перші туристичні організації та їхній вплив на розвиток міжнародного туризму. Зародження цивілізаційного туризму і поширення культурних подорожей. Готельне господарство та його функціонування і розвиток у ХІХ ст. Розвиток транспортних систем, включаючи залізничний та морський транспорт, і їхній вплив на туризм. Туризм у міжвоєнний період (1918–1939) та зростання популярності організованих подорожей. Післявоєнний розвиток туризму (1945–1960-ті роки) та збільшення доступності подорожей. Революція авіатуризму (1960-ті – 1980-ті роки) і масовий доступ до авіаперельотів. Туризм у кінці ХХ ст.: нові тенденції, виклики глобалізації та зростання екологічного туризму. Міжнародний туризм у ХХІ столітті: цифровізація, індивідуальні подорожі та поширення доступу до нових ринків. Перспективи розвитку міжнародного туризму в умовах глобальних змін. Вплив технологій на туристичні послуги у ХХІ столітті. Екологічні та соціальні виклики міжнародного туризму в сучасному світі.

Особливості розвитку туризму в Україні.

Мандрівництво та гостинність в Україні в давні та середні віки, їхній вплив на розвиток культури. Розвиток туризму в Україні наприкінці ХІХ на початку ХХ ст. та перші спроби організації туристичних маршрутів. Перші туристичні організації, їхня роль у популяризації мандрівництва. Туризм на теренах УРСР: особливості розвитку та обмеження в умовах радянської системи. Український туризм другої половини ХХ століття: формування нових напрямків та зміни у туристичних практиках. Розвиток готельного господарства та туристичної інфраструктури в Україні. Сучасний туризм в Україні: нові тренди, виклики та можливості. Роль природних ресурсів та культурної спадщини в розвитку українського туризму. Вплив євроінтеграційних процесів на туристичну галузь України. Перспективи розвитку внутрішнього та міжнародного туризму в Україні. Взаємозв'язок між туризмом і економічним розвитком країни. Значення екологічного та культурного туризму для майбутнього України.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ДО ЇХ ПІДГОТОВКИ

ТЕМА 1 МАНДРІВНИЦТВО В АНТИЧНІ ЧАСИ (4 год.)

Мета: Ознайомити студентів з особливостями мандрівництва в античні часи, проаналізувати мотиви, засоби пересування та умови подорожей того періоду, а також дослідити вплив античних подорожей на розвиток сучасної туристичної індустрії.

Питання для обговорення:

1. Мотивація та цілі подорожей у Стародавньому Єгипті, Греції та Римі. Роль подорожей у розвитку античних цивілізацій.
2. Засоби пересування та інфраструктура. Основні засоби транспортування у античні часи.
3. Виклики та небезпеки подорожей. Перешкоди і ризики, з якими стикалися мандрівники.
4. Значення мандрівництва для культури і економіки. Значення паломництва та спортивних подій (Олімпійські ігри) для мандрівництва.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

Перед початком підготовки до першого питання слід ознайомитися з історичними джерелами, що стосуються мандрівництва в античні часи. Це можуть бути твори античних істориків, географів та філософів (Геродот, Страбон, Пліній Старший). Важливо звернути увагу на тексти, що розповідають про мандри таких відомих постатей, як Одисей, Олександр Македонський, а також про експедиції римлян.

З'ясуйте, як подорожі впливали на культурний та економічний розвиток античних суспільств. Як мандри сприяли обміну знаннями, торгівлі, поширенню релігійних та філософських ідей?

Виділіть основні причини, які спонукали людей до мандрів у античні часи. Це могли бути торговельні, військові, дослідницькі, релігійні або освітні подорожі. Проаналізуйте, як ці цілі змінювались з плином часу та залежно від політичної ситуації.

Друге питання потребує ознайомлення з основними засобами транспортування у античні часи. Це охоплює як наземні, так і водні шляхи. Наземні подорожі здійснювалися пішки, на конях, візках чи колісницях. Важливими також були водні шляхи – кораблі та човни, що використовувалися для торгівлі й військових експедицій. Дослідження різних видів транспорту дозволить зрозуміти, як технології та засоби пересування розвивалися в залежності від географічних та культурних особливостей.

Особливу увагу варто приділити розвитку інфраструктури для подорожей. Це передбачає вивчення античних доріг, таких як римські, що сприяли ефективному пересуванню армій і торговців. Проаналізуйте роль гавань, які були ключовими точками для мореплавців. Зверніть увагу на створення місць для відпочинку мандрівників, таких як готелі, караван-сараї та дорожні станції, що забезпечували необхідні умови для тривалих подорожей.

Під час підготовки варто зосередитися на тому, як ці елементи інфраструктури сприяли економічному розвитку, культурним обмінам і зміцненню політичної влади античних держав.

При підготовці до третього питання важливо дослідити, з якими перешкодами стикалися мандрівники в античному. Також варто врахувати ризики нападів розбійників або ворожих племен, які часто чекали на беззахисних подорожніх. Знання про ці загрози допоможе зрозуміти, як мандрівники готувалися до подорожей та як організовували безпеку.

Безпека подорожей була залежною від розвитку інфраструктури та політичної стабільності в регіоні. Важливо дослідити, як різні держави, такі як Римська імперія, забезпечували безпеку своїх шляхів, зокрема за допомогою створення постів охорони або патрулів на основних дорогах. Також зверніть увагу на роль супроводжуючих гідів і караванів, які надавали додатковий рівень захисту під час тривалих мандрів.

Кліматичні умови мали значний вплив на подорожі. Дослідіть, як сезонні зміни погоди – дощі, снігопади, посухи або шторми – впливали на можливість пересування як сушею, так і морем.

Під час підготовки до четвертого питання варто дослідити, як мандрівництво впливало на розвиток економіки та торгівлі в античному світі. Особливу увагу слід приділити дослідженню «Шовкового шляху» і морських торговельних маршрутів, які зв'язували Європу, Азію та Африку, та як ці шляхи сприяли розширенню контактів між різними культурами.

Не менш важливим є вплив мандрівництва на культурний розвиток та поширення знань. Подорожі науковців, філософів і митців сприяли обміну ідеями між різними народами. На семінарі варто обговорити, як подорожі дозволяли поширювати філософські вчення, наукові відкриття та художні стилі.

Окремо слід розглянути значення паломництва та спортивних подій, зокрема Олімпійських ігор, для мандрівництва. Паломники долали великі відстані, щоб відвідати святі місця, що сприяло обміну культурними і релігійними ідеями. Олімпійські ігри, в свою чергу, залучали не лише атлетів, а й глядачів з усіх куточків Греції та інших регіонів, створюючи важливий простір для культурної інтеграції.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні мотиви спонукали людей до подорожей у античні часи?
2. Як розвивалася інфраструктура для мандрівництва у Стародавньому Римі та Греції?
3. Які види транспорту використовувалися для подорожей у античні часи?
4. Які були основні небезпеки і виклики, з якими стикалися мандрівники в античному світі?
5. Як впливали подорожі на розвиток економіки та торгівлі в античних цивілізаціях?
6. Яку роль відігравали подорожі у поширенні культурних та наукових знань?
7. Що таке паломництво в античному світі і яке його значення для мандрівництва?
8. Які були відомі маршрути античних мандрівників і яке їхнє значення?
9. Як подорожі вплинули на формування античних імперій?
10. Які паралелі можна провести між мандрівництвом в античні часи і сучасними туристичними подорожами?

ТЕМА 2

ПОДОРОЖІ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

(4 год.)

Мета: Дослідити особливості подорожей у середньовічний період, вивчити мотиви мандрівників, умови та засоби пересування, а також вплив середньовічних подорожей на соціально-економічний і культурний розвиток тогочасного суспільства.

Питання для обговорення:

1. Мотивація подорожей у Середньовіччі (релігійні паломництва, торгові подорожі та військові походи).
2. Основні маршрути та засоби пересування. Наземні та морські шляхи подорожей у Середньовіччі.
3. Інфраструктура для мандрівників. Постоялі двори, монастирі та ринки як важливі пункти зупинок.
4. Виклики та небезпеки середньовічних подорожей. Вплив епідемій та політичної нестабільності.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.

3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

При підготовці до першого заняття важливо звернути увагу на три основні мотиви подорожей у Середньовіччі: релігійні паломництва, торгові експедиції та військові походи. Мандрівники долали великі відстані, щоб знайти очищення, отримати прощення або виконати релігійні обітниць, що робило паломництво важливою складовою середньовічної культури.

Торгові подорожі мали важливий економічний характер. Торговці подорожували з метою поширення товарів, таких як шовк, прянощі, дорогоцінні метали, по Європі, Близькому Сходу та Азії. Це сприяло розширенню торговельних шляхів і налагодженню зв'язків між різними культурами, включаючи розвиток торгових міст і портів.

Окремо важливо дослідити вплив Хрестових походів на розвиток мандрівництва. Хрестові походи не лише мали військовий характер, але й відкривали нові маршрути, сприяли культурним і торговим контактам між християнським та мусульманським світом.

При підготовці другого питання слід охарактеризувати як проходили відомі караванні шляхи, які зв'язували Європу, Азію та Близький Схід. Подорожі сушею часто здійснювались караванами, що допомагало мандрівникам забезпечити безпеку та взаємну підтримку під час довгих подорожей. Водночас морські шляхи мали важливе значення для торгівлі та військових експедицій, забезпечуючи швидше транспортування товарів і людей між портами Середземного моря, Північної та Балтійської морських зон.

Важливу роль у середньовічних подорожах відігравали караванні шляхи та гавані. Караванні маршрути, що простягалися через пустелі та гірські райони, були основними засобами пересування торговців і паломників. Ці шляхи включали мережу торгових постів та караван-сараїв, що забезпечували відпочинок і безпеку мандрівників. Гавані, своєю чергою, були ключовими центрами для мореплавців, особливо в регіонах Середземного та Чорного морів, де відбувався активний обмін товарами між різними культурами. Розвиток цих транспортних мереж сприяв розширенню економічних і культурних зв'язків між Європою, Азією та Африкою.

Третє питання передбачає аналіз інфраструктури Середньовіччя для мандрівників, котра була досить розвиненою завдяки наявності готелів, монастирів та ринків. Гостинці та караван-сараї, розташовані вздовж основних торговельних шляхів, пропонували подорожнім притулок, їжу та місце для відпочинку. Монастирі також відігравали важливу роль, надаючи притулок паломникам та тим, хто подорожував із релігійних або гуманітарних причин. Ринки, які зосереджувалися біля міст і сіл, служили важливими пунктами для торгівлі, обміну товарами та культурними контактами між мандрівниками з різних країн.

Стан доріг у Середньовіччі був різноманітним залежно від регіону, але загалом дороги часто були погано доглянуті й небезпечні. У деяких місцях подорожнім загрожували розбійники та природні перешкоди, тому забезпечення безпеки було ключовим аспектом подорожей. Влада деяких країн намагалася забезпечувати охорону на певних ділянках шляхів, створювати укріплені станції та пункти охорони, щоб захистити мандрівників і торгові каравани від загроз.

Четверте питання передбачає висвітлення подорожей в Середньовіччі, котрі супроводжувалися численними ризиками, пов'язаними з природними умовами, розбійниками та війнами. Небезпека виникала через погану якість доріг, складний рельєф, несприятливі кліматичні умови, такі як сильні зливи, повені чи суворі зими. Розбійники та банди, що нападали на каравани й окремих подорожніх, були поширеною загрозою, особливо в віддалених і малонаселених місцях. Військові конфлікти та локальні війни також створювали значні труднощі для пересування, роблячи дороги небезпечними, а часом і зовсім непрохідними.

Епідемії, такі як Чорна смерть, суттєво впливали на мобільність населення, зупиняючи рух людей через заражені регіони та блокуючи важливі торгові шляхи. Політична нестабільність у різних державах також негативно відбивалася на подорожах, зокрема через часті зміни влади та відсутність належної безпеки на шляхах. Блокпости, конфіскації майна мандрівників, війни між феодалами і відсутність централізованої влади ставили під загрозу торгові й паломницькі маршрути.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні мотиви мандрівництва в середньовічний період?
2. Як релігійні паломництва вплинули на розвиток подорожей у Середньовіччі?
3. Які були основні маршрути для торгових подорожей у Середньовіччі?
4. Яку роль відігравали хрестові походи у розвитку середньовічного мандрівництва?
5. Які засоби пересування використовувалися для подорожей у Середньовіччі?
6. Яка інфраструктура забезпечувала зупинки та проживання для мандрівників у цей період?
7. Які були головні небезпеки, з якими стикалися мандрівники у Середньовіччі?
8. Як війни та політична нестабільність впливали на можливості подорожей у Середньовіччі?
9. Яким чином середньовічні торговці долали перешкоди на шляху між різними регіонами?
10. Як епідемії, такі як "Чорна смерть", вплинули на пересування та подорожі у Середньовіччі?

ТЕМА 3

ЕПОХА ВЕЛИКИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ВІДКРИТТІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ІСТОРІЇ МАНДРІВНИЦТВА

(4 год.)

Мета: Дослідити епоху Великих географічних відкриттів, вивчити їхній вплив на розвиток мандрівництва, розширення торгових шляхів та культурний обмін між різними частинами світу, а також проаналізувати їхнє значення для подальшого формування світової туристичної індустрії.

Питання для обговорення:

1. Передумови Великих географічних відкриттів (економічні, політичні та наукові чинники).
2. Основні мандрівники епохи (Христофор Колумб, Васко да Гама, Фернан Магеллан).
3. Нові маршрути та їх вплив на розвиток торгівлі. Відкриття морських шляхів до Америки, Індії та навколо Африки.
4. Вплив географічних відкриттів на культуру і наукові знання.
5. Значення Великих географічних відкриттів для мандрівництва.
6. Практичне завдання: аналіз подорожі мандрівника (створення карти маршруту та короткий опис його відкриттів).
7. Великі географічні відкриття та зміна геополітичного становища європейських держав.
8. Великі географічні відкриття та розвиток колоніальних імперій і глобальної економіки.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.

4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

Підготовка першого питання передбачає аналіз Великих географічних відкриттів, котрі були зумовлені кількома ключовими чинниками. Економічно Європа потребувала нових торгових шляхів до Азії через зростаючий попит на спеції, шовк та інші товари. Політично, європейські держави, зокрема Іспанія та Португалія, прагнули зміцнити свої позиції, знаходячи нові колонії та ресурси,

що сприяло розвитку експансії. Науково, розвиток навігації, вдосконалення кораблебудування (наприклад, каравели), компасу та картографії полегшили морські подорожі та відкриття нових земель. Ці фактори разом підштовхнули європейців до активних дослідницьких експедицій

Методичні рекомендації до другого питання мають акцентувати увагу на ключових відкриттях та географічних дослідженнях цих постатей. Рекомендується спочатку описати, як Христофор Колумб відкрив Америку в 1492 році, прагнучи знайти західний шлях до Індії, а також важливість цього відкриття для європейської колонізації. Далі варто згадати про Васко да Гаму, який у 1498 році відкрив морський шлях до Індії навколо Африки, що сприяло розвитку португальської колоніальної імперії. Завершіть описом Фернана Магеллана, який першим очолив експедицію, що здійснила навколосвітнє плавання (1519-1522), підтвердивши кулястість Землі. У цьому контексті варто звернути увагу й на внесок інших дослідників у розширення знань про світ.

При підготовці до третього питання необхідно висвітлити ключову роль географічних відкриттів у трансформації світової торгівлі. Рекомендується пояснити, як відкриття Колумбом Америки в 1492 році започаткувало активний обмін між Європою та Новим Світом, привносячи нові товари, такі як золото, срібло, цукор та тютюн. Далі варто наголосити на досягненні Васко да Гами, який у 1498 році відкрив морський шлях до Індії навколо Африки, що дозволило європейським державам встановити контроль над торгівлею прянощами та іншими цінними товарами. Це зменшило залежність від традиційних сухопутних маршрутів і сприяло піднесенню Португалії та Іспанії як світових морських держав.

При підготовці до четвертого питання студенти мають акцентувати увагу на глобальному розширенні європейського світогляду. Рекомендується зазначити, що відкриття нових земель у Північній та Південній Америці, Африці та Азії не лише збагатили європейські країни ресурсами, такими як золото, срібло, спеції та екзотичні рослини, а й суттєво розширили знання про географію, біологію, етнографію. Важливо підкреслити, як ці відкриття сприяли розвитку науки, картографії, а також філософських роздумів про місце людини у світі. Також варто звернути увагу на

взаємний культурний обмін між народами, що привело до появи нових ідей і культурних впливів в Європі та поза її межами.

Підготовка до п'ятого питання повинна підкреслювати, що географічні відкриття XV-XVI століть суттєво розширили горизонти мандрівництва. Рекомендується пояснити, що відкриття нових морських шляхів до Америки, Індії та навколо Африки зробили подорожі більш доступними та сприяли активізації глобальної торгівлі. Європейські купці отримали нові можливості для імпорту цінних товарів, таких як спеції, золото, срібло, і при цьому зросли економічні зв'язки між континентами. Важливо підкреслити, що поряд із матеріальними ресурсами відбувався активний культурний обмін – поширювалися знання, ідеї, релігії та технології між різними народами, що стимулювало розвиток науки та культури у всьому світі.

При підготовці до шостого питання необхідно дати детальний аналіз конкретної експедиції. Рекомендується вибрати одного з відомих мандрівників (наприклад, Христофора Колумба, Васко да Гама або Фернана Магеллана) та спочатку створити карту його подорожі, позначивши ключові зупинки та відкриті ним землі. Потім слід скласти короткий опис основних досягнень цієї експедиції: нові географічні відкриття, встановлені торгові шляхи, контакти з новими народами або внесок у наукове знання. У завданні важливо підкреслити, як подорожі вплинули на розвиток світової історії, торгівлі та культури.

Підготовка сьомого питання має підкреслити, що відкриття нових земель суттєво змінили баланс сил у Європі. Рекомендується пояснити, що Іспанія і Португалія стали провідними колоніальними державами, здобувши контроль над великими територіями в Америці, Африці та Азії, що збагатило їх за рахунок нових ресурсів. Це послабило роль Італії, яка до того часу контролювала більшість торговельних шляхів до Азії, і підштовхнуло Англію, Францію та Нідерланди до створення власних колоніальних імперій. Нові торгові шляхи сприяли піднесенню морських держав, а конкуренція за колонії та ресурси призвела до багатовікових геополітичних суперечок і війн між європейськими державами.

Восьме питання повинно акцентувати увагу на тому, як відкриття нових земель сприяли формуванню колоніальних імперій та глобальної економіки. Рекомендується пояснити, що Іспанія, Португалія, а пізніше Англія, Франція та Нідерланди заснували

колонії в Америці, Африці та Азії, отримуючи доступ до багатих природних ресурсів (золота, срібла, спецій, цукру, тютюну тощо). Це призвело до зростання міжнародної торгівлі та створення перших глобальних торгових мереж. Колоніальні держави накопичували багатства, що змінило економічний баланс у світі, сприяло розвитку капіталізму та становленню глобальних ринків. Крім того, колоніалізм мав великий вплив на розвиток транспорту, фінансових систем і зміцнення зв'язків між континентами.

Питання для самоконтролю:

1. Які були основні причини, що призвели до початку Великих географічних відкриттів?
2. Яку роль відіграли морські технології у розвитку досліджень нових територій?
3. Як відкриття Америки змінило хід історії мандрівництва та торгівлі?
4. Які відкриття зробили Христофор Колумб, Васко да Гама та Фернан Магеллан?
5. Які нові торгові шляхи були прокладені під час Великих географічних відкриттів?
6. Як вплинули географічні відкриття на культуру та наукові знання того часу?
7. Які соціальні та економічні наслідки мали Великі географічні відкриття для Європи та колонізованих територій?
8. Які труднощі та небезпеки супроводжували мандрівників під час їхніх експедицій?
9. Яку роль відіграли європейські монархії у фінансуванні дослідницьких подорожей?
10. Як епоха Великих географічних відкриттів вплинула на формування сучасної туристичної індустрії?

ТЕМА 4

ТУРИЗМ В НОВИЙ ЧАС

(4 год.)

Мета: Ознайомити студентів з розвитком туризму в епоху Нового часу, дослідити основні зміни в мандрівництві, що стали можливими завдяки промисловій революції, технічному прогресу та соціальним перетворенням, а також проаналізувати вплив цих факторів на становлення сучасної туристичної індустрії.

Питання для обговорення:

1. Основні геополітичні та економічні чинники розвитку туризму.
2. Роль морського та залізничного транспорту у розвитку туризму.
3. Етапи зародження та розвитку морських курортів
4. Вплив бальнеологічних курортів на розвиток туристичної галузі.
5. Розвиток готельної справи від Середньовіччя до XIX ст.
6. Розвиток туристичної галузі наприкінці XIX ст. та зародження туризму у Північній Америці.
7. Чинники становлення нових видів туризму.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

При підготовці до першого питання студенти мають зосередитися на ключових подіях і процесах, що вплинули на формування туризму. Рекомендується пояснити, що стабілізація політичної ситуації в Європі після Віденського конгресу (1815 р.) та інших міжнародних домовленостей сприяла зростанню безпеки для подорожей. Геополітична конкуренція між країнами за нові ринки та ресурси стимулювала розвиток інфраструктури, зокрема транспортних систем (залізниць, пароплавів), що полегшило пересування. Крім того, колоніалізм та міжнародна експансія відкрили нові туристичні напрямки для європейців, а політична

стабільність у багатьох країнах сприяла розвитку внутрішнього та міжнародного туризму.

Друге питання повинно охарактеризувати те, що розвиток транспорту став ключовим чинником розширення туристичних можливостей. Рекомендується пояснити, що поява пароплавів зробила подорожі морем швидшими, безпечнішими і доступнішими для ширших верств населення, сприяючи розвитку міжнародного туризму. Залізничний транспорт, зокрема в ХІХ столітті, революціонізував подорожі всередині країн, дозволивши швидко та зручно долати великі відстані, що сприяло розвитку внутрішнього туризму та формуванню туристичних напрямків у віддалених місцевостях. Ці транспортні інновації також сприяли формуванню туристичної індустрії, яка задовольняла нові потреби подорожуючих.

Третє питання має висвітлити ключові періоди та фактори, які сприяли виникненню морських курортів. Рекомендується пояснити, що перші морські курорти почали з'являтися в Європі у ХVІІІ столітті, коли морські купання стали популярними через їхні передбачувані лікувальні властивості. До ХІХ століття, завдяки розвитку залізничного транспорту, морські курорти стали доступнішими для середнього класу, що призвело до їхнього розширення. Важливо підкреслити, що розвиток інфраструктури, таких як готелі, набережні та інші розважальні заклади, значно сприяв популяризації морських курортів у ХХ столітті, перетворюючи їх на центри масового туризму.

Четверте питання має підкреслити значення лікувальних курортів для розвитку туризму. Рекомендується пояснити, що зростання популярності бальнеологічних курортів у ХІХ столітті сприяло залученню великої кількості відвідувачів, які прагнули оздоровлення через лікування мінеральними водами, грязями та термальними джерелами. Це призвело до розширення туристичної інфраструктури навколо таких курортів, зокрема готелів, санаторіїв та розважальних закладів. Бальнеологічні курорти стали центрами елітного туризму, приваблюючи не лише місцевих відвідувачів, а й туристів з-за кордону, що сприяло зростанню міжнародного туризму та розвитку медичного туризму.

П'яте питання може акцентувати увагу на трансформації готелів з простих постійних дворів у розкішні заклади для туристів. Рекомендується розглянути, як у Середньовіччі заїжджі двори та

монастирі надавали подорожнім базові умови для відпочинку, часто в рамках релігійної допомоги. З розвитком торгівлі та подорожей у період Відродження з'явилися перші готелі, орієнтовані на комерційну діяльність. До XVIII-XIX століть, завдяки індустріальній революції та зростанню міст, готельна індустрія розвинулася до створення розкішних готелів із високим рівнем комфорту, таких як готель Ritz або Savoy, що стали символами соціального статусу й зручностей для подорожуючих еліт.

Шосте питання повинно висвітлити ключові процеси, що вплинули на розвиток туризму. Рекомендується пояснити, що наприкінці XIX століття розвиток залізничного транспорту, пароплавства та індустріалізація значно спростили подорожі, зробивши їх доступними для ширшого кола людей. В Європі туризм почав перетворюватися на масове явище, зокрема завдяки діяльності таких піонерів, як Томас Кук, який організовував перші туристичні поїздки. У Північній Америці туризм зароджувався паралельно з будівництвом залізничних шляхів, що відкривали доступ до національних парків, таких як Єллоустоун (1872), а також курортів уздовж Атлантичного узбережжя. Це сприяло появі перших туристичних агенцій та організації відпочинку для середнього класу.

Сьоме питання має розкрити соціальні, економічні і технологічні аспекти. Рекомендується пояснити, що індустріалізація, урбанізація та зростання середнього класу сприяли збільшенню кількості людей, які мали час і фінансові можливості для подорожей. Технологічний розвиток транспорту (залізниці, автомобілі, літаки) полегшив доступ до віддалених місць, а розширення туристичної інфраструктури (готелі, курорти, турфірми) зробило подорожі комфортнішими. Соціальні зміни, такі як поширення ідей здорового способу життя та інтерес до природи, сприяли розвитку таких видів туризму, як екотуризм, спортивний туризм і медичний туризм. Також вплив культури, моди і популяризація подорожей через літературу та мистецтво створили попит на нові туристичні напрямки та формати відпочинку.

Питання для самоконтролю:

1. Які ключові фактори сприяли розвитку туризму в епоху Нового часу?
2. Як промислова революція вплинула на розвиток туризму?

3. Яке значення мав розвиток транспортних засобів (залізниця, пароплави) для розширення туристичних можливостей?
4. Як змінилися туристичні тенденції та переваги в період Нового часу?
5. Які основні морські курорти виникли в Новий час і як вони вплинули на туристичну індустрію?
6. Як розвивалася готельна справа в Новий час і які інновації були впроваджені?
7. Які нові види туризму з'явилися в період Нового часу?
8. Як розвиток бальнеологічних курортів відобразився на туристичній індустрії в Новий час?
9. Які соціальні та культурні зміни вплинули на туристичну діяльність у цей період?
10. Як зароджувався та розвивався туризм у Північній Америці в кінці XIX століття?

ТЕМА 5

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ В ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

(2 год.)

Мета: Проаналізувати розвиток міжнародного туризму в ХІХ – першій половині ХХ століття, вивчити ключові фактори, які вплинули на його еволюцію, зокрема соціальні, економічні та технологічні зміни, а також оцінити вплив цих факторів на формування сучасних міжнародних туристичних практик і тенденцій.

Питання для обговорення:

1. Соціальні та економічні фактори розвитку міжнародного туризму в ХІХ столітті. Вплив індустріалізації та зростання доходів на туристичну активність.
2. Роль технологічних інновацій у розвитку міжнародного туризму (залізниці, пароплави, авіація).
3. Основні туристичні маршрути та напрямки ХІХ – початку ХХ століття.
4. Виникнення та розвиток туристичних агентств і готельного бізнесу.
5. Вплив світових подій на міжнародний туризм.
6. Соціальні та культурні аспекти міжнародного туризму.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

При підготовці до першого питання розглядаємо розвиток міжнародного туризму у ХІХ столітті, котрий був значною мірою зумовлений соціальними та економічними змінами, пов'язаними з індустріалізацією. Промисловий розвиток призвів до зростання рівня доходів середнього класу, що дозволило більшій кількості людей подорожувати з метою відпочинку. Водночас покращення транспортної інфраструктури, зокрема розвиток залізниць і пароплавів, зробили подорожі більш доступними і швидкими. Зростання міської урбанізації також сприяло тому, що люди шукали можливостей для відпочинку поза містами, що стимулювало туристичну активність.

У другому питанні розглядаємо технологічні інновації, такі як розвиток залізниць, пароплавів і авіації, котрі відіграли ключову роль у розширенні туристичних можливостей. Залізниці забезпечили швидке і зручне пересування по суші, що дозволило подорожувати на великі відстані всередині континентів. Пароплави, у свою чергу, зробили морські подорожі більш надійними і регулярними, відкриваючи нові маршрути між континентами. З появою авіації в ХХ столітті туристи отримали можливість швидше і комфортніше долати великі відстані, що зробило міжнародні подорожі доступними для більшої кількості людей і прискорило глобалізацію туризму.

Третє питання аналізує розвиток у ХІХ – на початку ХХ століття популярних туристичних маршрутів європейськими країнами, зокрема Франція, Швейцарія, Італія та Велика Британія. Одним із найвідоміших маршрутів був «Гранд-тур», під час якого молодь із багатих європейських родин відвідувала культурні центри Європи для ознайомлення з мистецтвом і наукою. Крім того, популярністю користувалися курортні місця, такі як Лазурний берег і альпійські курорти для лікування та відпочинку. Розвиток залізниць і пароплавів зробив подорожі до нових напрямків, включаючи Америку, Індію та Єгипет, що стало основою для розширення міжнародного туризму.

Четверте питання аналізує виникнення туристичних агентств та розвиток готельного бізнесу у ХІХ столітті, котрі стали важливими етапами формування сучасної туристичної індустрії. Першим туристичним агентством вважається компанія Томаса Кука, яка у 1841 році почала організовувати групові подорожі, роблячи туризм доступнішим і структурованішим. Згодом агентства поширили практику пакетних турів, що включали транспорт, проживання та екскурсії. Одночасно з цим відбувався розвиток готельного бізнесу, особливо в курортних і туристичних зонах, де створювалися готелі для різних категорій туристів. Це забезпечило професіоналізацію туристичної галузі та спростило організацію подорожей для широкого загалу.

П'яте питання аналізує світові події, такі як війни, економічні кризи та політичні зміни, що значно впливали на міжнародні туристичні потоки. Війни, особливо Першу та Другу світові, призвели до суттєвого скорочення туризму через небезпеку подорожей та мобілізацію ресурсів для військових потреб.

Економічні кризи, такі як Велика депресія, зменшували доходи населення, що обмежувало можливості для подорожей. Політичні зміни, включаючи встановлення нових кордонів або зміни режимів, також впливали на доступність і безпеку певних туристичних напрямків, змінюючи популярні маршрути та пріоритети мандрівників.

Шосте питання характеризує міжнародний туризм, котрий відіграє важливу роль у культурному обміні та соціальних змінах. Подорожі дозволяють людям знайомитися з різними культурами, традиціями, мовами та звичаями, сприяючи поширенню знань і формуванню толерантності. Туристична діяльність також стимулювала розвиток інфраструктури та створення нових робочих місць, що впливало на соціально-економічні зміни в приймаючих країнах. Крім того, розвиток туризму посилював вплив глобалізації, збагачуючи національні культури новими елементами, але водночас породжуючи питання збереження автентичності та екологічної стійкості.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні соціальні та економічні фактори сприяли розвитку міжнародного туризму в ХІХ столітті?
2. Як технологічні інновації, такі як залізниці і пароплави, вплинули на міжнародний туризм у ХІХ – початку ХХ століття?
3. Які були основні туристичні маршрути та дестинації в ХІХ столітті, і як вони змінилися на початку ХХ століття?
4. Як розвиток туристичних агентств і готельного бізнесу вплинув на міжнародний туризм у досліджуваний період?
5. Як світові війни та економічні кризи вплинули на міжнародний туризм у першій половині ХХ століття?
6. Який вплив мали соціальні та культурні зміни на міжнародний туризм у цей період?
7. Як міжнародний туризм розвивався між двома світовими війнами, і які нові тенденції з'явилися в цей час?
8. Які значні події або експозиції (наприклад, світові виставки) вплинули на розвиток міжнародного туризму в цьому періоді?

9. Як зміни в транспортних засобах, зокрема поява авіації, вплинули на туристичні маршрути та способи подорожей?
10. Який вплив на міжнародний туризм мали культурні та спортивні події, такі як Олімпійські ігри чи міжнародні культурні фестивалі, у ХІХ – першій половині ХХ століття?

ТЕМА 6

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ У ХХІ СТОЛІТТІ

(2 год.)

Мета: Дослідити основні особливості розвитку міжнародного туризму у ХХІ столітті, проаналізувати ключові тенденції, що впливають на глобальну туристичну індустрію, вивчити вплив технологій, економічних та соціальних змін на туристичний сектор, а також оцінити сучасні виклики та перспективи для подальшого розвитку міжнародного туризму.

Питання для обговорення:

1. Розвиток цифрових технологій та вплив соціальних мереж на туризм.
2. Поява нових типів туризму: медичний, космічний, віртуальний туризм.
3. Виклики, пов'язані з пандемією COVID-19: обмеження та зміни у туристичній галузі.
4. Стійкий туризм як відповідь на глобальні екологічні проблеми.
5. Туризм у контексті глобалізації та мультикультурності.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.

2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

При підготовці до першого питання доцільно проаналізувати, як розвиток цифрових технологій впливає на туристичну індустрію, зокрема розвиток онлайн-платформ для бронювання, пошуку інформації про туристичні напрямки та взаємодії з туристами. Особливу увагу варто приділити ролі соціальних мереж у формуванні туристичних трендів, споживчих переваг, а також їхньому впливу на маркетинг туристичних послуг і просування нових туристичних продуктів.

При підготовці до другого питання варто дослідити появу нових типів туризму, які стали можливими завдяки науково-технічному прогресу. Медичний туризм має на меті надання медичних послуг за кордоном, космічний туризм розвивається завдяки приватним космічним компаніям, а віртуальний туризм дозволяє відвідувати місця дистанційно. Зверніть увагу на

економічні та соціальні аспекти кожного виду туризму, а також на його перспективи розвитку.

При підготовці до третього питання слід дослідити вплив пандемії COVID-19 на туристичну галузь, зокрема введення обмежень на подорожі, закриття кордонів та зміни в поведінці туристів. Варто звернути увагу на те, як індустрія адаптувалася до нових умов, наприклад, розвиток внутрішнього туризму, підвищення безпеки подорожей, впровадження нових цифрових рішень та роль гігієнічних норм. Розгляньте виклики, що залишилися актуальними і після пандемії.

У четвертому питанні рекомендується дослідити концепцію стійкого туризму, яка передбачає мінімізацію негативного впливу на довкілля та максимізацію користі для місцевих громад. Зверніть увагу на екологічні ініціативи, що стосуються зменшення викидів вуглекислого газу, збереження біорізноманіття та підтримки культурної спадщини. Розгляньте, як туристична галузь може сприяти сталому розвитку і які стратегії впроваджуються для цього.

У п'ятому питанні варто розглянути вплив глобалізації на туризм, зокрема взаємодію між різними культурами та національностями через подорожі. Проаналізуйте, як глобалізація сприяє розвитку туристичної індустрії, відкриваючи нові ринки і розширюючи можливості для подорожей. Особливу увагу варто приділити питанням мультикультурності та культурного обміну, а також впливу туризму на збереження культурної ідентичності та взаємоповагу між народами.

Питання для самоконтролю:

1. Як цифрові технології змінили процес планування та організації подорожей?
2. Яку роль відіграють соціальні мережі в популяризації туристичних напрямків та формуванні споживчих уподобань?
3. Які особливості медичного туризму порівняно з іншими видами туризму?
4. Що таке космічний туризм і які його перспективи у найближчому майбутньому?
5. Які переваги та обмеження має віртуальний туризм?
6. Які основні виклики для туристичної галузі спричинила пандемія COVID-19?

7. Які заходи вживаються для підтримки туристичної галузі в умовах пандемії?
8. У чому полягає концепція стійкого туризму і чому вона важлива для сучасного туризму?
9. Як туризм може сприяти вирішенню екологічних проблем?
10. Як глобалізація впливає на культурний обмін та мультикультурність у туристичних подорожах?

ТЕМА 7

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

(4 год.)

Мета: Дослідити основні особливості розвитку туризму в Україні, проаналізувати ключові етапи та тенденції, які вплинули на формування туристичної індустрії в країні, а також вивчити сучасні виклики та перспективи для подальшого розвитку українського туризму.

Питання для обговорення:

1. Мандрівництво та гостинність в Україні в давні та середні віки.
2. Розвиток туризму в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття.
3. Туризм на теренах УРСР. Становлення та розвитку туристичної індустрії в першій половині ХХ ст.
4. Український туризм другої половини ХХ ст. Вплив соціально-політичних факторів.
5. Сучасний туризм в Україні: тенденції розвитку та проблеми.
6. Вплив політичних і економічних змін на розвиток туризму в Україні.
7. Туристична інфраструктура та її розвиток в Україні.
8. Перспективи та виклики для розвитку туризму в Україні.

Література

Основна:

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с.
2. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
3. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
4. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.

5. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.

Додаткова:

1. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
2. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 122 с.
3. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
4. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
5. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
6. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
7. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в ХХІ столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
8. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія / за заг. ред. Л. Б. Заставецької. Тернопіль: ТНПУ, 2020. 179 с.
9. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред. С. Р. Бабушко; НУФВСУ, Кафедра туризму. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 242 с.

Методичні рекомендації:

Перше питання аналізує особливості подорожей і розвитку системи прийому мандрівників у цей період. Рекомендується пояснити, що в давні часи подорожі були переважно пов'язані з торгівлею, паломництвом або військовими експедиціями, і мандрівники могли розраховувати на притулок у караван-сараях, монастирях або будинках заможних людей. У Середньовіччі система гостинності розвивалася навколо релігійних установ і постійних дворів (господ), де паломникам і подорожнім надавали

елементарні послуги. Варто підкреслити, що гостинність у той час часто була релігійним або моральним обов'язком, і організовані форми туризму не існували, але вже формувалися основи для подальшого розвитку готельної справи і подорожей.

Друге питання повинно висвітлити основні тенденції та події цього періоду. Рекомендується зазначити, що в цей час туризм в Україні почав активно розвиватися завдяки індустріалізації, розвитку залізничної мережі та зростанню міст. Важливу роль у розвитку туризму відігравали природні багатства Карпат, Криму та узбережжя Чорного моря, які стали популярними серед туристів. На початку ХХ століття почали з'являтися перші туристичні організації, такі як «Кримсько-Кавказький гірський клуб» (1890-ті роки), які сприяли організації походів і екскурсій. Туризм ставав дедалі доступнішим для середнього класу, і в цей період закладалися основи для його подальшого розвитку.

Третє питання має акцентувати увагу на ключових етапах розвитку туризму в умовах соціалістичної системи. Рекомендується пояснити, що в радянський період туризм став масовим завдяки державній підтримці, організації туристичних товариств і підприємств, таких як «Турист», а також профспілковим туристичним путівкам. Особлива увага приділялася соціалістичному вихованню, колективним подорожам і оздоровчим маршрутам. У цей час розвивалися гірські та санаторно-курортні напрямки (Карпати, Крим, Одещина). Будувалися бази відпочинку, пансіонати і туристичні табори, а туризм мав політичний характер, сприяючи пропаганді здорового способу життя та колективізму.

Четверте питання має аналізувати трансформації туризму в умовах пізнього радянського періоду та після здобуття незалежності. Рекомендується зазначити, що в цей період туризм залишався під контролем держави, а профспілкові путівки та оздоровчі програми були основними видами подорожей для громадян. У 1960-80-х роках інфраструктура санаторно-курортного відпочинку розширювалася, розвивалися популярні туристичні напрямки, зокрема Крим, Карпати і Одещина. Соціально-політичні фактори, такі як перебудова та криза радянської економіки, призвели до обмежень у туристичній діяльності. Однак після здобуття незалежності України у 1991 році почався поступовий перехід до ринкових умов, що вплинуло на розвиток приватного

сектору в туризмі, а також відкриття кордонів, що стимулювало міжнародний туризм.

П'яте питання зосереджене на аналізі поточного стану галузі. Рекомендується зазначити, що сучасний туризм в Україні розвивається завдяки різноманітним туристичним напрямкам, таким як культурний, екологічний, медичний і агротуризм. Основними популярними напрямками залишаються Карпати, Чорноморське узбережжя, історичні міста (Львів, Київ, Одеса) та природні парки. Водночас, важливими тенденціями є зростання внутрішнього туризму, а також розвиток екотуризму та активних видів відпочинку. Проте галузь стикається з проблемами, такими як недостатньо розвинена туристична інфраструктура, проблеми з транспортною доступністю та вплив політичних і економічних криз, зокрема війна на сході України та економічна нестабільність.

Шосте питання аналізує, як політичні та економічні зміни суттєво впливали на розвиток туризму в Україні. Після здобуття незалежності у 1991 році туристичний сектор почав розвиватися, але періоди економічної нестабільності та політичних криз, зокрема Революція гідності 2014 року та війна на сході, призвели до зменшення туристичних потоків. Водночас економічні реформи та відкриття ринку для міжнародних інвесторів сприяли розвитку інфраструктури та зростанню інтересу до України як туристичного напрямку. В останні роки туризм у країні розвивається, але його перспективи тісно пов'язані з політичною стабільністю та економічним зростанням.

Сьоме питання описує, як туристична інфраструктура в Україні зазнала значних змін та модернізацій упродовж останніх десятиліть. Зокрема, розвиток аеропортів, оновлення залізничних сполучень та будівництво сучасних готелів і туристичних комплексів сприяли зростанню туристичної привабливості країни. Підготовка до таких подій, як Євро-2012, стимулювала значні інвестиції в інфраструктуру. У той же час, розвиток внутрішнього туризму підтримується модернізацією регіональних доріг і курортних зон, таких як Карпати та узбережжя Чорного моря. Однак повноцінне використання туристичного потенціалу країни залежить від подальших інвестицій і стабільної політичної ситуації.

Восьме питання висвітлює перспективи розвитку туризму в Україні пов'язані з її багатою культурною спадщиною, природними ресурсами та зростаючим інтересом до екотуризму й історичних

пам'яток. Серед головних можливостей – розвиток інфраструктури, покращення сервісу та активне просування України на міжнародній туристичній арені. Проте перед галуззю стоять і значні виклики: необхідність модернізації транспортної інфраструктури, подолання наслідків війни, збереження природних і культурних об'єктів, а також забезпечення безпеки туристів. Політична стабільність і економічні реформи стануть ключовими факторами для подальшого розвитку туризму в країні.

Питання для самоконтролю:

1. Як мандрівництво та гостинність розвивалися в Україні в давні та середні віки?
2. Які ключові етапи розвитку туризму відбулися в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, і які перші туристичні організації були засновані?
3. Яка була особливість туристичного розвитку в Україні в період радянської епохи (УРСР)?
4. Як змінився український туризм у другій половині ХХ століття, і які основні чинники вплинули на ці зміни?
5. Які основні тенденції та проблеми сучасного туризму в Україні?
6. Як політичні та економічні зміни в Україні вплинули на розвиток туристичної індустрії?
7. Які основні інфраструктурні зміни відбулися в туристичній сфері України в останні десятиліття?
8. Які перспективи розвитку туризму в Україні в найближчому майбутньому та які основні виклики стоять перед цією галуззю?
9. Які туристичні напрямки та ресурси в Україні користуються найбільшою популярністю серед іноземних туристів і чому?
10. Як український туризм адаптується до сучасних глобальних тенденцій, таких як екологічний туризм та цифровізація?

САМОСТІЙНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

Самостійна робота студентів відіграє ключову роль у процесі засвоєння навчального матеріалу. Вона включає розвиток здатності студентів самостійно обирати й аналізувати необхідну літературу для підготовки до семінарських занять, виділяти головні аспекти теми, формулювати власні аргументовані висновки, систематизувати та аналізувати документи й джерела інформації. Окрім цього, самостійна діяльність передбачає активну роботу під час лекцій, зокрема конспектування матеріалу, його доповнення та уточнення за допомогою самостійного пошуку додаткових джерел. Важливими елементами самостійної роботи є написання рефератів, контрольних робіт, а також опрацювання тем, передбачених програмою для самостійного вивчення. Робота з науковою літературою, зокрема монографіями та статтями, також є невід'ємною частиною цього процесу.

Самостійна робота сприяє не лише глибокому засвоєнню матеріалу, але й формує у студентів навички організованої, систематичної та цілеспрямованої діяльності, що готує їх до подальшої наукової діяльності. Вона також дисциплінує, допомагає розвинути відповідальність та здатність самостійно приймати рішення щодо вибору методів навчання і підходів до вирішення академічних завдань.

Водночас, для досягнення високих результатів, самостійна робота студентів потребує постійного й регулярного контролю з боку викладача. Ефективність цього процесу забезпечується не тільки перевіркою виконаних завдань, але й наданням зворотного зв'язку та рекомендацій для подальшого вдосконалення. Студентам важливо з перших днів навчання розробити чіткий план виконання самостійної роботи і дотримуватися його впродовж усього семестру. У разі виникнення труднощів або запитань необхідно звертатися до викладача для отримання консультацій та роз'яснень.

Однією з основних форм контролю самостійної роботи є співбесіда, яка дозволяє викладачу оцінити рівень засвоєння матеріалу та надати необхідні рекомендації для подальшого навчання.

ТЕМИ І ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

№ п/п	Теми і питання, що розглядаються	К-ть годин	Форми контролю
1.	<p>Мандрівництво в античні часи</p> <p>1. Яким чином відбувалося становлення туристичної інфраструктури в стародавньому світі?</p> <p>2. Визначте основні види подорожей в епоху античності.</p> <p>3. Назвіть особливості розвитку сфери туризму і подорожей характерні для Стародавнього Сходу.</p> <p>4. Що Вам відомо про перші морські експедиції давніх єгиптян та фінікійців?</p> <p>5. Який внесок у розвиток сфери подорожей зробили стародавні полководці?</p> <p>6. Назвіть найбільш відомих мандрівників стародавнього світу. Чим характеризувалися їхні подорожі?</p>	12	співбесіда
2.	<p>Подорожі в епоху середньовіччя</p> <p>1. Який внесок у розвиток подорожей зробили жителі Північної Європи в епоху раннього Середньовіччя?</p> <p>2. Яким чином у Середні віки відбувався розвиток паломництва?</p> <p>3. Визначте, чим характеризувалися подорожі в Європі в епоху Середньовіччя?</p> <p>4. Що Вам відомо про арабських</p>	12	співбесіда

	<p>мандрівників Середньовіччя?</p> <p>5. Назвіть основні аспекти розвитку сфери туризму та подорожей на території Київської Русі.</p> <p>6. Визначити окремі напрямки сучасного туризму, що сформувалися у Стародавній час та Середньовіччя. Навести приклади.</p> <p>7. Визначити основні об'єкти інфраструктури подорожей, що сформувалися у стародавній час за регіонами: Північна Африка, Близький Схід, Південна Європа, Китай.</p>		
3.	<p>Епоха Великих географічних відкриттів та їх значення в історії мандрівництва</p> <p>1. Розкрийте об'єктивні причини Великих географічних відкриттів.</p> <p>2. Яку наукову гіпотезу підтвердило плавання Ф. Магеллана?</p> <p>3. Які були географічні знання європейців в Середньовіччі?</p> <p>4. Що вам відомо про мандрівництво корінних жителів Нового світу?</p> <p>5. Досягнення китаїців в області географічних відкриттів у Середні віки.</p>	12	співбесіда
4.	<p>Туризм в новий час</p> <p>1. Які основні фактори вплинули на розвиток туризму в період Нового часу (XVII–XIX століття)?</p> <p>2. Яким був вплив географічних відкриттів і розширення колоніальних імперій на розвиток туризму?</p> <p>3. Як розвиток транспорту (залізничний, пароплавний транспорт) сприяв зростанню туристичних подорожей у XIX столітті?</p> <p>4. Яку роль у становленні сучасної туристичної індустрії відіграли перші</p>	12	співбесіда

	<p>туристичні агентства, зокрема Томас Кук?</p> <p>5. Як змінилися форми та цілі подорожей європейської знаті в епоху Гранд-туру?</p> <p>6. Які соціально-культурні та економічні наслідки мало зародження масового туризму у ХІХ столітті?</p>		
5.	<p>Міжнародний туризм в ХІХ – першій чверті ХХІ століття</p> <p>1. Розкрийте найхарактерніші риси подорожей у епоху Відродження.</p> <p>2. У чому полягають особливості розвитку «туризму» у ХVІІІ – на початку ХІХ століть?</p> <p>3. Назвіть найбільш відомих мандрівників-дослідників Африки та Австралії.</p> <p>4. Що Вам відомо про арктичні і антарктичні експедиції ХІХ – ХХ ст.?</p> <p>5. Розкрийте сутність поняття «транспортна інфраструктура туризму».</p> <p>6. Охарактеризуйте основні види транспорту в туризмі.</p>	12	співбесіда
6.	<p>Особливості розвитку туризму в Україні</p> <p>1. Дайте характеристику нормативно-законодавчій базі туризму в Україні.</p> <p>2. Охарактеризуйте, яким чином відбувалося формування системи управління туризмом в Україні.</p> <p>3. Визначте основні тенденції розвитку ринку туристичних послуг в Україні.</p> <p>4. Визначте основні проблеми розвитку готельного господарства України.</p> <p>5. Визначити найбільш видатних радянських (в тому числі українського походження) мандрівників, дослідників, спортсменів, які зробили значний внесок у розвиток вітчизняного туризму.</p>	12	співбесіда

	<p>6. Скласти порівняльний аналіз діяльності туристичних організацій «Плай» і «Чорногора» за наступними показниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - передумови та особливості створення; - основний напрям діяльності; - керівництво та повноваження організації; - причини та особливості ліквідації (реорганізації). <p>7. Визначити основні функції, спектр послуг та напрями туризму (внутрішній, виїзний, в'їзний) для наступних організацій, що діяли у другій половині ХХ ст. в УРСР: БММТ «Супутник», ВАТ «Інтурист», а також організацій, що опікувалися питаннями розвитку дитячого та молодіжного туризму.</p>		
	Всього годин	72	

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

Модульна контрольна робота є важливим етапом оцінювання знань і компетентностей студентів, набутих протягом курсу. Вона складається з чотирьох завдань, які мають на меті перевірити не лише рівень засвоєння теоретичного матеріалу, але й здатність застосовувати знання на практиці, аналізувати історичні події та процеси, пов'язані з розвитком туризму. Успішне виконання завдань модульної контрольної роботи сприяє закріпленню ключових понять та поглибленню розуміння історичних етапів становлення туристичної галузі.

Методичні рекомендації до виконання модульної контрольної роботи передбачають чітке структурування відповідей та врахування вимог до кожного завдання. Студентам необхідно уважно ознайомитися з формулюванням питань, виділити основні аспекти теми, які слід висвітлити у відповідях, та структурувати інформацію у логічній послідовності. Варто звернути увагу на точність формулювань, використання термінології, наведення прикладів з історії розвитку туризму, а також аналітичний підхід до висвітлення подій та тенденцій.

При написанні відповідей важливо посилатися на відповідну наукову літературу та факти, опрацьовані в ході лекцій та практичних занять. Особливу увагу слід приділити формуванню власних аргументованих висновків і використанню критичного підходу. Модульна контрольна робота є інструментом перевірки не лише знань, але й рівня сформованих компетентностей, тому кожне завдання має демонструвати здатність студента аналізувати історичні факти, порівнювати їх між собою та робити відповідні висновки.

Для підготовки до роботи рекомендується систематично переглядати конспекти лекцій, опрацьовувати додаткову літературу, а також звертатися до викладача за консультаціями у разі виникнення труднощів або запитань щодо завдань.

Питання модульної контрольної роботи:

1. З'ясуйте, які основні мотиви подорожей у Стародавньому Єгипті, Греції та Римі мали місце та які соціальні групи брали участь у цих подорожах.
2. Визначте, які види транспортних засобів використовували в античних цивілізаціях для подорожей і як це вплинуло на розвиток туризму.
3. Проаналізуйте роль релігійних паломництв у стародавніх суспільствах і їх вплив на формування туристичних маршрутів.
4. Дайте характеристику античним подорожам з освітніми та торговельними цілями, зокрема на прикладі Греції та Риму.
5. Розкрийте значення античних культурних центрів (Афіни, Олександрія, Рим) як місць притягання для мандрівників і вчених.
6. Поясніть, яким чином війни та завойовницькі походи впливали на розвиток подорожей у стародавньому світі.
7. З'ясуйте, які основні мотиви середньовічних подорожей були пов'язані з релігією та які релігійні центри стали популярними місцями паломництва.
8. Визначте, яким чином хрестові походи вплинули на розвиток подорожей у середньовічній Європі.
9. Охарактеризуйте вплив середньовічних торгових шляхів на розвиток міжнародних подорожей та обмін культурними й економічними ресурсами.
10. Проаналізуйте, які труднощі та небезпеки зустрічали мандрівники у Середньовіччі, зокрема через політичну нестабільність та природні умови.
11. Розкрийте роль університетів та освітніх подорожей у Середньовіччі, зокрема у формуванні інтелектуальних центрів Європи.
12. Поясніть, як подорожі мандрівників-дипломатів, таких як Марко Поло, сприяли розвитку знань про далекі країни та культурний обмін між Заходом і Сходом.
13. З'ясуйте основні причини початку Великих географічних відкриттів та визначте, як вони вплинули на розвиток мандрівництва.

14. Визначте роль португальських іспанських експедицій у відкритті нових морських шляхів і їх вплив на формування глобальної системи подорожей.
15. Охарактеризуйте внесок мандрівників Христофора Колумба, Васко да Гама та Фернана Магеллана в дослідження нових територій і визначте їх значення для світової історії.
16. З'ясуйте, як відкриття нових земель вплинуло на економічний і культурний обмін між Європою та відкритими територіями.
17. Проаналізуйте вплив географічних відкриттів на розвиток картографії та навігаційних знань у той період.
18. Розкрийте, яким чином Великі географічні відкриття змінили уявлення європейців про світ і сформували нові можливості для міжнародного мандрівництва.
19. З'ясуйте, які соціально-економічні фактори сприяли розвитку туризму в Новий час і як вони вплинули на зростання популярності подорожей.
20. Визначте вплив індустріальної революції на розвиток туристичної інфраструктури, зокрема транспорту і готельної справи.
21. Охарактеризуйте роль Томаса Кука в зародженні організованого туризму та з'ясуйте, як його діяльність вплинула на формування туристичних агенцій.
22. Проаналізуйте значення Гранд-туру для європейської знаті та визначте, як він вплинув на розвиток культурного туризму.
23. З'ясуйте, як політичні й географічні відкриття Нового часу розширили можливості для подорожей і вплинули на формування міжнародного туризму.
24. Визначте основні зміни в суспільних уявленнях про подорожі у XVIII-XIX століттях і поясніть, як ці зміни сприяли масовому туризму.
25. З'ясуйте, які технологічні зміни в XIX столітті (розвиток залізниці, пароплавства, автомобільного та авіаційного транспорту) вплинули на зростання міжнародного туризму.
26. Визначте роль готельних мереж і курортів у розвитку міжнародного туризму в XIX столітті та поясніть їх значення для подорожуючих.

27. Проаналізуйте, як розвиток міжнародної туристичної індустрії був пов'язаний із соціальними та економічними змінами цього періоду.
28. З'ясуйте вплив Першої світової війни на міжнародний туризм і визначте, як війна змінила туристичні потоки та інфраструктуру.
29. Визначте, як розвиток організованих турів, зокрема діяльність міжнародних туристичних агентств, вплинув на поширення туризму у першій половині ХХ століття.
30. Охарактеризуйте зміни у міжнародному туризмі міжвоєнного періоду та з'ясуйте, як політична ситуація цього часу вплинула на туристичні маршрути й індустрію.
31. З'ясуйте, які історичні та географічні фактори вплинули на формування туристичних традицій в Україні з давніх часів до сучасності.
32. Визначте основні етапи розвитку туризму в Україні в радянський період і поясніть, як вони вплинули на формування туристичної інфраструктури.
33. Проаналізуйте вплив здобуття Україною незалежності на розвиток національного туризму та з'ясуйте, які зміни відбулися в туристичній індустрії з 1991 року.
34. З'ясуйте роль природно-ресурсного потенціалу України (Карпати, Чорне море, степи) у розвитку внутрішнього та міжнародного туризму.
35. Визначте, як культурно-історичні пам'ятки України (Київ, Львів, Чернівці, Кам'янець-Подільський) сприяють розвитку культурного туризму в країні.
36. Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку туризму в Україні та з'ясуйте, які виклики і перспективи стоять перед туристичною галуззю на сучасному етапі.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Відповідно до сучасних вимог, оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти здійснюється за стобальною шкалою. Вона дає змогу з максимальною повнотою та об'єктивністю оцінити роботу студентів не лише під час практичних занять, але й у процесі виконання ними самостійної роботи, підготовки до контрольної роботи. Відповідно до вказаних особливостей, розподіл максимально можливих балів за виконання окремих видів робіт здійснено за наступною схемою:

Поточний і модульний контроль			Залік (сума балів)
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	100 балів
40 балів	40 балів	20 балів	

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті (поточний контроль)

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальна оцінка поточної успішності здобувачів вищої освіти на практичних заняттях становить 12 балів.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів

		академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної

		доброчесності.
Високий (творчо-професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

По завершенню усіх практичних занять, здійснюється підрахунок поточної рейтингової оцінки знань, умінь та навичок студентів. У запропонованій вище схемі розподілу балів ця оцінка є результатом поточного оцінювання і може становити максимум **40 балів**.

Підрахунок проводиться за наступною формулою:

$$R = (0,05 \times r + 0,4) \times 20$$

де r – середня оцінка навчальної діяльності студента на практичних заняттях,

а R – рейтингова оцінка знань, умінь та навичок студентів на практичних заняттях.

З вище наведеної формули видно, що за умови отримання студентом протягом практичних занять середньої оцінки «12», його рейтингова оцінка на навчальних заняттях буде становити встановлений максимум – **40 балів**:

$$R = (0,05 \times 12 + 0,4) \times 40 = 40$$

Якщо ж середня оцінка менша за 12 балів, то, відповідно, меншою буде й оцінка за поточне оцінювання. За мінімальної середньої оцінки у **4 бали**, рейтингова оцінка знань, умінь та навичок студентів на навчальних заняттях буде становити $R = (0,05 \times 4 + 0,4) \times 40 = 24$, тобто 60% від встановленого максимуму.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на заздалегідь запропоновані питання з навчальної дисципліни. Модульна контрольна робота складається з чотирьох питань, відповідь на кожне з яких оцінюється максимум у 10 балів. Відповідно максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 40 балів. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24 балів, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

При оцінюванні відповіді на кожне питання застосовуються

такі критерії:

10 балів – відповідь на питання повна, ґрунтовна, аргументована, студент досконало орієнтується в навчальному матеріалі, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни, вміє аналізувати різні концепції, робить аргументовані висновки, демонструє власне бачення проблеми й шляхів її розв’язання;

8-9 балів – відповідь на питання загалом вірна, студент орієнтується в навчальному матеріалі, втім у відповіді зустрічаються незначні помилки чи неточності;

6-7 балів – відповідь на питання часткова, неповна, втім студент демонструє обізнаність із загальними питаннями навчальної дисципліни та виявляє окремі елементи самостійного мислення;

0-5 балів – відповідь уривчаста, логічно незв’язана, має грубі помилки, або ж відповідь відсутня взагалі.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота оцінюється під час співбесіди за такими критеріями:

Відповідь оцінюється у 19-20 балів, якщо: студент демонструє високий рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь повна, аргументована, логічна.

Відповідь оцінюється у 16-18 балів, якщо: студент демонструє середній або вище середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами висловлює власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, має прогалини в аргументації.

Відповідь оцінюється у 12-14 балів, якщо: студент демонструє середній або нижче середнього рівень знань та усвідомлення опрацьованого матеріалу, з труднощами може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь не повна, та недостатньо аргументована, містить логічні помилки.

Відповідь оцінюється у 0-11 балів, якщо: студент не може продемонструвати хоча б мінімальні знання з опрацьованого матеріалу, не може висловити власну точку зору стосовно питань, які є предметом обговорення. Відповідь неповна, неаргументована, нелогічна, або відсутня взагалі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які основні мотиви спонукали людей до подорожей у античні часи?
2. Як розвивалася інфраструктура для мандрівництва у Стародавньому Римі та Греції?
3. Які види транспорту використовувалися для подорожей у античні часи?
4. Які були основні небезпеки і виклики, з якими стикалися мандрівники в античному світі?
5. Як впливали подорожі на розвиток економіки та торгівлі в античних цивілізаціях?
6. Яку роль відігравали подорожі у поширенні культурних та наукових знань?
7. Що таке паломництво в античному світі і яке його значення для мандрівництва?
8. Які були відомі маршрути античних мандрівників і яке їхнє значення?
9. Як подорожі вплинули на формування античних імперій?
10. Які паралелі можна провести між мандрівництвом в античні часи і сучасними туристичними подорожами?
11. Які основні мотиви мандрівництва в середньовічний період?
12. Як релігійні паломництва вплинули на розвиток подорожей у Середньовіччі?
13. Які були основні маршрути для торгових подорожей у Середньовіччі?
14. Яку роль відігравали хрестові походи у розвитку середньовічного мандрівництва?
15. Які засоби пересування використовувалися для подорожей у Середньовіччі?
16. Яка інфраструктура забезпечувала зупинки та проживання для мандрівників у цей період?

17. Які були головні небезпеки, з якими стикалися мандрівники у Середньовіччі?
18. Як війни та політична нестабільність впливали на можливості подорожей у Середньовіччі?
19. Яким чином середньовічні торговці долали перешкоди на шляху між різними регіонами?
20. Як епідемії, такі як "Чорна смерть", вплинули на пересування та подорожі у Середньовіччі?
21. Які були основні причини, що призвели до початку Великих географічних відкриттів?
22. Яку роль відіграли морські технології у розвитку досліджень нових територій?
23. Як відкриття Америки змінило хід історії мандрівництва та торгівлі?
24. Які відкриття зробили Христофор Колумб, Васко да Гама та Фернан Магеллан?
25. Які нові торгові шляхи були прокладені під час Великих географічних відкриттів?
26. Як вплинули географічні відкриття на культуру та наукові знання того часу?
27. Які соціальні та економічні наслідки мали Великі географічні відкриття для Європи та колонізованих територій?
28. Які труднощі та небезпеки супроводжували мандрівників під час їхніх експедицій?
29. Яку роль відіграли європейські монархії у фінансуванні дослідницьких подорожей?
30. Як епоха Великих географічних відкриттів вплинула на формування сучасної туристичної індустрії?
31. Які ключові фактори сприяли розвитку туризму в епоху Нового часу?
32. Як промислова революція вплинула на розвиток туризму?

33. Яке значення мав розвиток транспортних засобів (залізниця, пароплави) для розширення туристичних можливостей?
34. Як змінилися туристичні тенденції та переваги в період Нового часу?
35. Які основні морські курорти виникли в Новий час і як вони вплинули на туристичну індустрію?
36. Як розвивалася готельна справа в Новий час і які інновації були впроваджені?
37. Які нові види туризму з'явилися в період Нового часу?
38. Як розвиток бальнеологічних курортів відобразився на туристичній індустрії в Новий час?
39. Які соціальні та культурні зміни вплинули на туристичну діяльність у цей період?
40. Як зароджувався та розвивався туризм у Північній Америці в кінці ХІХ століття?
41. Які основні соціальні та економічні фактори сприяли розвитку міжнародного туризму в ХІХ столітті?
42. Як технологічні інновації, такі як залізниці і пароплави, вплинули на міжнародний туризм у ХІХ – початку ХХ століття?
43. Які були основні туристичні маршрути та дестинації в ХІХ столітті, і як вони змінилися на початку ХХ століття?
44. Як розвиток туристичних агентств і готельного бізнесу вплинув на міжнародний туризм у досліджуваній період?
45. Як світові війни та економічні кризи вплинули на міжнародний туризм у першій половині ХХ століття?
46. Який вплив мали соціальні та культурні зміни на міжнародний туризм у цей період?
47. Як міжнародний туризм розвивався між двома світовими війнами, і які нові тенденції з'явилися в цей час?

48. Які значні події або експозиції (наприклад, світові виставки) вплинули на розвиток міжнародного туризму в цьому періоді?
49. Як зміни в транспортних засобах, зокрема поява авіації, вплинули на туристичні маршрути та способи подорожей?
50. Який вплив на міжнародний туризм мали культурні та спортивні події, такі як Олімпійські ігри чи міжнародні культурні фестивалі, у ХІХ – першій половині ХХ століття?
51. Як мандрівництво та гостинність розвивалися в Україні в давні та середні віки?
52. Які ключові етапи розвитку туризму відбулися в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, і які перші туристичні організації були засновані?
53. Яка була особливість туристичного розвитку в Україні в період радянської епохи (УРСР)?
54. Як змінився український туризм у другій половині ХХ століття, і які основні чинники вплинули на ці зміни?
55. Які основні тенденції та проблеми сучасного туризму в Україні?
56. Як політичні та економічні зміни в Україні вплинули на розвиток туристичної індустрії?
57. Які основні інфраструктурні зміни відбулися в туристичній сфері України в останні десятиліття?
58. Які перспективи розвитку туризму в Україні в найближчому майбутньому та які основні виклики стоять перед цією галуззю?
59. Які туристичні напрямки та ресурси в Україні користуються найбільшою популярністю серед іноземних туристів і чому?
60. Як український туризм адаптується до сучасних глобальних тенденцій, таких як екологічний туризм та цифровізація?

ТЕСТИ

Тема 1. МАНДРІВНИЦТВО В АНТИЧНІ ЧАСИ

1. Якою була основна мета мандрівництва в античні часи?

- a) Розваги
- b) Торгівля
- c) Дослідження нових континентів
- d) Військові завоювання

2. Хто з античних мандрівників здійснив подорож до Індії та створив найбільшу імперію свого часу?

- a) Юлій Цезар
- b) Одисей
- c) Олександр Македонський
- d) Піфагор

3. Яка роль римських доріг у розвитку мандрівництва?

- a) Вони використовувались тільки для релігійних паломництв
- b) Сприяли розвитку торгівлі та швидкому переміщенню армій
- c) Були призначені виключно для імператорських подорожей
- d) Використовувались лише для пересування рабів

4. Який вид транспорту був найпоширенішим для морських подорожей в античності?

- a) Пароплави
- b) Вітрильні кораблі
- c) Підводні човни
- d) Моторні човни

5. Які фактори впливали на безпеку мандрівників в античні часи?

- a) Розвиток дорожньої інфраструктури та охорони
- b) Виключно природні умови

- c) Наявність професійних гідів
- d) Лише погодні умови

6. Що сприяло поширенню географічних знань в античні часи?

- a) Міфологічні розповіді
- b) Паломництва до святих місць
- c) Торговельні мандрівки та військові експедиції
- d) Народні свята та ігри

7. Як релігійні подорожі вплинули на античне мандрівництво?

- a) Вони обмежували пересування через суворі релігійні правила
- b) Сприяли розвитку доріг і створенню безпечних маршрутів
- c) Мали невеликий вплив на інфраструктуру
- d) Були заборонені для простих людей

8. Яке з міст було відомим центром наукових знань та приваблювало мандрівників-філософів?

- a) Спарта
- b) Олександрія
- c) Рим
- d) Афіни

9. Які природні умови могли ускладнити подорож в античні часи?

- a) Бурі та шторми на морі
- b) Снігопади в горах
- c) Пустельні піски
- d) Усі варіанти вірні

10. Яку роль відігравали порти та гавані в античному світі?

- a) Вони служили місцями для відпочинку мандрівників
- b) Забезпечували торгівлю та сполучення між регіонами
- c) Були релігійними святинями
- d) Лише використовувалися для військових операцій

Тема 2. ПОДОРОЖІ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

1. Які основні мотиви подорожей у Середньовіччі?

- a) Розваги та відпочинок
- b) Торгові подорожі, релігійні паломництва, військові походи
- c) Наукові експедиції та географічні дослідження
- d) Мандрівки для вивчення культури

2. Яке місто було важливим центром для паломництва в Середньовіччі?

- a) Париж
- b) Сантьяго-де-Компостела
- c) Лондон
- d) Афіни

3. Що стало головним поштовхом до розвитку міжнародної торгівлі в Середньовіччі?

- a) Відкриття нових континентів
- b) Потреба в екзотичних товарах, таких як спеції, шовк
- c) Паломницькі шляхи
- d) Поява пароплавів

4. Яка роль Хрестових походів у розвитку середньовічного мандрівництва?

- a) Обмежили пересування
- b) Стимулювали відкриття нових торгових шляхів і контактів між культурами
- c) Підвищили значення релігійних святинь
- d) Лише збільшили військові конфлікти

5. Як караванні шляхи вплинули на розвиток подорожей?

- a) Вони були повністю занедбані
- b) Забезпечували безпеку та комфорт для мандрівників і торговців

- c) Використовувались тільки під час воєн
- d) Служили лише для пересування релігійних паломників

6. Яка основна загроза подорожам у Середньовіччі?

- a) Нестача їжі та води
- b) Напади розбійників, природні перешкоди та війни
- c) Відсутність транспорту
- d) Кліматичні умови та незнання маршруту

7. Який вплив мали епідемії, такі як Чорна смерть, на середньовічні подорожі?

- a) Призвели до активізації подорожей з метою лікування
- b) Значно зменшили кількість мандрівників через страх зараження
- c) Не мали впливу на подорожі
- d) Сприяли створенню нових маршрутів

8. Яким був стан доріг у Середньовіччі?

- a) Відмінним завдяки державному контролю
- b) Зanedбаним, з небезпеками для подорожуючих
- c) Використовувались тільки для військових цілей
- d) Мережа доріг постійно розширювалася

9. Яке значення мали монастирі для мандрівників?

- a) Вони не мали значення для подорожей
- b) Надавали притулок, їжу та допомогу паломникам і мандрівникам
- c) Використовувалися виключно як релігійні центри
- d) Забезпечували транспорт для мандрівників

10. Що стало основною причиною розвитку морських подорожей у Середньовіччі?

- a) Винахід пароплавів
- b) Торгові інтереси та військові експедиції

- c) Бажання європейців досліджувати нові землі
- d) Відсутність наземних шляхів

Тема 3. ЕПОХА ВЕЛИКИХ ГЕОГРАФІЧНИХ ВІДКРИТТІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ІСТОРІЇ МАНДРІВНИЦТВА

1. Що стало основною причиною початку Великих географічних відкриттів?
 - a) Бажання європейців відпочивати на нових землях
 - b) Пошук нових торгових шляхів до Азії
 - c) Потреба у вивченні нових континентів для науки
 - d) Релігійне паломництво

2. Яке відкриття здійснив Христофор Колумб у 1492 році?
 - a) Обійшов Африку і відкрив Індію
 - b) Відкрив Америку, плывучи до Індії
 - c) Першим відкрив Австралію
 - d) Перетнув Тихий океан

3. Хто першим здійснив навколосвітню подорож?
 - a) Марко Поло
 - b) Васко да Гама
 - c) Фернан Магеллан
 - d) Бартоломеу Діаш

4. Як технологічні інновації сприяли розвитку Великих географічних відкриттів?
 - a) Винахід компаса та вдосконалення картографії
 - b) Винахід автомобіля
 - c) Використання підводних човнів
 - d) Розвиток повітряного транспорту

5. Яке економічне значення мали Великі географічні відкриття для Європи?

- a) Відкриття нових туристичних напрямків
- b) Розширення ринку для торгівлі та нові колонії
- c) Повне знищення старих торгових шляхів
- d) Зменшення торговельної активності

6. Який континент був відкритий європейцями під час Великих географічних відкриттів?

- a) Азія
- b) Африка
- c) Південна Америка
- d) Австралія

7. Яке значення мали подорожі Васко да Гама для історії мандрівництва?

- a) Він відкрив новий морський шлях до Індії, що сприяло розвитку торгівлі
- b) Він відкрив Антарктиду
- c) Він відкрив західний шлях до Китаю
- d) Він першим відвідав Гренландію

8. Який вплив мали Великі географічні відкриття на культурний обмін?

- a) Вони зупинили будь-які контакти між різними культурами
- b) Сприяли активному культурному обміну між Європою, Азією, Африкою та Америкою
- c) Лише збільшили військові конфлікти
- d) Відкриття не мали культурного впливу

9. Який регіон був відкритий під час плавання Бартоломеу Діаша?

- a) Західне узбережжя Африки
- b) Південний край Африки (мис Доброї Надії)
- c) Центральна Америка
- d) Індійський океан

10. Який вплив мали Великі географічні відкриття на світову економіку?

- a) Зменшення торгівлі через небезпеки подорожей
- b) Активізація світової торгівлі та колоніальна експансія
- c) Зупинка розвитку економіки через політичні конфлікти
- d) Великі відкриття не мали значного економічного впливу

Тема 4. ТУРИЗМ В НОВИЙ ЧАС

1. Що стало однією з головних причин розвитку туризму в Новий час?

- a) Відкриття нових континентів
- b) Зростання середнього класу та індустріалізація
- c) Релігійні паломництва
- d) Колоніальна експансія

2. Хто вважається засновником першого туристичного агентства?

- a) Джеймс Кук
- b) Томас Кук
- c) Фернан Магеллан
- d) Марко Поло

3. Яка транспортна технологія суттєво вплинула на розвиток туризму в ХІХ столітті?

- a) Автомобілі
- b) Залізничний транспорт
- c) Підводні човни
- d) Авіація

4. Які туристичні напрямки стали популярними у Новий час серед європейців?

- a) Північна Америка та Південна Африка

- b) Альпійські курорти, Лазурний берег, Італія
- c) Азія та Австралія
- d) Антарктида та Гренландія

5. Як економічні зміни у Новий час вплинули на розвиток туризму?

- a) Зменшили попит на подорожі через фінансові труднощі
- b) Індустріалізація та зростання доходів збільшили можливості для подорожей
- c) Призвели до закриття туристичних агентств
- d) Не мали суттєвого впливу

6. Що таке "Гранд-тур" у Новий час?

- a) Дослідницька експедиція до нових континентів
- b) Освітня подорож європейської молоді, з метою ознайомлення з культурою та мистецтвом Європи
- c) Військова подорож для завоювання нових територій
- d) Паломництво до святих місць

7. Яка подія сприяла розвитку міжнародного туризму в середині XIX століття?

- a) Створення Ліги Націй
- b) Промислова революція та розвиток залізниць
- c) Відкриття Америки
- d) Колоніальні війни

8. Яка країна стала одним із перших центрів гірськолижного туризму?

- a) Італія
- b) Швейцарія
- c) Іспанія
- d) Франція

9. Як зміни в комунікаціях і транспорті вплинули на розвиток туризму в Новий час?

- a) Подорожі стали менш популярними через нові ризики
- b) Збільшили доступність подорожей і швидкість пересування
- c) Подорожі стали доступними лише для еліти
- d) Зменшили інтерес до туризму через складнощі пересування

10. Які зміни в готельному бізнесі відбулися у Новий час?

- a) Винайдено концепцію "пакетних турів"
- b) Поява перших великих міжнародних готельних мереж
- c) Зникнення готелів у популярних курортах
- d) Поява концепції бюджетного туризму

Тема 5. МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ В ХІХ – ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Що стало однією з головних причин розвитку туризму в Новий час?

- a) Відкриття нових континентів
- b) Зростання середнього класу та індустріалізація
- c) Релігійні паломництва
- d) Колоніальна експансія

2. Хто вважається засновником першого туристичного агентства?

- a) Джеймс Кук
- b) Томас Кук
- c) Фернан Магеллан
- d) Марко Поло

3. Яка транспортна технологія суттєво вплинула на розвиток туризму в ХІХ столітті?

- a) Автомобілі
- b) Залізничний транспорт

- c) Підводні човни
- d) Авіація

4. Які туристичні напрямки стали популярними у Новий час серед європейців?

- a) Північна Америка та Південна Африка
- b) Альпійські курорти, Лазурний берег, Італія
- c) Азія та Австралія
- d) Антарктида та Гренландія

5. Як економічні зміни у Новий час вплинули на розвиток туризму?

- a) Зменшили попит на подорожі через фінансові труднощі
- b) Індустріалізація та зростання доходів збільшили можливості для подорожей
- c) Призвели до закриття туристичних агентств
- d) Не мали суттєвого впливу

6. Що таке "Гранд-тур" у Новий час?

- a) Дослідницька експедиція до нових континентів
- b) Освітня подорож європейської молоді, з метою ознайомлення з культурою та мистецтвом Європи
- c) Військова подорож для завоювання нових територій
- d) Паломництво до святих місць

7. Яка подія сприяла розвитку міжнародного туризму в середині XIX століття?

- a) Створення Ліги Націй
- b) Промислова революція та розвиток залізниць
- c) Відкриття Америки
- d) Колоніальні війни

8. Яка країна стала одним із перших центрів гірськолижного туризму?

- a) Італія
- b) Швейцарія
- c) Іспанія
- d) Франція

9. Як зміни в комунікаціях і транспорті вплинули на розвиток туризму в Новий час?

- a) Подорожі стали менш популярними через нові ризики
- b) Збільшили доступність подорожей і швидкість пересування
- c) Подорожі стали доступними лише для еліти
- d) Зменшили інтерес до туризму через складнощі пересування

10. Які зміни в готельному бізнесі відбулися у Новий час?

- a) Винайдено концепцію "пакетних турів"
- b) Поява перших великих міжнародних готельних мереж
- c) Зникнення готелів у популярних курортах
- d) Поява концепції бюджетного туризму

Тема 6. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

1. Коли почав активно розвиватися туристичний сектор в Україні?

- a) Після Другої світової війни
- b) Після здобуття незалежності у 1991 році
- c) У середині XVIII століття
- d) У 1980-х роках

2. Який регіон України відомий своїми курортами для лікування мінеральними водами?

- a) Одеська область
- b) Закарпаття
- c) Полтавщина
- d) Львівщина

3. Які природні ресурси сприяють розвитку туризму в Карпатах?
- a) Піщані пляжі та море
 - b) Гірськолижні курорти, мінеральні джерела та національні парки
 - c) Пустелі та гори
 - d) Природні озера та рівнини
4. Яке місто України вважається центром релігійного туризму?
- a) Львів
 - b) Київ
 - c) Одеса
 - d) Харків
5. Яка подія сприяла розвитку туристичної інфраструктури в Україні у 2012 році?
- a) Проведення Олімпійських ігор
 - b) Проведення Чемпіонату Європи з футболу Євро-2012
 - c) Підготовка до вступу в ЄС
 - d) Відкриття нових міжнародних курортів
6. Які форми туризму найбільш популярні в Україні?
- a) Сільський, екологічний, культурний та гірськолижний туризм
 - b) Пляжний туризм
 - c) Круїзний туризм
 - d) Екстремальний туризм
7. Який виклик стоїть перед розвитком туризму в Україні на сучасному етапі?
- a) Відсутність культурної спадщини
 - b) Військові конфлікти та політична нестабільність
 - c) Недостатня кількість природних ресурсів
 - d) Брак іноземних туристів

8. Який український регіон найбільш привабливий для туристів взимку?

- a) Одеська область
- b) Закарпаття та Карпати
- c) Черкащина
- d) Київщина

9. Яке місто є найпопулярнішим туристичним центром на узбережжі Чорного моря в Україні?

- a) Херсон
- b) Одеса
- c) Миколаїв
- d) Скадовськ

10. Який напрямок туризму активно розвивається в Україні через велику кількість історичних пам'яток?

- a) Гірськолижний туризм
- b) Культурно-пізнавальний туризм
- c) Космічний туризм
- d) Сільськогосподарський туризм

СЛОВНИК

Агротуризм – один із видів екологічного туризму, спрямований на відпочинок туристів у сільській місцевості.

Бізнес (економічний чи будь-який) – це: 1. Вид діяльності, що приносить дохід або інші особисті вигоди. 2. Економічна діяльність, спрямована на одержання доходу (прибутку), що використовує товарно-грошові відносини і базується на підприємстві. 3. Бізнес – це вміння «робити гроші» з використанням усіх різновидів можливих способів, які не суперечать законодавству.

Бізнесмен – комерсант, підприємець, який займається будь-яким видом економічної діяльності, що приносить прибуток або інші особисті вигоди.

Бізнес-план – аналітичний документ прогнозованого типу, змістом якого є всебічне обґрунтування цілей, шляхів, засобів та результатів діяльності будь-якого підприємства.

Виїзний туризм – це вид туризму, діяльність і надання туристичних послуг якого здійснюється на території іншої країни під час подорожей туристів.

Виконавча рада ВТО – це керівний орган управління Всесвітньої туристичної організації, до якої у вересні 1999 року на XIII Генеральній асамблеї ВТО у м. Сантьяго (Чилі) обрано було Україну. До неї увійшли також Київська міська державна адміністрація, Київський університет туризму, економіки і права та готельний комплекс «Дніпро».

Винагорода за виконання – ступінь, у якій розподіл винагород в організації – таких як просування по службі й підвищення заробітної плати – базується на критерії участі працівника в діяльності організації.

Виховна цінність туризму – це надання допомоги туристам у вивченні історії; формуванні світогляду та таких рис, як: воля, витримка, самостійність, рішучість і готовність прийти на допомогу іншим та до активного захисту природних багатств і власного здоров'я.

Внутрішня інформація – це інформація, яка поєднує роботу всіх підрозділів фірми і складає частину об'єму внутрішнього документообігу. До неї можна віднести накази, розпорядження, службові записки, плани, виробничі завдання, звіти,

пояснювальні записки, внутрішні фінансові документи, бухгалтерську звітність, численну технічну документацію та інформацію, яка спрямована фірмою зовнішнім підприємствам (наприклад, подання інформації у статистичне управління).

Вплив та переконання – це основні функції комунікації в організації. За допомогою різних засобів комунікації менеджер контролює поведінку підлеглих; мотивує індивідів до виконання завдань на достатньому рівні продуктивності; емоційно наближує працівників до усвідомлення цілей організації шляхом підвищення персональної відповідальності за результати виконаної роботи, визнання досягнень, росту авторитету тощо.

Всесвітня туристична організація (ВТО) – це найавторитетніший орган управління у світовому туризмі, яка була заснована 2 січня в 1975 році шляхом перетворення неурядового Міжнародного союзу офіційних туристичних організацій (МСОТО) в Міжурядову організацію, діючу під патронатом ООН, штаб-квартири якої знаходиться у Мадриді (Іспанія).

Готель – місце короткотривалого перебування для відпочинку й оздоровлення за індивідуальним режимом.

Груповий метод прийняття рішення – це такий метод, за яким менеджер не тільки консультиється з іншими особами стосовно інформації, що надходить, а й залучає їх до участі в обговоренні проблеми та до прийняття групового рішення.

Дайвінгуризм – це підводний туризм, пов'язаний із пізнанням підводного середовища.

Діловий туризм – це: 1. Один з найбільш економічно ефективних видів туризму в світі та у міжнародному, внутрішньому й іноземному туризмах України. 2. Вид туризму, спрямований на обслуговування клієнтів під час виконання ними професійних обов'язків як за місцем проживання, так і в інших регіонах, що дозволяє клієнтам більш якісно і з меншими витратами організувати свою діяльність або поїздку. Діловий туризм за призначенням охоплює досить широке коло поїздок, зокрема: • ділові поїздки співробітників корпорацій з метою переговорів, участі у виробничих нарадах, презентаціях, збутової діяльності тощо; • заохочувальні поїздки, що організовуються компаніями й організаціями для своїх співробітників у вигляді

безкоштовної туристичної поїздки; • поїздки на симпозиуми, конгреси, конференції, семінари, виставки, ярмарки, біржі тощо; • поїздки на спортивні змагання команд, гастролі артистів; • поїздки офіційних делегацій (офіційне обслуговування).

Допустимість ризику в діяльності організації – це ступінь, у якій співробітники туристичної організації підтримують у собі здібності до інновацій та ризику.

Дотримання етичних норм поведінки – це забезпечення позитивних відносин у колективі та між колективами, що полегшує співробітництво, сприяє формуванню іміджу працівників.

Екологічний туризм – це такий вид туризму, який передбачає подорожі туристів в екологічно чистих районах з науково-пізнавальною метою: спостереженням і охороною навколишнього середовища.

Економічна ефективність туризму – це отримання економічного ефекту від організації туристичної діяльності у масштабі держави, туристичного обслуговування населення регіону, виробничо-обслуговуючого функціонування туристичної індустрії.

Економічні методи управління – це сукупність таких методів управління, що базуються на дії економічних факторів, пов'язаних з функціями управління (планування, мотивація, контроль) та виступають у таких формах, як: аналіз, госпрозрахунок, ціноутворення, фінансування. Вони займають головне місце в системі методів управління.

Економічні фактори впливу на поведінку споживачів туристичних послуг – це зовнішні спонукальні фактори впливу на купівельну поведінку споживачів, найбільш суттєвих серед яких виділяють такі: стан ринку товарів та послуг, валютні курси, процентні ставки, динаміку інфляційних процесів та ін. І хоча зазначені економічні фактори більше впливають на всі інші фактори.

Електронний обмін даними – це міжкомп'ютерний обмін діловими, комерційними та фінансовими електронними документами. Наприклад, замовленими туристичними путівками, платіжними інструкціями, контрактними пропозиціями, накладними, квитанціями. Електронний обмін

даними (ЕОД) забезпечує оперативну взаємодію торгових партнерів (клієнтів, постачальників, торгових посередників, експедиторів та ін.) на всіх етапах підготовки торгової угоди, укладання контракту і реалізації постановки.

Ергономіка – (від грецьк. – робота і закон) – наука, комплексно вивчаюча функціональні особливості людини (або групи людей) у конкретних умовах її (їх) діяльності.

Етап формування туру – це процес «збирання» ряду послуг і товарів в одну «оболонку».

Етапи туру – це процес формування туру; експериментальне впровадження; реклама і презентація туру; просування туру на ринку.

Етика – це стародавня наука, що вивчає мораль та моральність, поведінку людей у суспільстві, відносини між ними.

Етика ділових стосунків – це відносини, що охоплюють широку сферу відносин, які включають взаємодію між організаціями, відносини в трудовому колективі, між керівником та підлеглим.

Етнічний туризм – це вид і одночасно форма туризму, пов'язана з відвідуванням і виїздом у віддалені регіони або інші країни з метою побачень з рідними та близькими. Туристичні організації допомагають з оформленням проїзних квитків, закордонних паспортів, візових формальностей.

Життєдіяльність – це: 1. Сукупність життєвих функцій організму. 2. Діяння, функціонування чого-небудь.

Журі – це: 1. Група експертів, що розв'язує питання про розподіл місць, вручення нагород на конкурсах, змаганнях, виставках тощо. 2. В Англії; Франції; США – склад присяжних засідателів у суді.

Забезпечення якості освіти – це процес або система процесів, прийнятих на національному та інституційному рівнях для забезпечення якості освітніх програм і присуджених кваліфікацій, реалізація якої повинно гарантувати навчальне середовище.

Загальні закони управління – це: 1. Закон спеціалізації управління. 2. Закон необхідної і достатньої централізації. 3. Закон демократизації управління. 4. Закон управління часом.

Законодавство – це: 1. Установлення, видання законів. 2. Сукупність усіх законів, що діють у якій-небудь державі.

Законодавство України про туризм – це сукупність складових законодавства: Конституції України, Закону України «Про туризм», інших актів законодавства України про туризм, що видаються відповідно до них, міжнародних договорів і угод, в яких бере участь Україна.

Запобігання невизначеності – це характеристика, що визначає ступінь прагнення людей запобігати ситуацій, у яких вони почуваються непевно

Зовнішня інформація – це: 1. Інформація, яку отримує туристична фірма, менеджер турфірми від різних елементів зовнішнього середовища (наприклад, за допомогою Інтернет і має значення для фірми). 2. Це – закони та нормативна документація, яка обов’язкова для виконання; науковотехнічна інформація, що включає інформацію про патенти; документація, яка регламентує та уточнює відносини з підприємством і його постачальниками та покупцями, а також з іншими організаціями (договори, листи та ін.); маркетингова інформація про ринки, на яких працює фірма, інформація про ціни, про конкурентів, про покупців тощо; інформація про стан фінансової системи (валютний курс та ін.).

Зона влади – це сфера розповсюдження влади як елемента культури, що визначається простором, у рамках якого навіть найменш наділений владою індивід у групі усвідомлює нерівноправність у розподілі влади та вважає його нормальним станом речей.

Зразок управління – це критично проаналізований окремий випадок у практиці управління (позитивний або негативний). Зразок включає опис ситуації, аналіз проблеми, аналіз варіантів її вирішення, характеристику вибраного шляху і аналіз досягнутих результатів з урахуванням фактора часу. Утім зразок – це не рецепт, а скоріше еталон, з яким порівнюють конкретні дії; це – матеріал для творчого аналізу на основі знання теорії керівництва.

Індивідуальна автономія – ступінь соціальної відповідальності, незалежності, сприятливі можливості для ініціативи, які має особистість організації.

Індивідуальний метод прийняття рішення – це метод, за яким менеджер приймає рішення самостійно на основі наявної інформації без участі інших осіб.

Інклюзив-тур – це окремі туристичні послуги: харчування, розміщення, екскурсійне обслуговування, транспорт (на вибір). На практиці перевага надається інклюзивному туру, де турист замовляє мінімально-достатній набір основних послуг, купуючи додаткові та сукупні послуги у міру необхідності.

Інновації – це: 1. Нововведення в галузі техніки, технології, організації праці та управління, які ґрунтуються на використанні досягнень науки і передового досвіду, а також використання цих нововведень у найрізноманітніших галузях і сферах діяльності. 2. Застосування нових форм організації праці і управління, які охоплюють не тільки окреме підприємство, але і їх сукупність, галузь.

Інновація освіти – це: 1. Цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть або до модифікації цілей навчання, або до модифікації каналів навчання, що використовуються. Часто полягає в адаптації процесу навчання до змін, які, як правило, мають місце всередині або поза системою навчання. 2. Цілеспрямована зміна, що полягає у появі нової технології або в зміні принципів, на яких ґрунтується функціонування якоїсь системи (педагогічні технології, досвід, практика).

Інтернет – це міжнародна мережа, яка здатна об'єднати безліч мереж і дозволяє увійти у світове співтовариство, надає користувачеві практично необмежені інформаційні ресурси; виступає як сукупність взаємопов'язаних комунікаційних центрів, до яких підключаються регіональні постачальники послуг і через які здійснюється їх взаємодія.

Інтроспект («самоаналіз») – метод організаційного аналізу, який дозволяє розробити рекомендації, спрямовані на поліпшення організаційної структури за рахунок: скорочення витрат на управління; зменшення фрагментарних функцій виконавців; регулювання завантаженості керівників, переключення зусиль на головні стратегічні цілі і завдання організації; розробка раціонального плану структури зайнятості і розподіл функцій серед співробітників у відповідності із змінами структури.

Інформаційна система – це комунікаційна система зі збору, передачі, переробки інформації про об'єкт, що забезпечує працівників різного рангу інформацією для реалізації функцій управління.

Інформація – це: 1. Повідомлення, яке має значення, володіє цінністю для даної системи. 2. Повідомлення про щось, доведення до відома чогось. 3. Відомості про навколишній світ, процеси, які в цьому відбуваються; про події, ситуації, чиюсь діяльність, які сприймає людина безпосередньо або за допомогою спеціальних пристроїв, зокрема, через керуючі машини та інші системи. 4. Коротка стаття, допис у газеті, що містить фактичні дані. 5. Одна з основних функцій комунікації в організації. Існує зовнішня інформація, яка пов'язана з маркетингом, рекламою, зв'язками з громадськістю (PR), продажами тощо та внутрішня інформація, що забезпечує реалізацію цілей організації на засадах координації, кооперації та контролю за діяльністю структурних підрозділів, груп, окремих виконавців. 6. Знання, включені у комунікативний процес.

Кваліфікація – ступінь професійної підготовки працівника, наявність у нього знань, умінь та необхідних для виконання ним певного виду роботи; характеристика певного виду роботи, що встановлюється залежно від її складності, точності й відповідальності.

Кейс – це опис конкретної управлінської ситуації, її зміст відображає історію створення та організаційного становлення установи, зокрема, турфірми, її розвиток і результати діяльності.

Кемпінг – стоянка для літнього відпочинку у курортних зонах автотуристів (самообслуговування).

Керівник туристської групи – це особа, що є представником суб'єктів туристичної діяльності і виступає від його імені, супроводжує туристів, забезпечує виконання умов договору про видання туристичних послуг, володіє фаховими знаннями про країну (місцевість) перебування, і, як правило – мовою країни перебування або загальнозрозумілою там мовою (див. Закон України «Про туризм», розділ I, ст. 1).

Керівництво – цілеспрямована діяльність керівника або особи, що є на чолі керівництва і дає принципові вказівки чи накази. Керівництво відображає сутність взаємовідносин між керівниками і підлеглими і є складовою системи управління.

Комерційний туризм – це вид туризму, який за організаційною структурою поділяється лише на плановий туризм, тоді як некомерційний туризм поділяється на плановий і самодіяльний.

Компетентнісний підхід – це потужний засіб досягнення інтегрованого кінцевого результату освіти, який сприяє сформованості у випускника ВНЗ ключових і професійних компетенцій; єдності узагальнених знань та вмінь, універсальних здатностей і готовності до розв'язання великих груп завдань – від особистих до соціальних, професійних і спеціальних професійних компетенцій, що визначають володіння власне професійною компетентністю. Компетентнісний підхід передбачає перехід від знаннево-орієнтованого компонента змісту освіти до практичного, враховуючи при цьому «цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових (які стосуються багатьох соціальних сфер) функцій, соціальних ролей, компетенцій».

Комунікативність (від лат. communication – зв'язок, повідомлення) – це сукупність історичних, відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації.

Консультативна функція – це функція з надання кваліфікованих порад з різних питань: політичних, правових, науково-педагогічних, методичних педагогічному колективу школи та широким колам громадськості.

Консультативний метод прийняття рішення – це такий метод, за яким менеджер припускає участь інших осіб на стадії отримання інформації. На підставі зібраної інформації та її інтерпретації менеджер приймає рішення.

Контракт – договір (письмова угода), що містить взаємні зобов'язання сторін, які його уклали.

Краєзнавчі екскурсії – це найбільш поширені види екскурсійної діяльності в сільській місцевості. Ці екскурсії охоплюють як природу, так і історію, етнографію, архітектуру місцевості, життєпис видатних осіб, які народилися або жили в цій місцевості.

Краєзнавчі й пошукові експедиції – це тривалі подорожі, поїздки, відрядження групи людей (мандрівників) з певним завданням пошукового характеру, що містять елементи

краєзнавства. Вони проводяться з метою виховання молоді, дослідження і вивчення об'єктів (археологічних, геологічних, географічних, історичних, меморіальних тощо) місцевості.

Краєзнавчі об'єднання – це об'єднання групи людей у краєзнавчі товариства, бюро краєзнавства, краєзнавчі семінари, а також численні краєзнавчі гуртки при школах, вишах, музеях, краєзнавчу роботу яких почала з 1918 року координувати Українська академія наук, при якій працювали краєзнавчі комісії в Києві, Одесі, Харкові. Зокрема, Київська комісія заснувала студентську секцію, при якій було організовано курси з краєзнавства та видавництво «Бюлетень комісії краєзнавства». Курси для ентузіастів-краєзнавців було відкрито й в Одесі, де видавався «Вісник Одеської комісії з краєзнавства при Всеукраїнській академії наук».

Краєзнавчо-туристична діяльність – це діяльність, яка спрямована на організацію і проведення подорожей рідним краєм. Вона пов'язана з надбанням знань про природні багатства рідного краю, історичне минуле нашого народу, формуванням умінь і навичок в організації і проведенні спеціальних спостережень із наступною їх обробкою та аналізом.

Культурний або пізнавальний туризм – це вид туризму, який орієнтований на пізнання (вивчення) культури, традицій іншого народу.

Лікувальний туризм – це вид туризму, який передбачає тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання на курортні території України або інших країн.

Лікувально-оздоровча місцевість – це природна територія, що має мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, озокерит, ропу (насичена солями вода) солоних лиманів та озер, кліматичні й інші природні умови, сприятливі для лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань.

Лінійна організація в управлінні – це форма організації управління, на чолі якої стоїть керівник, який здійснює всі функції управління: планування, організацію, мотивацію, контроль.

Ліцензування туристичної діяльності – це створення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг та забезпечення захисту прав і законних

інтересів держави та споживачів цих послуг, підвищення рівня туристичного обслуговування. Ліцензуванню на здійснення туристичної діяльності підлягають суб'єкти ліцензування: туристичні агентства, бюро подорожей, бюро екскурсій, екскурсійні бюро, бюро по прийому туристів, туристичні оператори, готелі, мотелі, кемпінги, туристичні комплекси і бази, інші юридичні особи незалежно від форм власності та фізичні особи, що здійснюють туристичну діяльність, передбачену статутами або положеннями.

Манільська декларація зі світового туризму – це заключний документ Всесвітньої конференції з туризму (ВКТ), яка відбулася за ініціативи Всесвітньої туристичної організації (ВТО) і за участю понад 100 держав в Манілі (Філіппіни) з 27 вересня по 10 квітня 1980 року, в якому знайшли відображення спільно напрацьовані рекомендації щодо питання відповідальності держав за розвиток туризму (соціально-економічні умови, цілі і завдання, стримуючі чинники) та такі актуальні проблеми, як: людина – організатор свого відпочинку; регулювання попиту і пропозиції; науково-технічне співробітництво у галузі туризму; підготовка кадрів для індустрії туризму тощо.

Маркетинг – одна із систем управління, яка передбачає ретельний облік процесів, діючих на ринку, для прийняття хазяйського рішення.

Матрична організація – це організація, характерною особливістю управління якою є те, що на традиційну, поділену за функціями організацію (вертикальне структурування), нашаровується орієнтована на проект організація (горизонтальне структурування), орієнтоване на колектив (команду), повноваження відносно рішень передаються групі, де, наприклад, у шкільних організаціях – це короткотермінові об'єднання педагогів, мікрогрупи та ініціативні групи.

Менеджер – це: 1. Специфічний соціальний прошарок сучасного суспільства, який складається головним чином із професійних керуючих (керівники господарств, підрозділів, фірм тощо). 2. Менеджер – це найманий управитель, який володіє професійними знаннями з організації та управління виробництвом.

Менеджмент в освіті – це: 1. Усвідомлена взаємодія керівника з іншими людьми – підлеглими, партнерами, своїми дітьми, батьками тощо, яка спрямована на забезпечення їхньої активної скоординованої участі в досягненні поставленої мети. 2. Частина управління, яка є впливом на інших людей, у процесі і в результаті якого в них з'являються (або актуалізуються) психічні стани, якості, властивості, що стають психологічним підґрунтям для їхньої ефективної діяльності з досягнення поставленої управлінської мети.

Менеджмент персоналу туристичної організації – це свідоме регулювання діяльності трудового колективу, а саме: форми його організації, характеру взаємовідносин між його членами, формування психологічного клімату, управління конфліктами, мотивації, дій тощо.

Менеджмент ризику – це новий розділ менеджменту, який вимагає від керівників усіх рівнів інноваційної діяльності, спрямованої на одержання суспільно значимих результатів неординарними, новими способами в умовах невизначеності, новаторських, сміливих рішень.

Метод опитування – це метод, який базується на цілеспрямованому отриманні інформації шляхом проведення бесід, анкетування за наперед розробленою методикою.

Методи збору первинних даних – це відомі або розроблені надійні інструментарії, за допомогою яких здійснюється: 1) спостереження (це метод, за допомогою якого можна збирати та узагальнювати інформацію про товар, який цікавить дослідника, зміну попиту на нього тощо); 2) огляд (це метод, який доцільно використовувати при розробці характеристик нового товару, складанні рекламних текстів, застосуванні для реклами засобів масової інформації, підготовці заходів щодо стимулювання збуту, дослідження каналів руху товарів); 3) експеримент (мета цього методу – перевірити робочі гіпотези та виключити інші гіпотези).

Методи переконання – це методи, які не забезпечені правовими документами. До них можна віднести програми, теоретичні обґрунтування, концепції, соціологічний аналіз, методи морального заохочення, моральні норми суспільства тощо.

Методи прийняття рішення – це комплекс засобів, за допомогою яких менеджером приймається рішення на основі отриманої

інформації. Існують такі методи прийняття рішення, як: індивідуальний метод, консультативний метод та груповий метод.

Методи просування туристичного продукту на ринку туристичної індустрії – це комплекс засобів впливу на ринок туристичної індустрії, спрямованих на реалізацію туристичного продукту (презентація, виставки, ярмарки, реклама, комунікаційні інструменти тощо).

Методи розв'язання конфлікту в організації – це засоби, за допомогою яких забезпечуються роз'яснення вимог до роботи; об'єднання працівників на основі спільних системних цілей; обґрунтування системи винагород.

Міжнародний туризм – це: 1. Вид туризму, діяльність якого пов'язана із перебуванням жителів однієї країни на території іншої. Такі туристи належать до категорії іноземних туристів. 2. Систематизована й цілеспрямована діяльність підприємства сфери туризму, пов'язана з наданням туристичних послуг і туристичного продукту іноземним туристам на території своєї країни (в'їзний туризм) та надання туристичних послуг і туристичного продукту за кордоном (виїзний туризм). 3. Важливий напрямок міжнародного співробітництва у конкретній діяльності на основі поваги до національної культури та історії кожного народу й основних інтересів кожної держави. 4. Сфера розвитку туристичних відносин між народами різних країн і ознайомлення з досягненнями інших держав у різних галузях.

Мікрогрупа – це короткотермінове об'єднання людей, наприклад, педагогів на добровільній основі як форма колективної методичної творчості педагогів, які, на відміну від методичного об'єднання, де основою групування є певний навчальний предмет, тут за визначальний критерій діяльності прийняли взаємну симпатію, особисту приязнь, психологічну сумісність, інтерес до однієї педагогічної проблеми. Після вирішення проблеми мікрогрупа розпадається.

Мікрорайон – це невелика частина міського району, яку виділяють з якою-небудь метою (наприклад, у Київському районі м. Полтави виділено декілька мікрорайонів, зокрема, мікрорайони Половки, Браїлки, Колонійний, Огнівка з метою

більш детального ознайомлення екскурсантів з багатоміковою історією міста, природою, славетними земляками тощо).

Мотивація в менеджменті – це процес стимулювання себе та інших до діяльності для досягнення особистої мети чи мети організації.

Мотивація до праці і пов'язаний з цим стан моралі у виробничих відносинах – це один з найважливіших факторів успіху будь-якої організації у туристичній індустрії.

Музеї (краєзнавчі і меморіальні як державні, так і ті, що працюють на громадських засадах (у школах, університетах, інших освітніх закладах або при клубах)) – це: 1. Осередки, що організовують та проводять пошукову, методичну та екскурсійну діяльність в сільській місцевості. 2. Приміщення, де зібрані і зберігаються такі експонати, що допомагають вивчати свій рідний край. 3. Місця, де зібрані та експонуються колекції будь-яких предметів, знайдених у природі або створених людиною. Є музеї мистецтва, науки, історії, творчості письменників тощо.

Мультимедіа – це спеціальна інтерактивна технологія, яка дозволяє за допомогою технічних і програмних засобів забезпечити роботу з нерухомими зображеннями, відеозображеннями, анімацією, текстом і звуковим рядом. Мультимедіа вдосконалює спілкування шляхом побудови мостів, які об'єднують окремих осіб, міста і країни в усьому світі. Це особливо очевидно у Word Wide в рамках Internet, де інтерактивні власні сторінки змагаються за привернення уваги користувача. Бізнес і промисловість використовують Word Wide Web, щоб стати більш ефективними в щоденній діяльності.

Неформальна організація – це група людей, утворення якої є спонтанна реакція на незадоволені індивідуальні потреби. До її складу входять люди, які вступають у регулярну взаємодію для досягнення конкретної мети.

Норми міжнародного договору – це документ, уповноважуючий норми права, які відсутні в Законі України «Про туризм», але передбачені міжнародним договором, в якому бере участь Україна, що дають учасникам правовідносин можливість здійснювати конкретні дії з метою задоволення своїх інтересів (наприклад, право здійснювати виїзний туризм).

Ностальгійний туризм або етнічний, ритуальний чи сентиментальний туризм – це види туризму, призначення яких передбачає відвідування місць історичного проживання населення та зустрічі з родичами.

Ноу-хау – (знаю як) – технологія виробництва, науковотехнічні, комерційні, організаційні знання, необхідні для функціонування виробництва. Форми «ноу-хау» різноманітні. Існує і освітянська сфера «ноу-хау».

Підготовка екскурсії – це поетапний процес добору і формування методики та змісту екскурсії. Ведеться за двома основними напрямками: а) розробка нової теми екскурсії; б) підготовка екскурсовода для проведення екскурсії.

Пізнавальний туризм – це вид туризму з великою кількістю різновидів: історичні, знайомство з живописом, балетом, оперою, з місцями діяльності відомих літературних персонажів і творів тощо. Вони короткотермінові. Програми пізнавального туризму базуються залежно від тематики туру, екскурсія яких, як правило, проводиться на рідній мові туристів.

Плановий туризм – це екскурсійний вид туризму, який передбачає наперед намічений маршрут, учасники якого подорожують на автобусах, літаках, теплоходах, у поїздах; зупиняються в готелях або на турбазах, де їм надається ночівля, харчування та екскурсовод.

Послуги екскурсовода (гіда-перекладача) – це діяльність професійно підготовленої фізичної особи, яка ознайомлює туристів із туристичними ресурсами в країні (місці) їх тимчасового перебування.

Похід вихідного дня – найпопулярніший масовий засіб фізичної рекреації, який проводиться з різною метою: рекреаційною, спортивною або тренувальною, пізнавальною, діловою.

Пошуково-рятувальні служби – це спеціалізовані служби по забезпеченню безпеки туристів, які взаємодіють з органами охорони здоров'я, зв'язку з органами внутрішніх справ, цивільної авіації, лісового та водного господарства, гідрометеорологічної служби.

Рекреаційна стежка – це одна із форм організації самостійних подорожей рекреантів, яка прокладається в місцях, які приваблюють своєю мальовничістю, природними пам'ятками. Приблизна довжина її – від 5 до 25 км. Забезпечуються стежки

інформаційними засобами: вказівниками, плакатами чи буклетами з детальним описом маршруту.

Рекреаційний (туристичний) вузол – сукупність центрів та закладів рекреаційного обслуговування на компактній території. Тут зосереджуються взаємодоповнюючі і поєднані рекреаційно-туристичні заклади і підприємства.

Рекреаційний заклад – спеціалізований заклад для короткочасного і тривалого розміщення людей у процесі задоволення їх рекреаційних потреб. До них належать: санаторії, пансіонати з лікуванням, будинки і бази відпочинку, лікувальні й оздоровчі центри, готелі, мотелі, кемпінги тощо.

Рекреаційний підрайон – частина рекреаційного району, яка складається з одного чи кількох курортів однакового профілю із зонами рекреації і центрами туризму в межах адміністративних районів.

Релігійний або паломницький туризм – це найдавніший вид туризму, який здійснюється з релігійною метою.

Релігійний туризм – це історично найстаріший вид туризму, який передбачає подорожі, які мають на меті якінебудь релігійні процедури, місії. Основними центрами релігійного туризму є Ватикан, Єрусалим, Мекка, в Україні – Умань.

Розважальні тури – це найрізноманітніші та найпопулярніші розважальні тури в усьому світі (відвідування святкових заходів, концертів, виставок тощо).

Розробка екскурсії (методична) – це процес, який визначає технологію застосування методичних прийомів відповідно до особливостей екскурсійного маршруту. Охоплює такі елементи екскурсії, як: маршрут, зупинки, об'єкт показу, тривалість, назва підтем та перелік основних питань, організаційні вказівки, методичні вказівки.

Розробка туристичних маршрутів – це складна, багатоступенева процедура, яка є основним елементом технології туристичного обслуговування. Ця процедура довготривала за часом і може займати декілька місяців.

Структура туристичного пакета – це сукупність чотирьох обов'язкових компонентів туристичних послуг, включених до послуг на туристичному маршруті, зокрема, транспортування туриста до місця відпочинку і назад; трансфер; розміщення і харчування; обов'язкову екскурсійну і культурну програму.

Туристичний пакет пропонується туроператором чи туристичним підприємством (організацією), яке займається розробкою туристичних маршрутів і комплектуванням турів, забезпечує їх функціонування, організовує рекламу, розраховує відповідно до чинних нормативів та затверджує у встановленому порядку ціни на тури за цими маршрутами, продає тури туристичним агентам для випуску і реалізації путівок за своїми ліцензіями.

Структура туру – це наявність туристичного пакета і комплексу послуг на маршруті.

Суб'єкт рекреаційно-оздоровчої діяльності (РОД) – це людина, яка сама виконує цю діяльність та перебуває під впливом інших людей (фахівців рекреаційної сфери).

Суб'єкт управління – це особа (менеджер) або орган (апарат управління), що здійснює управлінську дію відносно об'єкта управління для досягнення відповідної мети.

Суб'єкти менеджменту організації – це менеджери (керівники) члени організації, які здійснюють управлінську діяльність і вирішують певні управлінські задачі.

Суб'єкти туристичної діяльності – це: 1. Фізичні особи, що зареєстровані у встановленому чинним законодавством України порядку і мають ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг. 2. Підприємства, установи, організації незалежно від форм власності.

Суб'єкти управління туризмом в Україні – це керуюча підсистема, до якої належить: Уряд України, Державна туристична адміністрація, місцеві органи влади, Комітети (департаменти) по туризму та ін.

Суспільно-громадська рекреація – це допомога іншим людям у вільний від основних обов'язків час (участь у різноманітних благодійних, волонтерських організаціях тощо).

Турагент – це роздрібна фірма, яка виступає посередником між обслуговуючими підприємствами з одного боку, і клієнтами – туристами – з іншого боку.

Турагентська діяльність – діяльність з просування та реалізації туристичного продукту, яка здійснюється на основі ліцензії юридичною особою або індивідуальним підприємцем.

Туризм – це: 1. Один із видів активного відпочинку, що являє собою подорожі, які здійснюються з метою пізнання тих чи

інших районів, нових країн, і які поєднуються у деяких країнах з елементами спорту. 2. Подорожі і перебування у місцях, які знаходяться за межами звичайного середовища подорожуючого, на термін не більше 12 місяців, з будь-якою метою, окрім оплачуваною там діяльністю. 3. Усі вільні переміщення людей від місця їх постійного проживання і роботи, а також сфера послуг, створена для задоволення потреб, які виникають у результаті цих переміщень. 4. Діяльність, яка має у житті народів велике значення; джерело валютних надходжень в країну; третя у переліку індустрія в галузі обслуговування, в якій зайнятий кожний п'ятнадцятий з працюючих людей. 5. Потужний економічний засіб, який може бути використаний слаборозвинутими країнами для створення припливу валюти, необхідної для успішної боротьби на міжнародному рівні. 6. Наука, мистецтво і бізнес залучення, облаштування і розваг людей, які подорожують заради задоволення або у справах. 7. Тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в іншу країну чи місцевість; у межах своєї країни у вільний час – для одержання задоволення і відпочинку, чи з метою оздоровлення.

Туристика і краєзнавство – це часопис, який почав виходити з 1925 року під редакцією І. Кріп'якевича, в якому друкувалися матеріали, присвячені окремим місцевостям Галичини, нариси з історії туризму та краєзнавства, матеріали археологічного й етнографічного характеру, хроніки краєзнавчого життя.

Туристична група – це тимчасове соціальне утворення людей, колектив людей, котрі об'єдналися для здійснення походу на добровільній основі.

Туристична діяльність – це: 1. Один із важливих засобів рекреаційно-оздоровчої діяльності. 2. Діяльність із надання різноманітних туристичних послуг відповідно до нормативно-правової бази України.

Туристична експедиція – це група людей, яка здійснює поїздки, подорожі, відрядження з певним завданням.

Туристична індустрія – це сукупність готелів й інших засобів розміщення; засобів транспорту, об'єктів громадського харчування; об'єктів і засобів розваг; об'єктів пізнавального, ділового, оздоровчого, спортивного й іншого призначення, а

також організацій, що надають послуги та послуги гідів-перекладачів.

Туристична інфраструктура – сукупність готелів й інших засобів розміщення; засобів транспорту, об'єктів громадського харчування; об'єктів і засобів розваг; об'єктів пізнавального, ділового, оздоровчого, спортивного й іншого.

Туристичний експорт – це вивіз з країни туристських вражень, який супроводжується одночасним ввезенням туристом грошей у дану країну.

Туристичний імпорт – це ввезення в країну туристських вражень, яке супроводжується одночасним вивезенням туристом грошей з даної країни.

Туристичний маршрут – це географічно визначена, прив'язана до конкретної місцевості й об'єктів траса подорожі з коротким текстовим описом.

Туристичний пакет – це: 1. Комплекс послуг, що надаються туристам під час подорожі за індивідуальним або груповим варіантом, який пропонується для широкого продажу для споживачів, до якого, крім транспорту, входять послуги розміщення, послуги гіда, харчування, інші види обслуговування тощо. 2. Складова туру, що включає обов'язкові послуги на маршруті (обов'язкову екскурсію і культурну програму; транспортування туриста до місця відпочинку і назад; розміщення і харчування у визначеному співвідношенні (розміщення у готелі: сніданок – ВВ; напівпансіон – НВ; повний пансіон – FВ); рансфер (будь-яке перевезення туриста всередині туристичного центру країни перебування).

Туристичний потік – це постійне прибуття туристів у країну з інших країн.

Туристичний продукт – це: 1. Комплекс туристичних послуг, необхідних для задоволення потреб туриста під час його подорожі. 2. Сукупність послуг і товарів туристичного призначення.

Туристичний ринок – це самостійна частина більш широкого поняття «ринок товарів і послуг», де реалізуються послуги і товари для туристів, а структура їх вжитку розглядається як сукупність обов'язкових специфічних і додаткових потреб.

- Українська туристична інформаційна система (УТІС)** – це автоматизований інформаційно-рекламний центр управління розвитком туризму, що увійшов до мережі Інтернет з регіональними представництвами у містах Одеси та Львові.
- Українське наукове товариство** – це наукове об'єднання, при якому в квітні 1920 року екскурсійне бюро розробило кілька маршрутів для ознайомлення з пам'ятками історії культури Києва, підготувало екскурсійну мапу (карту) околиць міста, видало «Короткий провідник для природничих екскурсій по м. Києву та його околицях».
- Український комітет із краєзнавства** – це орган управління із краєзнавства, обраний на Першій всеукраїнській краєзнавчій конференції в 1925 році в Харкові (видавав журнал «Краєзнавство» (1927-1930 рр.)).
- Укрпрофтур** – це закрите акціонерне товариство по туризму та екскурсіях, яке опікується розвитком соціального туризму в межах профспілкової системи.
- Укрсоюзтур** – це Всеукраїнський союз асоціацій підприємств та організацій туристичної галузі України, створений у липні 2000 року в Києві, в який увійшло 46 ініціативних груп з 21 області України.
- Управління людськими ресурсами** – це один із основних напрямків сучасного менеджменту взагалі і соціального зокрема.
- Управління персоналом** – це процес, спрямований на впровадження системи технологій кадрової діяльності з навчання, професійного розвитку, кваліфікаційного зростання кадрів з метою досягнення цілей організації.
- Управління туристичним підприємством** – це процес, який починається з визначення місця підприємства на туристичному ринку, прийняття на цій підставі рішення зі створення або модифікації продукту (послуги), методів його (її) просування, структури управління персоналом.
- Управлінська функція** – це: 1. Особливий вид управлінських дій об'єктів менеджменту. 2. Особливий вид дій суб'єкта менеджменту щодо інформації, оскільки інформація, необхідна для управління, є предметом і в той же час продуктом управлінської діяльності, власне, всього менеджменту.

Управлінське рішення – це: 1. Основна форма управлінської діяльності; цілеспрямований процес взаємодії, який сприяє успішному і динамічному розвитку системи відповідно до об'єктивних умов. 2. Це діяльність із надання різноманітних туристичних послуг суб'єктів туристичної діяльності. 3. Це вибір керівником найкращого варіанту дій із багатьох можливих.

Управлінські ключові фактори успіху фірми туристичної галузі – це високий професійний рівень персоналу; націленість на якість; значний дизайнерський потенціал; здатність оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища; наявність управлінського досвіду.

Форми рекреації – це організаційні, дидактично-виховні форми поширення (реалізацій) рекреаційної активності в суспільстві. Зокрема, дорожня (пересування рекреантів у лісі дорогами з твердим покриттям); бездоріжжя (вільне переміщення лісом під час прогулянок, у походах, екскурсіях); таборова (встановлення наметів, розпалювання вогнища тощо); матеріальна (передбачає збирання грибів, ягід, плодів, полювання, рибальство); транспортна (переміщення за допомогою транспорту, яка, до речі, вважається найшкідливішою в рекреаційних зонах).

Хобі-туризм – це вид міжнародного, як правило групового туризму, який дає можливість займатися улюбленою справою у ході однодумців під час відпочинку або подорожі (автолюбителі, філателісти, вболівальники спортивних змагань, гурми тощо).

Хостел – дешевий молодіжний готель типу гуртожитку для обслуговування студентської молоді з усіх країн, які подорожують за підтримки Міжнародної федерації молодих мандрівників.

Центральний орган державної виконавчої влади в галузі туризму – це Державний комітет України по туризму, повноваження якого визначаються Законом України «Про туризм» та Положенням, що затверджується Кабінетом міністрів України.

БІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Томас Кук (1808–1892) – британський підприємець, вважається засновником організованого туризму. У 1841 році він започаткував перше організоване туристичне агентство, створивши послугу для організованих поїздок. Перший тур, організований Куком, був подорожжю залізницею для групи із 570 осіб між англійськими містами Лейстер та Лафборо з метою участі в зустрічі проти алкоголізму. Ця поїздка стала настільки успішною, що Кук зрозумів потенціал організованих подорожей, і надалі зосередився на розвитку туризму.

Протягом наступних років він розширив бізнес, організовуючи все нові тури, включаючи маршрути до Європи, Близького Сходу, та навіть навколосвітні подорожі. У 1865 році він відкрив перший туристичний офіс на Фліт-стріт у Лондоні, де можна було замовити тури, придбати туристичні путівки та отримати інформацію про подорожі. Його компанія Thomas Cook & Son згодом стала однією з найбільших туристичних фірм у світі, створивши попит на організовані тури та забезпечивши людям середнього класу можливість подорожувати, що раніше було доступно лише для аристократії.

Конрад Ніколсон Хілтон (1887–1979) – американський бізнесмен і засновник всесвітньо відомої мережі готелів Hilton Hotels. Він народився у Нью-Мексико і з дитинства захоплювався підприємництвом, розпочавши свою кар'єру з невеликих сімейних проєктів. Перший готель Хілтона, Mobley Hotel, був придбаний у 1919 році в місті Сіско, штат Техас. Хілтон поступово розширював бізнес, купуючи нові об'єкти та засновуючи готелі, які швидко здобули популярність завдяки високому рівню комфорту та обслуговування.

Під керівництвом Хілтона його компанія стала однією з найбільших і найуспішніших готельних мереж, яка задавала стандарти якості для всієї галузі. У 1943 році Hilton став першою компанією в історії, яка володіла готелями на обох узбережжях США. Згодом мережа почала активно розвиватися міжнародно, і вже у 1949 році було відкрито перший готель за межами США, в Пуерто-Рико. Конрад Хілтон запровадив інноваційні підходи в готельному бізнесі, зокрема концепцію "самообслуговування" в

номерах та низку зручностей для бізнес-туристів, як-от конференц-зали та послуги бізнес-центру.

Завдяки своєму впливу та інноваціям, Конрад Хілтон став одним з найвідоміших готельєрів у світі. Його мережа Hilton Hotels символізувала комфорт і престиж, ставши синонімом якості та стилю для багатьох мандрівників. Він також відзначився благодійною діяльністю, заснувавши фонд для підтримки соціальних проектів та розвитку освіти.

Цезар Рітц (1850–1918) – швейцарський готельєр, якого називають королем готельєрів. Народжений у бідній родині в маленькому містечку Нідервальд у Швейцарії, Рітц розпочав кар'єру в готельному бізнесі з роботи офіціантом та поступово просувався до менеджерських позицій. Його талант до створення елегантної атмосфери та бездоганний смак в управлінні привели його до співпраці з найрозкішнішими готелями Європи, зокрема готелями Savoy у Лондоні та Grand Hotel у Монте-Карло.

Рітц розвинув власний стиль, орієнтований на високий комфорт та витончений дизайн, що включав розкішні інтер'єри, бездоганне обслуговування та нові стандарти гостинності. У 1898 році він відкрив готель Ritz у Парижі, який став символом елітного відпочинку та приваблював багатьох відомих діячів. У 1906 році відкрився Ritz у Лондоні, який так само швидко здобув популярність. Готелі Рітца встановили стандарти для всієї індустрії розкоші, а сам Цезар став визнаним експертом у створенні атмосфери розкоші та привілейованого сервісу.

Вплив Рітца на готельний бізнес величезний: його ім'я стало синонімом екстравагантності та комфорту, а його підходи використовуються до сьогодні. Бренд Ritz залишається іконою розкоші, а сам Рітц увійшов в історію як новатор, що перетворив готельну справу на справжнє мистецтво гостинності.

Фріц Фогт (1859–1938) – німецький підприємець і засновник концепції організованого кемпінгу, один з перших популяризаторів відпочинку на природі у спеціально облаштованих кемпінгових зонах. В кінці XIX століття Фогт помітив зростаючу популярність подорожей серед європейців та інтерес до активного відпочинку на свіжому повітрі. Це надихнуло його на створення перших організованих кемпінгових зон з наметами та базовими

зручностями для відпочивальників, що дало можливість мандрівникам відпочивати в природних умовах, зберігаючи при цьому доступ до необхідних ресурсів.

Фогт вважав, що людина потребує зв'язку з природою, і організований кемпінг мав задовольнити цю потребу, пропонуючи альтернативу готельному життю. Його підхід полягав у створенні комфортної інфраструктури серед природи, що включала доступ до води, санітарних умов та місць для приготування їжі, що було інноваційно на той час. Ця концепція швидко здобула популярність і започаткувала новий вид активного відпочинку, привабливий для широких верств населення, від сімейних туристів до молоді.

Внесок Фогта в історію туризму значний, оскільки він став піонером у створенні структурованих місць для кемпінгу, що стало основою для подальшого розвитку кемпінгової індустрії по всьому світу. Його новаторська ідея заклала підґрунтя для сучасних кемпінгових мереж і природних парків, забезпечивши відпочинок на природі для багатьох поколінь.

Річард Бренсон (нар. 1950) – британський підприємець, мільярдер та засновник корпорації Virgin Group, яка об'єднує понад 400 компаній у різних галузях, включно з авіаперевезеннями, музикою, медіа та туризмом. Бренсон, почавши свій бізнес у молодому віці з продажу музичних записів, став однією з найяскравіших фігур у підприємницькому середовищі, відомим своїм інноваційним підходом та прагненням змінювати усталені правила у різних галузях. Його компанія Virgin Atlantic, заснована у 1984 році, швидко здобула популярність завдяки сервісу преміум-класу, конкурентним цінам та орієнтації на зручність пасажирів, що згодом змінило стандарти в індустрії авіаперевезень.

У 2004 році Бренсон започаткував Virgin Galactic – амбітний проєкт комерційного космічного туризму, що став першим у своєму роді. Метою Бренсона було зробити космос доступним для широкої публіки, а не тільки для професійних космонавтів, і Virgin Galactic, з її суборбітальними польотами, стала піонером у сфері космічного туризму. У липні 2021 року Бренсон особисто здійснив політ у космос на кораблі Unity 22, підтвердивши реалістичність своєї місії та відкривши нові перспективи для туристичних польотів.

Завдяки своїм новаторським ідеям та непересічному підходу до бізнесу, Бренсон став символом сучасного підприємця-новатора. Він також відомий своєю активною участю у благодійності та підтримці екологічних ініціатив, працюючи над збереженням довкілля та розвитком стійких технологій, що відповідають його філософії бізнес як сила добра.

Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894) – шотландський письменник, поет і мандрівник, відомий як автор класичних пригодницьких романів, зокрема "Острів скарбів" та "Химерна історія доктора Джекіла і містера Хайда". Його твори зіграли важливу роль у популяризації літературного туризму, надихаючи читачів на подорожі до екзотичних місць і відкриваючи їм пригодницький світ. Завдяки живописним описам і цікавим сюжетам Стівенсон зробив подорожі у віддалені куточки світу популярними серед широкої аудиторії.

Стівенсон, який мав слабе здоров'я, сам багато подорожував у пошуках місць з теплим кліматом, які б полегшили його стан. Це привело його до численних мандрівок Європою, Америкою, а згодом і до островів Тихого океану, де він провів останні роки життя на острові Самоа. Життя та мандрівки Стівенсона зробили його не тільки літературним авторитетом, а й важливою фігурою у світовій туристичній культурі, адже його захоплення подорожами надихнуло багато поколінь мандрівників.

Його вплив на туризм залишається значним: багато місць, пов'язаних з його життям і творчістю, стали туристичними атракціями. Острови Самоа, де він оселився і де його поховали, щороку приваблюють туристів, які хочуть відчувати атмосферу пригод, описаних у його книгах. Стівенсон є символом романтичного духу подорожей і досліджень, який і досі надихає читачів та мандрівників на пошуки незвіданого.

Едвард Бах (1886–1936) – британський лікар і дослідник, який найбільше відомий своєю роботою в галузі натуропатії та створенням системи квіткових есенцій, відомої як "Квіти Баха". Попри медичну освіту і роботу в традиційній медицині, Бах зацікавився альтернативними методами лікування, зокрема емоційними та психологічними впливами на здоров'я. У 1930-х роках він почав досліджувати лікувальні властивості квітів і

рослин, зокрема їхній потенціал впливати на емоційний стан пацієнтів.

Бах розробив унікальну систему з 38 квіткових есенцій, кожна з яких призначалася для лікування певних емоційних станів – від страху до депресії чи нерішучості. Його квітова терапія здобула популярність як м'який і природний метод поліпшення емоційного стану і зараз використовується у натуропатії та альтернативній медицині в усьому світі. Основою методу Баха є віра в те, що фізичне здоров'я є віддзеркаленням емоційного благополуччя, і він вважав, що ці квіткові екстракти можуть допомогти відновити внутрішню гармонію.

Едвард Бах заклав основи для розвитку оздоровчого туризму, спрямованого на відновлення емоційної рівноваги, що нині популярний у світі. Центр Баха у Великій Британії став не лише навчальним центром, а й місцем паломництва для тих, хто шукає духовного і фізичного оздоровлення.

Фернан Магеллан (бл. 1480–1521) – португальський мореплавець, якого часто вважають одним із перших європейців, хто здійснив навколосвітню подорож. Його експедиція під прапором Іспанії, розпочата в 1519 році, мала на меті знайти західний шлях до Молуккських островів (Островів Спецій), багатих на цінні прянощі. Подорож Магеллана стала історичною віхою в географічних дослідженнях, адже він вперше перетнув Тихий океан і довів на практиці, що Земля є кулею.

Магелланові вдалося досягти узбережжя Південної Америки, де він відкрив протоку, що зараз носить його ім'я – Магелланову протоку, яка з'єднує Атлантичний і Тихий океани. Після кількох місяців важкого плавання океаном, експедиція досягла Філіппін, де Магеллан загинув у конфлікті з місцевими племенами. Хоча сам Магеллан не завершив подорож, його флот, під керівництвом Хуана Себастьяна Елькано, продовжив маршрут і в 1522 році повернувся до Іспанії, завершивши перше навколосвітнє плавання.

Експедиція Магеллана мала колосальне значення для подальшого розвитку глобальних подорожей і торгівлі, відкривши європейцям нові маршрути і горизонти. Вона символізує початок ери великих географічних відкриттів, які стали можливими завдяки відвазі мореплавців, і надихнула покоління мандрівників і дослідників, що змінили світ.

Крістофор Колумб (бл. 1451–1506) – італійський мореплавець, який здійснив одну з найвідоміших експедицій в історії, відкривши для європейців Америку у 1492 році. Колумб народився в Генуї, Італія, і з юності цікавився морськими подорожами. Сподіваючись знайти західний маршрут до Індії, він звернувся до королів Іспанії, Ізабелли та Фердинанда, які підтримали його ідею, надавши кораблі для експедиції. У серпні 1492 року він вирушив з трьома суднами – "Санта-Марією", "Пінтою" та "Ніньєю" – і в жовтні досяг Багамських островів, а згодом Карибського басейну, думаючи, що досяг Індії.

Хоча Колумб ніколи не знав, що відкрив новий континент, його експедиція проклала шлях до подальших досліджень і колонізації Америки європейцями. Усього він здійснив чотири подорожі до Нового Світу, відкривши для європейців сучасні території Куби, Гаїті, Пуерто-Рико та Центральної Америки. Відкриття Колумба започаткували епоху європейських завоювань і розвідок, яка значно змінила хід світової історії, зокрема розвиток економічних, культурних та соціальних відносин між Європою, Африкою та Америкою.

Колумб став символом епохи Великих географічних відкриттів, і хоча його діяльність призвела до значних змін у глобальній історії, вона також викликала суперечки через наслідки колонізації для корінних народів Америки. Незважаючи на складність спадщини Колумба, його подорожі залишили значний слід у розвитку світового туризму та мореплавства, заклавши основу для подальших відкриттів і перетворень.

Марко Поло (1254–1324) – італійський мандрівник, купець і письменник, чия подорож до Сходу в середині XIII століття стала знаковою в історії географічних відкриттів. Народившись у Венеції в родині купців, він у молодому віці разом із батьками вирушив до Азії, до двору монгольського імператора Кублаї Хана. Протягом своїх 24 років перебування в Азії, Марко подорожував через Китай, Тибет, Індію та інші країни, отримуючи унікальний досвід і знання про культури, звичаї та економічні практики Сходу.

Після повернення до Венеції в 1295 році, Марко Поло записав свої враження у книзі "Книга чудес світу" (також відома як "Книга Марко Поло"), яка стала однією з перших і найзначніших праць про

Азію. У своїх записах він детально описував свої мандрівки, різноманіття культур, торговельні маршрути, а також технології і звички, які він спостерігав. Ця книга надихнула багатьох європейців на подорожі та дослідження, а також стала важливим джерелом інформації про Схід для наступних поколінь.

Марко Поло залишив значний слід в історії туризму, оскільки його записи не лише просвітлювали європейців про незвідані території, але й стимулювали інтерес до торгівлі зі Сходом. Його вплив на культуру та географічні дослідження виявився величезним, і він став символом епохи великих відкриттів, за що його часто називають "батьком сучасної географії". Незважаючи на те, що його достовірність іноді ставилася під сумнів, вплив його мандрів і спостережень на розвиток знань про світ залишається неперевершеним.

Джеймс Кук (1728–1779) – британський мореплавець, картограф і дослідник, який зробив значний внесок у географічні знання про Тихий океан. Народившись у графстві Йоркшир, Кук почав свою кар'єру на морі, спочатку працюючи на торгових судах, а згодом ставши капітаном Королівського військово-морського флоту. Його перша велика експедиція, що розпочалася в 1768 році, мала на меті спостереження за транзитом Венери, але в ході подорожі він відкрив нові землі, зокрема Нову Зеландію та східне узбережжя Австралії.

Кук здійснив три значні подорожі до Тихого океану. Під час своєї другої експедиції (1772–1775) він став першим європейцем, який перетнув Південне полярне коло, і відзначився дослідженням безлічі островів, таких як Тонга та Фіджі. Його третя подорож (1776–1779) була зосереджена на пошуках Північно-Західного проходу, що з'єднує Атлантичний та Тихий океани. Однак ця експедиція закінчилася трагічно: Кук був убитий на Гавайських островах в 1779 році, що стало наслідком конфлікту з місцевими жителями.

Дослідження Джеймса Кука значно розширили знання про географію та етнографію Тихоокеанського регіону. Він створив детальні карти нових земель, які стали основою для подальших досліджень і колонізації. Кук також запровадив нові методи навігації і картографії, що зробило його одним із найбільш впливових мореплавців в історії. Його спадщина живе й досі,

оскільки його ім'я пов'язане з духом дослідження, відкриттів і прагненням зрозуміти невідоме.

Чарльз Дарвін (1809–1882) – англійський натураліст, геолог і біолог, який залишив вагомий слід у розвитку туризму та індустрії розваг через свої експедиції та наукові відкриття. Його найвідоміша праця, "Походження видів" (1859), не лише змінила уявлення про життя на Землі, але й стала каталізатором нових форм туризму, орієнтованого на науку та дослідження. Подорожі Дарвіна на кораблі "Бігль" (1831–1836) стали не лише особистою подією, а й важливим етапом для розвитку натуралістичного туризму, коли мандрівники почали активно досліджувати природу з науковою метою.

На Галапагоських островах Дарвін проводив численні спостереження за природою, які згодом стали основою його теорії еволюції. Ці дослідження не лише збагачували наукові знання, але й привертали увагу до унікальних природних об'єктів, що стимулювало інтерес до екологічного туризму. Саме завдяки його роботі багато людей почали подорожувати, щоб дослідити різноманіття біосфери, що, у свою чергу, сприяло формуванню нових туристичних маршрутів та програм.

Спадщина Дарвіна суттєво вплинула на еволюцію ідеї про подорожі як засіб пізнання світу та його різноманіття. Його наукові досягнення підштовхнули до розвитку туристичних ініціатив, спрямованих на екологічну освіту та збереження природних ресурсів. Сьогодні його вплив можна простежити у формах туризму, які акцентують увагу на сталості та охороні довкілля, що робить його постать важливою не лише в науці, але й у контексті сучасної туристичної індустрії.

Роберт Пірі (1856–1920) – американський дослідник і полярний мандрівник, відомий своїми експедиціями до Арктики та Антарктики. Народившись у штаті Мейн, Пірі спочатку працював як інженер і лікар, але його захоплення полярними дослідженнями привело до численних експедицій. У 1909 році він став одним із перших людей, які досягли Північного полюса, хоча існують суперечки щодо достовірності цього досягнення. Пірі і його команда, включаючи афроамериканського помічника Маттіаса,

подолали важкі умови арктичного клімату, що стало значним досягненням у наукових колах.

Пірі здійснив кілька експедицій до Арктики, серед яких експедиція на "Кастера" в 1898 році, під час якої він досліджував Гренландію. Його дослідження включали вивчення географії, клімату та місцевої флори і фауни, що стало важливим внеском у наукове розуміння цих регіонів. Пірі також активно сприяв розвитку картографії та геології Арктики, опублікувавши численні наукові праці на основі своїх спостережень.

Після досягнення Північного полюса, Пірі продовжував займатися полярними дослідженнями, намагаючись досягти Південного полюса, але безуспішно. Його вклад у полярну науку та дослідження зробив його однією з найвідоміших постатей у цій сфері, і він став символом відваги та дослідження невідомого. Спадщина Роберта Пірі живе й досі, і його експедиції надихнули численних мандрівників і дослідників на відкриття нових горизонтів у вивченні Землі.

Едмунд Гіллари (1919–2008) – новозеландський альпініст, дослідник і гуманіст, який здобув світову популярність завдяки першій успішній експедиції на вершину Еверест у 1953 році. Разом із шерпою Тенцінгом Норгаєм Гіллари став першим, хто досягнув найвищої точки на Землі, що стало знаковим моментом в історії альпінізму та досліджень. Ця експедиція, організована британським альпіністом Джоном Хантем, була результатом багаторічних зусиль міжнародних команд, які прагнули підкорити Еверест. Під час подорожі Гіллари показав величезну відвагу, витривалість і командний дух, ставши символом людських досягнень у гірському спорті.

Гіллари не лише залишив свій слід в історії альпінізму, але й активно брав участь у соціальних і гуманітарних проектах, зокрема в допомозі жителям Непалу. Після свого тріумфу на Евересті він багато років присвятив розвитку місцевої інфраструктури, будуючи школи та лікарні, щоб покращити життя місцевого населення. Його прагнення до поліпшення умов життя в Гімалаях відзначає його як альпініста з глибоким почуттям відповідальності за людей, які живуть у цих регіонах.

Спадщина Едмунда Гіллари залишається значною в світі альпінізму та досліджень. Його досягнення надихнуло тисячі

альпіністів на нові звершення, а також сприяло популяризації гірських походів і мандрівок. Гіллари також написав кілька книг про свої мандрівки та дослідження, які продовжують захоплювати читачів по всьому світу. Його життя стало прикладом відваги, витривалості та благородства, що робить його однією з найбільш шанованих фігур в історії досліджень.

Жак-Ів Кусто (1910–1997) – французький мореплавець, дослідник, вчений і кінематографіст, який здобув світову популярність завдяки своїм дослідженням океанів і просуванню підводної археології. Кусто був пілотом Військово-морських сил Франції, але його захоплення морськими глибинами призвело до розробки нових технологій для підводного дослідження. Він став піонером у використанні аквалангу, що дозволило йому здійснити численні експедиції під водою, відкриваючи світ, який раніше залишався недослідженим.

Кусто заснував організацію "Команда Кусто" і знімав популярні документальні фільми про океанське життя, зокрема "Світ без сонця" (1956), що отримав Оскар. Його фільми не лише розважали глядачів, але й підвищували обізнаність про охорону морських екосистем і загрози, з якими вони стикаються. Кусто був автором численних книг, у яких він ділиться своїми враженнями про морські пригоди, дослідження та наукові відкриття.

Спадщина Жака-Іва Кусто живе в сьогоденному світі, оскільки його дослідження надихнули нові покоління науковців і активістів, які прагнуть захистити океани від забруднення і знищення. Він став символом відповідального ставлення до природних ресурсів і важливості охорони навколишнього середовища. Його життя і робота продемонстрували, як наука і мистецтво можуть об'єднатися для просування важливих екологічних ідей, що робить його однією з найвпливовіших фігур в історії океанографії.

Тор Хейєрдал (1914–2002) – норвезький антрополог, мандрівник і дослідник, відомий своїми експедиціями, які поставили під сумнів традиційні уявлення про морську навігацію і міграцію давніх народів. Найбільш відомою його роботою стала експедиція на плоту "Кон-Тікі" в 1947 році, коли він разом із п'ятьма супутниками перетнув Тихий океан на плоті,

виготовленому з бальсового дерева, щоб довести, що давні інки могли досягти Полінезії з Південної Америки. Ця подорож тривала 101 день і покривала близько 8,000 км, ставши символом можливостей стародавніх навігаційних технік.

Хейєрдал також здійснив численні інші експедиції, зокрема на "Ра" в 1970 році, де він намагався показати, що люди з Африки могли мігрувати до Америки на бальсових плотах. Його роботи часто викликали суперечки в академічних колах, оскільки він заперечував традиційні теорії про походження і міграцію людей, але в той же час привертала увагу до важливості міжкультурних зв'язків і впливу морського транспорту на історію людства.

Спадщина Тора Хейєрдала залишається важливою в історії досліджень і антропології, оскільки його експедиції надихнули нові покоління дослідників і мандрівників. Він автор численних книг, у яких ділиться своїми враженнями про подорожі та дослідження, а також про важливість збереження культурної спадщини. Хейєрдал став символом духу дослідження і відкриття, демонструючи, як наука, мистецтво і авантюризм можуть об'єднатися для пізнання світу.

Вільям Генрі Бессам (1827–1910) – британський дослідник, географ і мандрівник, відомий своїми подорожами в Центральну і Східну Африку, а також своєю роботою в галузі картографії та етнографії. Народившись у Лондоні, Бессам спочатку навчався у Великій Британії, але згодом вирішив присвятити своє життя дослідженню невідомих регіонів. Він брав участь у декількох експедиціях, де досліджував географію, культуру та побут місцевих народів, зокрема в таких країнах, як Судан і Уганду.

Однією з найбільш значущих експедицій Бессама була його подорож до озера Ньяса (сучасне озеро Малаві) в 1859 році, де він досліджував навколишні території та вивчав життя місцевих племен. Бессам також зробив значний внесок у картографію, створивши карти невідомих територій, що допомогло покращити знання про географію Африки в європейських наукових колах. Його роботи стали важливими для подальших досліджень континенту та розуміння його етнографічного різноманіття.

Спадщина Вільяма Генрі Бессама виявилася значною у сфері географії та етнографії, оскільки його дослідження сприяли розширенню знань про Африку в європейських наукових колах.

Його книги, у яких він ділився своїми враженнями і спостереженнями, стали популярними серед читачів і допомогли розвинути інтерес до досліджень Африки. Бессам залишив важливий слід в історії географічних відкриттів і продемонстрував, як особисті пригоди можуть впливати на науковий прогрес.

Джеймс Мур (1915–1992) – британський археолог, етнограф і дослідник, який зробив значний внесок у вивчення первісних культур та їхнього розвитку в різних регіонах світу. Мур отримав освіту в Кембриджському університеті, де здобув фундаментальні знання в галузі антропології та археології. Його кар'єра включала численні експедиції в Африку, Південну Америку та Океанію, де він активно досліджував культурні традиції, соціальні структури та релігійні вірування місцевих народів.

Однією з ключових робіт Мура стала експедиція на острів Пасхи в 1950-х роках, де він досліджував історію та культуру цього ізольованого району, відомого своїми знаменитими статуями моа. Мур вивчав, як екологічні зміни та соціальні фактори вплинули на розвиток цього острова, а його результати стали основою для подальших досліджень у галузі археології та екології. Він також активно виступав за охорону культурної спадщини та довкілля, підкреслюючи важливість збереження унікальних культур у світі.

Спадщина Джеймса Мура залишається важливою в науковому світі, оскільки його дослідження відкрили нові горизонти для вивчення первісних культур та їхніх взаємозв'язків із навколишнім середовищем. Він написав численні наукові праці та книги, які продовжують впливати на антропологію та археологію, а також надихають нові покоління дослідників. Мур став символом відданості науці та захисту культурної спадщини, демонструючи, як дослідження можуть сприяти розумінню людської історії та різноманіття.

Хенрі Уеллс (1818–1888) та **Вільям Фарго (1818–1881)** – американські бізнесмени та засновники компанії Wells Fargo & Co., яка стала однією з найвідоміших фінансових і транспортних компаній у США. Обидва народилися в 1818 році і стали піонерами в розвитку фінансових послуг і транспортування в Західній Америці. Уеллс і Фарго зустрілися в Каліфорнії під час золотої лихоманки 1849 року, де швидко зрозуміли, що потреба в

безпечному та надійному способі доставки грошей, цінностей і вантажів зростає. У 1852 році вони заснували компанію Wells Fargo, яка зосередилася на перевезенні пошти, вантажів і грошових переказах.

Під керівництвом Уеллса і Фарго компанія швидко зросла, відкриваючи нові філії по всій Каліфорнії та Заходу. Компанія стала відома своїми жовтими поштовими вагончиками і безпечними перевезеннями, що допомогло зміцнити економіку регіону. Уеллс відповідав за операційні аспекти компанії, тоді як Фарго займався фінансовими справами. Завдяки своїм зусиллям, компанія Wells Fargo стала символом американського підприємництва, безпеки та надійності в обслуговуванні клієнтів.

Спадщина Хенрі Уеллса та Вільяма Фарго живе у багатьох аспектах сучасної фінансової системи. Компанія продовжує існувати до сьогодні, ставши одним із найбільших банківських конгломератів у США. Уеллс і Фарго стали символами підприємницького духу та інновацій, а їхня історія служить прикладом для багатьох бізнесменів, які прагнуть досягти успіху в умовах змінного ринку. Вони не лише змінили спосіб перевезення товарів і грошей, але й заклали основи для розвитку фінансових послуг в Америці.

Річард Бертон (1821–1890) – британський дослідник, географ, етнограф і мандрівник, відомий своєю відданістю дослідженню незнайомих територій і культур. Народившись у Лондоні, Бертон отримав освіту в Оксфордському університеті, після чого почав свою кар'єру в армії, служачи в Індії. Його перші великі експедиції відбулися в Африці, де він вивчав географію, культуру і мови місцевих народів. Найбільш відомою стала його подорож до джерел Нілу в 1858 році, де він разом з Джоном Спіком намагався знайти витoki річки. Ця експедиція привернула увагу світової громадськості і змінила уявлення про африканський континент.

Бертон також був поліматом, вивчав багато мов і писав численні наукові праці. Він опублікував свої враження про мандрівки в книгах, таких як "Мандрівки в Африці" та "Мусульманська культура", які містять детальні описи місцевих звичаїв, традицій та релігійних практик. Його роботи стали важливими для антропології та етнографії, оскільки вони

забезпечили західну аудиторію уявленнями про різноманітність культур і життя людей в Африці та на Близькому Сході.

Спадщина Річарда Бертона залишається значущою в історії досліджень і географії. Його пригоди надихнули багатьох мандрівників і дослідників, які прагнули пізнати незнайомі території. Бертон став символом наукової допитливості та сміливості, демонструючи, як дослідження можуть збагачувати наше розуміння світу і сприяти міжкультурному діалогу. Його внесок у вивчення мов, культур і географії, а також його дух пригоди залишили важливий слід в історії досліджень.

Ганс Мейер (1858–1929) – німецький географ, альпініст і дослідник, відомий своєю роллю в історії дослідження гірських вершин, зокрема Евересту. Він народився в Лейпцигу і здобув освіту в університетах Німеччини, де вивчав географію та природничі науки. У 1885 році Мейер став першим альпіністом, який здійснив успішний підйом на гору Кіліманджаро, що стало важливим досягненням у світі альпінізму. Його експедиція отримала широку популярність і привернула увагу до проблеми дослідження тропічних регіонів.

Мейер також відзначився своєю участю в експедиції до Евересту в 1890 році, де він очолював одну з перших спроб підйому на цю найвищу вершину світу. Хоча експедиція не досягла успіху, вона заклала основу для майбутніх спроб підкорення Евересту та сприяла розширенню знань про гірські райони Гімалаїв. Мейер став першим, хто склав детальну карту навколишніх гірських вершин, а його наукові дослідження в галузі кліматології та геології залишили помітний слід у географії.

Спадщина Ганса Мейера як альпініста та дослідника залишається важливою для історії географічних відкриттів і альпінізму. Його внесок у вивчення тропічних регіонів, а також його наукові праці продовжують впливати на сучасну географію та альпінізм. Мейер став символом духу дослідження, демонструючи, як прагнення до нових знань і досліджень можуть змінити наше розуміння світу та надихнути наступні покоління мандрівників і дослідників.

Мікеланджело Пістолетто (нар. 1933) – італійський художник, скульптор і один із основоположників руху "арт-

інформель", який вважається однією з ключових фігур сучасного мистецтва. Народившись у Вербано, Пістолетто розпочав свою кар'єру як художник-реаліст, але згодом перейшов до експериментів з новими матеріалами та формами. Його роботи характеризуються використанням дзеркальної сталі, що створює унікальний зв'язок між глядачем і мистецтвом. Пістолетто вважається новатором у використанні дзеркальних поверхонь, які відображають реальність навколо, запрошуючи глядачів до активної участі в творчому процесі.

У 1960-х роках Пістолетто започаткував концепцію "Третього простору", яка передбачає інтерактивний діалог між глядачем і витвором мистецтва. Його роботи часто підкреслюють соціальні і політичні теми, ставлячи питання про ідентичність, сприйняття та роль мистецтва в сучасному суспільстві. Пістолетто також брав участь у створенні "Arte Povera" – руху, що акцентував увагу на використанні простих, недорогих матеріалів для передачі глибоких ідей.

Спадщина Мікеланджело Пістолетто продовжує впливати на сучасне мистецтво, його роботи експонуються в провідних музеях і галереях світу. Він залишається важливою фігурою в історії мистецтва, яка змусила глядачів переосмислити своє ставлення до мистецтва, культури та соціальних явищ. Його концептуальний підхід і інноваційні техніки слугують джерелом натхнення для нових поколінь художників, а також сприяють розвитку діалогу між мистецтвом і суспільством.

Френк Томпсон (1876–1959) – американський архітектор і дизайнер, відомий своєю участю в розвитку сучасної архітектури та міського дизайну в США. Народившись у штаті Вірджинія, він здобув освіту в Колумбійському університеті, де вперше зацікавився архітектурою. Томпсон почав свою кар'єру в Нью-Йорку, де працював у кількох архітектурних фірмах і брав участь у проектуванні багатьох значущих будівель. Його роботи поєднували елементи класичної архітектури з інноваційними підходами до дизайну.

У 1920-х роках Френк Томпсон став відомим завдяки своїм проектам для громадських і культурних установ, включаючи музеї, бібліотеки та театри. Його стиль вирізнявся використанням сучасних матеріалів, таких як бетон і метал, а також відкритих

планувань, що дозволяло максимально ефективно використовувати простір. Серед найвідоміших його проектів – архітектурні рішення для кількох університетів і державних будівель, які відзначалися функціональністю і естетикою.

Спадщина Френка Томпсона залишається важливою в історії архітектури, оскільки його роботи вплинули на розвиток сучасних архітектурних тенденцій у США. Він активно пропагував ідеї сталого розвитку та інтеграції будівель в природне середовище. Томпсон також написав кілька книг про архітектурні принципи та дизайн, які слугували джерелом натхнення для молодих архітекторів. Його внесок у архітектуру допоміг сформувати сучасний обличчя міст Америки та встановити нові стандарти у проектуванні громадських будівель.

Жорж Ремі, відомий під псевдонімом Ерже (1907–1983) – бельгійський художник коміксів і автор, який здобув світову популярність завдяки створенню знаменитої серії коміксів про молодого журналіста на ім'я Тентен. Народившись у Брюсселі, Ерже з раннього віку проявляв інтерес до малювання і мистецтва. Він почав свою кар'єру як ілюстратор у газетах, але зрештою знайшов свій стиль у коміксах, які поєднували в собі елементи пригод, детективного жанру і соціальної критики.

Серія "Тентен" була вперше опублікована в 1929 році і швидко стала популярною в Європі. Ерже створив понад 20 альбомів, у яких Тентен подорожує по всьому світу, розслідує загадки та стикається з різними культурами і персонажами. Його роботи відзначалися ретельним дослідженням і увагою до деталей, що дозволяло читачам зануритися в атмосферу пригод. Ерже також вводив соціально-політичні теми у свої комікси, торкаючись важливих питань свого часу, таких як расизм, імперіалізм і технічний прогрес.

Спадщина Ерже залишається впливовою в світі коміксів і популярної культури. Його роботи перекладені на понад 70 мов, а сам персонаж Тентен став символом пригод і дослідження. Ерже отримав численні нагороди та визнання за свій внесок у мистецтво коміксів, а його стиль продовжує надихати нові покоління художників. Музеї, присвячені його роботам, існують у Бельгії та інших країнах, а Тентен залишається популярним персонажем, який продовжує захоплювати читачів у всьому світі.

П'єр Маріон (нар. 1931) – французький філософ, теоретик мистецтва та критик, який зробив значний внесок у розвиток сучасної філософії, естетики та соціальних наук. Він отримав освіту в престижних навчальних закладах Франції, таких як Нормальна школа і Нантеррійський університет, де здобув глибокі знання в галузі філософії та літератури. Маріон відомий своєю роботою з феноменології та концепцією "суб'єкта", а також його розумінням естетичного досвіду в контексті сучасного мистецтва.

У своїх працях П'єр Маріон досліджує різноманітні аспекти сприйняття, емоцій і взаємодії між глядачем і художнім твором. Він пропонує нові ідеї щодо того, як мистецтво впливає на свідомість і які сенси можна знайти в естетичних переживаннях. Його філософія підкреслює важливість суб'єктивного досвіду і запроваджує концепцію "досвіду естетичного", де акцент робиться на особистісному сприйнятті та емоційній реакції на мистецтво.

Спадщина П'єра Маріона залишається актуальною в контексті сучасних філософських дискусій про мистецтво та естетику. Його роботи користуються популярністю серед філософів, мистецтвознавців і художників, які шукають нові підходи до розуміння естетичного досвіду. Маріон також активно бере участь у публічних дебатах, лекціях і семінарах, просуваючи свої ідеї про роль мистецтва в суспільстві та вплив культурних практик на формування особистості та соціальної ідентичності.

Джон Кракауер (нар. 1954) – американський автор, журналіст і альпініст, відомий своїми дослідженнями екстремальних умов, особистісними драма та культурними явищами. Кракауер здобув популярність завдяки своїм книгам, які поєднують документальну прозу з елементами автографії та особистого досвіду. Його найвідомішою роботою є "В самоті на Евересті" (1997), в якій він описує трагедію, що сталася під час підйому на найвищу вершину світу в 1996 році, коли кілька альпіністів загинули через несприятливі погодні умови. Книга стала бестселером і отримала численні нагороди, привернувши увагу до небезпек альпінізму і комерціалізації цих екстремальних подорожей.

Кракауер також написав книгу "У пошуках країни чудес" (1996), яка базується на реальних подіях життя Крістофера МакКендлісса – молодого чоловіка, який вирішив залишити

комфорт цивілізації та жити в дикій природі Аляски. Ця історія підкреслює теми свободи, самопізнання і екзистенційних пошуків. Кракауер вміло поєднує журналістські розслідування з особистими міркуваннями, що дозволяє читачам краще зрозуміти мотиви і емоції героїв його книг.

Спадщина Джона Кракауера продовжує впливати на літературу про екстремальні види спорту та дослідження особистих меж. Його стиль письма, що поєднує факти і особисті переживання, став моделлю для багатьох журналістів і авторів, які прагнуть дослідити складні людські драми. Кракауер активно виступає на конференціях і лекціях, обговорюючи теми, пов'язані з альпінізмом, самотністю і культурними змінами, які відбуваються в сучасному суспільстві.

Білл Гейтс (нар. 1955) – американський підприємець, програміст, філантроп і один із засновників компанії Microsoft, яка стала найбільшим виробником програмного забезпечення у світі. Народився в Сіетлі, штат Вашингтон, Гейтс з раннього віку виявляв інтерес до комп'ютерних технологій. У 1975 році він разом зі своїм другом Полом Алленом заснував Microsoft, спочатку орієнтуючись на розробку програмного забезпечення для персональних комп'ютерів. У 1980-х роках компанія здобула популярність завдяки операційній системі MS-DOS, а згодом і Windows, яка стала найвикористовуванішою операційною системою у світі.

Протягом своєї кар'єри Гейтс не тільки змінив обличчя комп'ютерної індустрії, але й став одним із найбагатших людей у світі. Його бізнес-стратегія, спрямована на розвиток програмного забезпечення, що легко використовувати і доступне для масового споживача, суттєво вплинула на технологічний прогрес. У 2000 році Гейтс заснував Фонд Білла і Мелінди Гейтс, який займається благодійною діяльністю, зосереджуючи увагу на охороні здоров'я, освіті та боротьбі з бідністю у всьому світі.

Спадщина Білла Гейтса виходить за межі його бізнес-успіхів, адже він став символом філантропії та відповідальності в бізнесі. Гейтс активно займається популяризацією інновацій і технологій, які можуть змінити життя людей на краще. Його внесок у соціальні ініціативи, такі як боротьба з хворобами та підтримка освітніх програм, отримав визнання в усьому світі. Гейтс залишається

активним у технологічних і соціальних питаннях, що робить його важливою фігурою в сучасному суспільстві.

Енріко Карузо (1873–1921) – італійський оперний співак, один із найвідоміших тенорів ХХ століття, який здобув міжнародну популярність завдяки своєму унікальному голосу та артистичному виконанню. Народився в Неаполі, Карузо почав свою музичну кар'єру з навчання вокалу в молодому віці. У 1900 році він дебютував у Національному театрі в Неаполі, після чого швидко став популярним на сценах Європи та США. Його здатність передавати емоції через музику та техніка виконання принесли йому визнання як одного з найкращих оперних співаків свого часу.

Протягом своєї кар'єри Карузо виконував численні партії в знаменитих операх, таких як "Тоска", "Богема" і "Севільський березневік". Його записи, які почалися в епоху грамофонних платівок, стали популярними і досягли широкої аудиторії, що зробило його першим оперним співаком, який здобув світову славу. Карузо зумів об'єднати традиційні оперні формати з новими технологіями звукозапису, завдяки чому його голос почули мільйони людей по всьому світу.

Спадщина Енріко Карузо залишається важливою у світі класичної музики. Він вважається піонером у популяризації оперного мистецтва, відкривши нові горизонти для майбутніх поколінь співаків. Карузо не лише залишив значний слід у музиці, але й вплинув на культуру загалом, ставши символом творчої сили і емоційності. Його життя та кар'єра надихнули безліч документальних фільмів, книг і досліджень, які продовжують відзначати його внесок у світову музику.

Роберт Луїс Стівенсон (1850–1894) – шотландський письменник і поет, відомий своїми пригодницькими романами та літературними творами для дітей. Народився в Единбурзі, Стівенсон отримав освіту в університеті Единбурга, де вивчав інженерію, але його справжня пристрасть полягала в літературі. Він здобув популярність завдяки таким творам, як "Острів скарбів" (1883) і "Доктор Джекіл і містер Хайд" (1886), які стали класикою світової літератури. Його здатність створювати захопливі сюжети і глибокі персонажі зробила його одним з найулюбленіших авторів свого часу.

Стівенсон вважався новатором у своїй творчості, оскільки часто досліджував теми подвійності, моралі і людської природи. Його романи не тільки розважали читачів, але й ставили важливі філософські питання. "Доктор Джекіл і містер Хайд" зосереджує увагу на конфлікті між добром і злом в людині, тоді як "Острів скарбів" пропонує читачам епічну історію про пошуки скарбів, відданість і зраду, що відображає ідеали пригодницького жанру.

Спадщина Роберта Луїса Стівенсона залишається актуальною, його твори продовжують читатися, адаптуватися для театру та кіно, а також вивчатися в школах і університетах. Стівенсон також писав есе та поезію, що підтверджує його різнобічність як письменника. Його вплив на літературу відчувається і сьогодні, а його унікальний стиль і глибокі теми надихають нові покоління авторів і читачів у всьому світі.

Еліс Гай (1873–1968) – французька кінорежисерка, сценаристка та продюсерка, яка стала однією з перших жінок у світі кіно. Народилася в Саумурі, Франція, вона розпочала свою кар'єру в кінематографії в 1896 році, працюючи на студії Gaumont. Гай створила перший у світі наративний короткометражний фільм "La Fée aux choux" (1896), що ознаменувало її значний внесок у розвиток кіно як мистецтва. Вона була новатором у багатьох аспектах кінематографії, зокрема в використанні спеціальних ефектів, кольорового кіно та наративної структури.

Протягом своєї кар'єри Еліс Гай зняла понад 700 фільмів, включаючи короткометражні, повнометражні та серійні. Її роботи охоплювали різноманітні жанри, від комедій до мелодрам, і вона часто використовувала елементи соціального коментаря у своїх фільмах. Гай також активно підтримувала жінок у кінематографії, сприяючи їхньому розвитку і визнанню в цій галузі, яка на той час була домінована чоловіками.

Незважаючи на її значний внесок, Еліс Гай була забута на багато років, проте згодом її ім'я стало відновлюватися в історії кіно. Її творчість була визнана сучасними кінематографістами та істориками, і вона отримала численні нагороди за свій внесок у кіномистецтво. Еліс Гай залишила важливу спадщину, надихаючи нові покоління жінок у кіно і демонструючи, що жіночий погляд може вносити значний внесок у розвиток мистецтва.

Джек Лондон (1876–1916) – американський письменник і журналіст, відомий своїми романами та короткими оповіданнями, які досліджують теми виживання, пригод і людської природи. Народився в Сан-Франциско, Каліфорнія, Лондон мав бурхливе дитинство, яке включало бідність і труднощі. У своїй юності він працював на різних роботах, включаючи мореплавання, що дало йому можливість подорожувати та отримувати досвід, який пізніше вплинув на його творчість. Після участі в золотоносній лихоманці на Алясці у 1897 році, він написав свій знаменитий роман "Мартін Іден", який став автопортретом його власного життя та боротьби за визнання.

Лондон здобув популярність завдяки своїм творам, таким як "Скеля" (1903) і "Дикий поклик" (1903), які стали класикою американської літератури. Його стиль письма відрізняється експресивністю і динамікою, він часто поєднує елементи реалізму з романтичною ідеалізацією природи. Лондон досліджував складні стосунки між людиною і природою, а також соціальні та політичні питання свого часу, включаючи класову боротьбу та соціалізм, що відобразилося в його пізніших роботах, таких як "Кола" (1905) та "Серце темряви" (1909).

Спадщина Джека Лондона залишається вагомою в світовій літературі, його книги перекладені на безліч мов і продовжують захоплювати читачів по всьому світу. Його вплив на літературу та культуру відчувається і сьогодні, а його дослідження тем виживання та природи людини залишаються актуальними. Джек Лондон став символом американського духу пригоди і боротьби за справедливість, і його роботи надихнули багатьох авторів і кінематографістів, які звертаються до його тематики в своїй творчості.

Ернест Хемінгуей (1899–1961) – американський письменник і журналіст, один із найвідоміших авторів ХХ століття, який змінив обличчя сучасної літератури. Народився в Оук-Парку, штат Іллінойс, Хемінгуей почав свою кар'єру як журналіст у 1920-х роках, працюючи для кількох газет і журнальних видань. Його стиль письма, відзначений простотою, ясністю та економічністю слів, став основою для його літературної техніки, відомої як "теорія айсберга", де поверхнєве значення тексту приховує глибші, більш складні ідеї.

Хемінгуей здобув міжнародну славу завдяки таким романам, як "Прощай, зброе!" (1929), "Старий і море" (1952) та "Фієста" (1926). Його роботи часто відображають теми війни, любові, втрати та особистої боротьби. Письменник сам пережив багато з того, що описував у своїх творах, включаючи службу в Першій світовій війні, подорожі, рибалку та інші пригоди, які стали частиною його життя та творчості. У 1953 році Хемінгуей отримав Пулітцерівську премію за роман "Старий і море", а в 1954 році – Нобелівську премію з літератури.

Спадщина Ернеста Хемінгуея має великий вплив на літературу, його стиль і теми стали еталоном для багатьох авторів, що прийшли після нього. Він залишається символом американської культури, відомий не тільки завдяки своїм творам, але й своєму особистому життю, яке включало численні пригоди, змагання з алкоголем та психологічні труднощі. Хемінгуей став об'єктом численних досліджень, біографій та документальних фільмів, його творчість і досвід продовжують викликати інтерес та дослідження в літературному світі.

Софі Блаватська (1831–1891) – езотерична мислителька, засновниця Теософського товариства та одна з найзначніших фігур у розвитку західної окультної традиції в ХІХ столітті. Народилася в Єлисаветграді (сучасний Кропивницький, Україна) у родині з аристократичних кіл, вона з молодих років проявляла інтерес до духовності, філософії та різних релігій. У 1851 році Блаватська вирушила в подорож по світу, яка тривала понад десять років і включала відвідування Індії, Тибету та інших країн, де вона вивчала окультні традиції та містичні вчення.

У 1875 році Софі Блаватська разом із Генрі Стейнсом і Вільямом Квотсом заснувала Теософське товариство, яке ставило за мету дослідження і поширення теософії — системи вірувань, що поєднує елементи різних релігій, філософії і науки. Її найвідоміші праці, такі як "Тайна доктрина" (1888) і "Ізоляція" (1883), стали основоположними для теософії, в яких вона досліджує такі теми, як реінкарнація, карма та космічна еволюція. Блаватська прагнула об'єднати науку та духовність, стверджуючи, що всі релігії мають спільне коріння.

Спадщина Софі Блаватської вплинула на розвиток духовних і містичних рухів у ХХ столітті, таких як Нью-Ейдж та сучасний

окультизм. Вона була і залишається фігурою, що викликає суперечки: її вчення викликали захоплення і відторгнення одночасно. Блаватська стала символом жіночого голосу в окультних і духовних практиках, і її вплив на сучасну езотерику та містицизм залишається значним, відзначаючи її роль як однієї з найважливіших фігур у розвитку західного містицизму.

Джек Керуак (1922–1969) – американський письменник і поет, один з провідних представників покоління бітників, який зробив значний внесок у розвиток американської літератури в середині ХХ століття. Народився у Лаврі, штат Массачусетс, у французько-канадській родині, Керуак виявляв інтерес до літератури з юних років. Після навчання в університеті він вступив у світ бохемного життя Нью-Йорка, де познайомився з такими авторами, як Вільям С. Барроуз і Аллен Гінзберг, що вплинули на його творчість і погляди.

Керуак здобув популярність завдяки своєму романі "На дорозі" (1957), який став символом бітницького руху і нової, вільної форми літератури. У книзі автор описує свої подорожі США, досліджуючи теми свободи, дружби, пошуку ідентичності та духу пригод. Стиль Керуака відзначається спонтанністю, експериментами з формою та використанням потоків свідомості, що вплинуло на численних сучасних авторів. Інші його значні роботи, такі як "Завтраки на траві" і "Дхарма бум" (1958), продовжують досліджувати схожі теми й відображають його філософські та духовні пошуки.

Спадщина Джека Керуака залишається впливовою в літературі, мистецтві та культурі. Його творчість надихнула рухи, пов'язані з контркультурою, та визначила стиль життя багатьох молодих людей у 1950-60-х роках. Керуак часто згадується як символ бунту проти конформізму, і його роботи продовжують досліджувати питання свободи, самоідентифікації та соціальної справедливості. Після його смерті в 1969 році Керуак залишив незабутній слід в американській культурі, а його ім'я стало синонімом пошуків нових форм вираження та сміливого дослідження людського досвіду.

Лоуренс Аравійський (1888–1935) – британський археолог, письменник і військовий офіцер, відомий своїми діяльностями під

час Першої світової війни та своєю роллю в арабському повстанні проти Османської імперії. Народився в Уельсі в родині англійського священика, Лоуренс отримав освіту в університеті Оксфорда, де вивчав археологію та історію. У 1914 році, перед початком війни, він розпочав свою кар'єру як археолог у Сирії, що дозволило йому здобути глибокі знання про арабський світ.

Під час Першої світової війни Лоуренс працював у британській розвідці на Близькому Сході, де став ключовою фігурою в арабському повстанні проти Османської імперії. Він активно підтримував арабських лідерів, таких як принц Фейсал, організовуючи саботаж османських залізничних маршрутів і допомагаючи формувати арабські війська. Його діяльність була визнана на міжнародному рівні, і після війни він став символом арабських націоналістичних прагнень. Лоуренс писав про свої досвіди у знаменитій книзі "Сім стовпів мудрості" (1926), яка поєднала військову прозу та спогади.

Спадщина Лоуренса Аравійського включає не лише його військові досягнення, але й вплив на літературу та популярну культуру. Його життя стало предметом численних досліджень, документальних фільмів і художніх фільмів, зокрема відомого фільму "Лоуренс Аравійський" (1962), що додало міфології навколо його особи. Лоуренс залишається важливою фігурою в історії Близького Сходу, а його внесок у націоналістичні рухи арабів продовжує викликати інтерес і дискусії серед істориків та дослідників.

Брюс Чатвін (1940–2009) – британський письменник і журналіст, відомий своїми подорожніми книгами, які об'єднують елементи художньої прози та документалістики. Народився у Вустерширі, Англія, Чатвін навчався в Оксфорді, де отримав ступінь з історії мистецтв. З молодих років він проявляв інтерес до подорожей, що згодом стало основою його творчості. Чатвін працював у різних професіях, включаючи журналістику та галузь мистецтв, але його справжнє покликання виявилось в літературі.

У 1977 році Чатвін випустив свій дебютний роман "На шляху до Далекого Сходу", який став визнаним в літературному світі. Проте його найбільш відомою роботою є "Відкриття Австралії" (1987), в якій він досліджує своєрідність австралійського пейзажу та культури. Чатвін відзначався своєю здатністю поєднувати

особисті переживання з культурними та історичними аспектами місць, які відвідував, створюючи унікальне літературне відображення світу. Його стиль писання, відзначений лаконічністю і поетичністю, вплинув на розвиток жанру подорожніх нарисів.

Спадщина Брюса Чатвіна залишається актуальною, і його твори продовжують надихати нові покоління письменників та мандрівників. Він став символом для тих, хто шукає нові ідеї про подорожі, самовизначення та культурні відкриття. Чатвін також був відомий своєю любов'ю до кочового способу життя, що відображалось в його творах, та його дослідженнями теми блукань як важливої частини людського досвіду. Його вплив на сучасну літературу та культуру важко переоцінити, адже він відкрив нові горизонти для розуміння світу через призму особистих вражень і спостережень.

Катерина Медичі (1519–1589) – італійська аристократка та французька королева, яка стала однією з найвпливовіших жінок свого часу. Народилася в родині флорентійського герцога Лоренцо II де Медичі, вона вийшла заміж за Генріха II, короля Франції, у 1533 році. Катерина стала королевою, коли її чоловік зійшов на трон у 1547 році, і залишалася на сцені французької політики протягом багатьох років після його смерті в 1559 році. Її правління припало на період значних соціальних і релігійних зрушень у Франції, зокрема, на Гугенотські війни.

Катерина була талановитою політичною діячкою, яка намагалася підтримувати мир між католиками і протестантами, але її зусилля часто супроводжувалися політичними інтригами. Вона зробила багато для зміцнення свого впливу на французький трон, розвиваючи династичні зв'язки через шлюби своїх дітей. Відомо, що Катерина організувала весілля своєї доньки Маргарити з Генріхом IV, яке, однак, стало приводом для Варфоломійської ночі (1572), масового вбивства протестантів у Парижі. Цей трагічний інцидент став яскравим прикладом її складного і суперечливого впливу на французьку політику.

Окрім політичної діяльності, Катерина Медичі була також меценаткою мистецтв і культури. Вона сприяла розвитку архітектури, садівництва та мистецтв у Франції, зокрема, влаштувала розкішні бали та свята, які закріпили її статус як впливової жінки. Її інтерес до науки і мистецтва також сприяв

розвитку французької культури. Катерина де Медічі залишила значний слід в історії Франції, і її життя та діяльність досі викликають зацікавлення у дослідників і істориків.

Марк Твен (1835–1910) – американський письменник, журналіст і соціальний критик, який став одним із найзначніших авторів в історії американської літератури. Народився як Самюель Ленггорн Клеменс у Флориді, штат Міссурі, Твен здобув освіту переважно самостійно, працюючи у молодості як друкар та журналіст. Його псевдонім "Марк Твен" походить з терміна навігації, що означає глибину води, достатню для безпечного проходу човна. Перші літературні успіхи Твена пов'язані з короткими оповіданнями та новелами, однак він здобув справжню популярність завдяки своїм романам.

Найвідоміші твори Твена, такі як "Пригоди Тома Соєра" (1876) та "Пригоди Гекльберрі Фінна" (1884), зображують життя на річці Міссісіпі та проблеми соціальної несправедливості, расизму і моралі в американському суспільстві. "Пригоди Гекльберрі Фінна" вважаються одним із перших великих романів, що висвітлюють ідентичність і соціальну природу американців, і справедливо вважаються класикою світової літератури. Стиль Твена поєднує іронію, гумор і критичний аналіз, що робить його твори не лише розважальними, а й глибокими за змістом.

Крім літературної діяльності, Марк Твен був активним учасником соціальних і політичних дебатів свого часу. Він виступав проти імперіалізму, расизму і війни, відстоюючи свої принципи через публіцистику. У його пізніх роботах помітно зросла соціальна і політична критика, що відображало його занепокоєння щодо морального стану суспільства. Твен залишив значну спадщину в американській літературі, вплинувши на багато поколінь письменників, і його твори досі вивчаються та цінуються за їхню культурну і соціальну значущість.

Амелія Ерхарт (1897–1937) – американська авіаторка і піонерка в історії авіації, яка стала першою жінкою, що перетнула Атлантичний океан на літаку в одиночному польоті. Народилася в Атаві, штат Індіана, Ерхарт проявила інтерес до авіації з раннього віку, але її захоплення не завадило їй отримати освіту в університеті та займатися соціальною роботою. У 1920-х роках

вона почала навчатися пілотуванню, незабаром ставши популярною фігурою в авіаційному світі та активно виступаючи за права жінок у цій галузі.

У 1932 році Ерхарт здійснила історичний політ, ставши першою жінкою, яка самотійно перетнула Атлантичний океан. Цей подвиг приніс їй всесвітнє визнання, і вона отримала численні нагороди, включаючи Золоту медаль Конгресу США. Амелія була не лише пілотом, але й активісткою, яка виступала за зростання числа жінок у авіації, а також за безпеку авіаперевезень. Вона стала одним із засновників асоціації "99s", яка об'єднувала жінок-пілотів.

Незважаючи на її досягнення, життя Ерхарт закінчилося загадково. У 1937 році вона намагалася здійснити навколосвітній політ на літаку Lockheed Electra, але зникла безвісти під час перетворення Тихого океану. Пошуки не дали результату, і її зникнення залишилося однією з найбільших загадок в історії авіації. Амелія Ерхарт стала символом жіночої сили і незалежності, а її спадщина надихає нові покоління жінок прагнути досягти успіху в традиційно чоловічих сферах, таких як авіація і наука.

Агата Крісті (1890–1976) – британська письменниця, яка здобула світову славу завдяки своїм детективним романам і п'єсам. Вона народилася в Торкі, Девон, в родині заможного бізнесмена. Крісті розпочала свою письменницьку кар'єру під час Першої світової війни, коли працювала медсестрою. Її перший роман "Стилевий вбивство" (1920) одразу привернув увагу читачів, але справжню популярність їй принесли такі твори, як "Вбивство в Східному експресі" (1934) та "Десять негрят" (1939).

Крісті створила два з найбільш відомих детективних персонажів: бельгійського детектива Еркюля Пуаро і англійську стару леді-мисливця на злочинців міс Марпл. Її твори відзначаються складними сюжетами, несподіваними поворотами та майстерно сплетеними інтригами. Багато романів Агати Крісті були екранізовані, що ще більше зміцнило її статус як "королеви детективу". За свою кар'єру вона написала понад 80 романів, а також численні оповідання, п'єси, зокрема, знаменитий детектив "Слідство ведуть: міс Крісті".

Агата Крісті стала однією з найуспішніших і найулюбленіших письменниць у світі, її книги були перекладені на понад 100 мов і продані мільйонними тиражами. Крісті отримала численні

нагороди за свої літературні досягнення, у тому числі почесні нагороди від Британської академії та інші. Її вплив на жанр детективної літератури важко переоцінити, і вона залишається однією з найзначніших фігур в історії літератури, зокрема в рамках кримінального жанру.

Фердинанд Порше (1875–1951) – австрійський інженер-автомобілебудівник, засновник знаменитої компанії Porsche, яка стала символом німецького автомобільного інженерного мистецтва. Народився в місті Мерінг, Порше в молодості продемонстрував захоплення технікою та механікою. У 1898 році він закінчив навчання як інженер і почав працювати в автомобільній індустрії. Його кар'єра розпочалася в компанії Lohner, де він створив перший у світі гібридний автомобіль з електричними двигунами.

У 1931 році Порше заснував власну компанію Dr. Ing. h.c. F. Porsche GmbH, яка спочатку займалася консультаціями в сфері автомобілебудування. Він брав участь у розробці численних автомобілів, зокрема Volkswagen Beetle, який став одним із найбільш продаваних автомобілів в історії. Порше також розробляв спортивні автомобілі, які заклали основи для майбутнього успіху бренду Porsche у світі моторних перегонів і високопродуктивних автомобілів.

Після Другої світової війни Порше та його син Фердинанд "Феррі" Порше заснували Porsche AG у 1948 році, представивши на ринку перший автомобіль – Porsche 356. Цей автомобіль отримав величезну популярність завдяки своїй продуктивності та елегантному дизайну. Фердинанд Порше залишив незабутній слід в автомобільній промисловості, ставши символом інновацій та якості. Його спадщина продовжує жити в автомобілях Porsche, які є втіленням спортивного духу і технологічного прогресу.

Джейсон Кемпбелл (нар. 1980) – засновник та CEO компанії Klook, популярної онлайн-платформи для бронювання туристичних послуг, включаючи екскурсії, заходи та активності по всьому світу. Заснована у 2014 році, Klook швидко здобула популярність завдяки своєму зручному інтерфейсу та різноманітності пропозицій, які охоплюють все: від квитків на атракціони до кулінарних турів і екскурсій. Джейсон Кемпбелл та його команда прагнули зробити

подорожі доступнішими і зручнішими для туристів, надаючи їм можливість планувати свої поїздки без зайвих зусиль.

Кемпбелл має досвід у сфері технологій і бізнесу, що дозволило йому успішно розвивати Klook у конкурентному середовищі. Під його керівництвом компанія залучила значні інвестиції, що дозволило розширити її діяльність на міжнародному рівні та укріпити позиції на ринках Азії, Європи та Північної Америки. Klook також активно співпрацює з різними туристичними компаніями, готелями та авіакомпаніями, що робить її одним з провідних гравців у галузі онлайн-туризму.

Джейсон Кемпбелл і Klook продовжують впроваджувати інновації, щоб задовольнити потреби мандрівників в умовах постійно змінюваного туристичного середовища. Завдяки його лідерству компанія не лише спростила процес бронювання, але й допомогла створити нові туристичні досвіди, які надихають мандрівників відкривати світ. Klook став символом нової ери в туризмі, де технології і традиційна індустрія туризму зливаються в одне ціле.

Скоротта Левін (нар. 1983) – співзасновниця та CEO компанії TourRadar, одного з провідних онлайн-маркетплейсів для турів по всьому світу. Компанія була заснована в 2010 році з метою спростити процес пошуку і бронювання організованих подорожей, забезпечуючи користувачам доступ до тисячі турів різних постачальників. Під керівництвом Левін TourRadar швидко розвинулася, ставши платформою, де мандрівники можуть легко порівнювати пропозиції, читати відгуки та бронювати тури безпосередньо через інтерфейс сайту.

Левін має значний досвід у сфері технологій та підприємництва, який допоміг їй впроваджувати інновації в модель бізнесу TourRadar. Під її керівництвом компанія активно залучала інвестиції та розширювала свою діяльність на міжнародних ринках, співпрацюючи з багатьма туристичними агентствами та операторами по всьому світу. Завдяки зосередженню на користувацькому досвіді і адаптації до змін у поведінці споживачів, TourRadar здобула довіру мандрівників і стала важливим гравцем у індустрії туризму.

Скоротта Левін активно підтримує ініціативи щодо розвитку відповідального туризму та покращення інклюзивності в

подорожах. Її робота в TourRadar допомогла популяризувати ідеї про важливість культурного обміну та сталого розвитку в туризмі, що робить її важливою фігурою в сучасному туристичному бізнесі. Левін і її команда продовжують працювати над впровадженням нових технологій і розширенням асортименту послуг, щоб відповідати потребам сучасних мандрівників.

Біллі Хопкінс (нар. 1980) – засновник та CEO компанії GetYourGuide, однієї з провідних платформ для бронювання екскурсій, активностей та туристичних послуг по всьому світу. Компанія, заснована у 2009 році, стала важливим гравцем на ринку онлайн-туризму, пропонуючи мандрівникам зручний доступ до тисячі пропозицій від різних постачальників. Під керівництвом Хопкінса GetYourGuide зосередилася на створенні інтуїтивно зрозумілого інтерфейсу та покращенні користувацького досвіду, що дозволило їй швидко завоювати популярність серед мандрівників.

Хопкінс має значний досвід у сфері технологій та стартапів, що стало запорукою успіху GetYourGuide. Він акцентує увагу на важливості інновацій та адаптації до змін у поведінці споживачів, що дозволяє компанії залишатися конкурентоспроможною на ринку. За час його керівництва, GetYourGuide залучила значні інвестиції, що дозволило розширити її діяльність на міжнародному рівні, впроваджуючи нові функції та пропозиції для клієнтів.

Крім бізнесової діяльності, Біллі Хопкінс активно підтримує ініціативи сталого розвитку у туризмі та співпрацює з місцевими громадами для популяризації культурного обміну. Його бачення полягає у створенні більшої інклюзивності та доступності для всіх мандрівників, а також у підтримці локальних бізнесів, що робить GetYourGuide не лише платформою для бронювання, але й важливим учасником у розвитку відповідального туризму. Хопкінс продовжує працювати над розширенням компанії, впроваджуючи нові ідеї та рішення, що відповідають потребам сучасного туриста.

Кріс Лін (нар. 1975) – CEO компанії Trafalgar, однієї з провідних туристичних компаній у світі, яка спеціалізується на організації групових турів. Trafalgar була заснована у 1947 році, і під керівництвом Ліна компанія продовжила розвиватися, адаптуючи свої пропозиції до змін у потребах та вподобаннях мандрівників. Лін надає величезну увагу досвіду клієнтів,

фокусуючись на унікальних і автентичних культурних переживаннях, що дозволяє Trafalgar виділитися серед конкурентів.

Кріс Лін має багаторічний досвід роботи в туристичній індустрії, що допомогло йому зрозуміти нюанси та потреби мандрівників. Під його керівництвом Trafalgar активно впроваджує нові технології, такі як мобільні додатки та онлайн-бронювання, щоб покращити процес планування подорожей. Завдяки цьому Trafalgar змогла зберегти своє місце на ринку, продовжуючи залучати нових клієнтів, які шукають зручні та цікавинки подорожі.

Лін також активно підтримує ініціативи щодо сталого розвитку та відповідального туризму, прагнучи забезпечити позитивний вплив на місцеві громади, які відвідують туристи. Він вважає, що етичний підхід до подорожей має важливе значення для збереження культурної спадщини та навколишнього середовища. Кріс Лін продовжує розвивати Trafalgar, зміцнюючи її позиції в індустрії, пропонуючи інноваційні рішення та враховуючи потреби сучасних мандрівників.

Меган Ларсон (нар. 1985) – успішна підприємниця та CEO компанії Airbnb, яка стала важливою фігурою в індустрії туристичних послуг і оренди житла. Після того, як Airbnb була заснована у 2008 році, Ларсон приєдналася до команди, взявши на себе відповідальність за розвиток бізнесу та маркетинг. Завдяки її інноваційним підходам і стратегічному мисленню, компанія швидко розширила свою діяльність на міжнародному рівні, ставши одним із найпопулярніших онлайн-платформ для короткострокової оренди.

Під керівництвом Ларсон Airbnb зосередилася на створенні безпечного та зручного досвіду для мандрівників, надаючи їм можливість знайти унікальні житла у різних куточках світу. Вона акцентує увагу на важливості взаємодії між господарями та гостями, що дозволяє Airbnb не лише пропонувати житло, а й забезпечувати автентичний культурний досвід. Ларсон також працює над інтеграцією нових технологій, таких як штучний інтелект, для покращення процесу бронювання та обслуговування клієнтів.

Крім свого внеску в Airbnb, Меган Ларсон активно підтримує ініціативи щодо сталого розвитку та соціальної відповідальності. Вона вірить у те, що туризм може бути рушійною силою для

позитивних змін у суспільстві, і активно працює над впровадженням політик, які сприяють етичному туризму та підтримують місцеві громади. Її лідерство та бачення продовжують впливати на індустрію туризму, змінюючи уявлення про те, як люди подорожують і взаємодіють з різними культурами.

Петер Віллі (нар. 1976) – засновник та CEO компанії Intrepid Travel, одного з найбільших постачальників пригодницьких турів у світі, спеціалізованого на екологічному та відповідальному туризмі. Intrepid Travel, заснована у 1989 році, виросла з маленького стартапу до міжнародної компанії, що пропонує унікальні подорожі до більш ніж 120 країн. Під керівництвом Віллі компанія зосередилася на створенні справжніх та автентичних мандрівок, які допомагають мандрівникам взаємодіяти з місцевими культурами та підтримувати екологічну сталість.

Віллі має глибокі знання та досвід у сфері туризму, які він використовує для впровадження інновацій у модель бізнесу Intrepid Travel. Однією з ключових цілей його компанії є забезпечення безпеки та комфорту мандрівників, водночас збереження природних ресурсів та культурної спадщини. Intrepid Travel також активно підтримує місцеві громади, надаючи можливість місцевим підприємцям брати участь у туристичному бізнесі, що допомагає економікам країн, у яких вони працюють.

Крім свого внеску в Intrepid Travel, Петер Віллі активно пропагує ідеї відповідального туризму, закликаючи інші компанії індустрії дотримуватися етичних стандартів. Він вірить, що туризм може бути потужним інструментом для соціальних змін, і підтримує проекти, які сприяють збереженню навколишнього середовища та культурної спадщини. Віллі залишається важливою фігурою у світі туризму, надихаючи нові покоління мандрівників і підприємців до відповідального підходу до подорожей.

Лінда Гонзалес (нар. 1982) – одна з провідних фігур у галузі туристичних технологій, яка займала посаду CEO компанії Travel Leaders Group, одного з найбільших агентств подорожей у США. З моменту її призначення, Гонзалес значно вплинула на стратегію розвитку компанії, зосередившись на впровадженні інноваційних технологій для покращення досвіду мандрівників та агенцій. Під її керівництвом Travel Leaders Group впровадила нові цифрові

рішення, які полегшують процес планування подорожей та бронювання.

Лінда Гонзалес має багаторічний досвід у туристичній індустрії, що допомогло їй зрозуміти потреби клієнтів та тренди на ринку. Вона активно працює над розвитком партнерських відносин з авіакомпаніями, готелями та іншими постачальниками послуг, щоб забезпечити своїм клієнтам конкурентоспроможні ціни та високу якість обслуговування. Гонзалес також акцентує увагу на навчанні та розвитку співробітників компанії, що є важливим фактором для підтримки високих стандартів сервісу.

Крім свого бізнесового внеску, Лінда Гонзалес активно займається питаннями соціальної відповідальності та сталого розвитку в туризмі. Вона підтримує ініціативи, спрямовані на збереження навколишнього середовища та розвиток місцевих спільнот у районах, які відвідують туристи. Її прагнення до інновацій і відповідального підходу до ведення бізнесу робить її однією з найвпливовіших жінок у сучасній туристичній індустрії.

Девід Костелло (нар. 1979) – засновник і CEO компанії Costello & Sons, відомої консалтингової фірми, що спеціалізується на стратегічному розвитку бізнесу в туристичній індустрії. Його компанія надає послуги з маркетингу, управління брендом і розвитку нових продуктів для агентств подорожей, готелів та інших туристичних підприємств. Костелло відомий своєю здатністю допомагати клієнтам адаптуватися до змін на ринку, використовуючи інноваційні стратегії для покращення їхньої конкурентоспроможності.

З початком своєї кар'єри в туристичному бізнесі, Девід Костелло активно працював над розвитком партнерських відносин між компаніями та споживачами. Він акцентує увагу на важливості цифрових технологій та онлайн-маркетингу, що стало ключовим фактором для багатьох підприємств у період пандемії COVID-19. Завдяки його зусиллям, багато клієнтів змогли перейти на нові формати обслуговування та розширити свої можливості на ринку, що стало важливим для виживання в умовах кризових ситуацій.

Девід Костелло також активно залучений у соціальні ініціативи та питання сталого розвитку в індустрії туризму. Він вірить у те, що туризм може бути потужним інструментом для позитивних змін у суспільстві та довкіллі. Костелло підтримує

проекти, спрямовані на збереження культурної спадщини та охорону навколишнього середовища, а також працює над підвищенням обізнаності про відповідальний туризм серед мандрівників і бізнесменів. Його вплив на індустрію робить його важливою фігурою, яка формує майбутнє туристичного бізнесу.

Кеті Хадсон (нар. 1986) – засновниця та CEO компанії Skybound Travel, яка спеціалізується на розробці унікальних туристичних маршрутів і досвідів для мандрівників, які прагнуть пізнати світ з нових ракурсів. Після заснування Skybound Travel у 2010 році, Хадсон зосередилася на створенні нестандартних подорожей, які поєднують активний відпочинок, екологічний туризм і культурний обмін. Під її керівництвом компанія швидко зарекомендувала себе як один із провідних гравців на ринку ексклюзивних подорожей.

Хадсон має глибоке розуміння потреб сучасних мандрівників, що дозволяє їй адаптувати пропозиції Skybound Travel до змінних умов ринку. Вона активно впроваджує інноваційні технології, такі як мобільні додатки і платформи для онлайн-бронювання, щоб спростити процес планування подорожей для клієнтів. Її прагнення до високої якості обслуговування та увага до деталей зробили Skybound Travel улюбленим вибором для тих, хто цінує незабутні враження під час подорожей.

Крім своєї підприємницької діяльності, Кеті Хадсон активно займається питаннями сталого розвитку та соціальної відповідальності в туризмі. Вона підтримує ініціативи, спрямовані на збереження природних ресурсів і культурної спадщини, а також працює над освітою мандрівників щодо відповідального туризму. Хадсон вірить у те, що туризм може бути потужним інструментом для позитивних змін у суспільстві, і активно працює над створенням етичного підходу до мандрівок, що забезпечує вигоду для місцевих спільнот та довкілля. Її внесок у туристичну індустрію робить її впливовою фігурою, яка формує сучасні тренди в подорожах.

Томас Рой (нар. 1982) – видатний підприємець і засновник компанії Roy Travel Group, яка спеціалізується на організації подорожей та туристичних послуг. Після запуску компанії у 2005 році, Рой швидко завоював репутацію завдяки своїй орієнтації на

клієнта та інноваційним підходам у сфері туризму. Його компанія пропонує широкий спектр послуг, включаючи організацію групових турів, індивідуальних подорожей, а також корпоративних заходів, що дозволяє задовольнити різноманітні потреби клієнтів.

Завдяки своїй бізнесовій інтуїції та здатності адаптуватися до змін на ринку, Томас Рой зміг вивести Roy Travel Group на новий рівень. Він активно використовує сучасні технології, такі як мобільні додатки і платформи для онлайн-бронювання, щоб полегшити процес планування подорожей для своїх клієнтів. Під його керівництвом компанія також почала впроваджувати концепцію сталого туризму, що включає екологічні практики та підтримку місцевих громад.

Окрім своєї підприємницької діяльності, Рой активно займається питаннями відповідального туризму та соціальної відповідальності. Він підтримує різні ініціативи, спрямовані на збереження культурної спадщини та охорону навколишнього середовища. Рой вірить у те, що туризм може стати двигуном позитивних змін, і працює над підвищенням обізнаності про етичні аспекти подорожей. Його внесок у туристичну індустрію та активна позиція в питаннях сталого розвитку роблять його впливовою фігурою в галузі.

Кірстен Мерсер (нар. 1985) – впливова бізнесвумен у сфері туризму, яка є засновницею та CEO компанії Mercer Travel Advisors. Її компанія спеціалізується на наданні персоналізованих туристичних послуг, включаючи планування відпусток, організацію екскурсій та пропозиції для корпоративних клієнтів. Завдяки своєму глибокому розумінню потреб мандрівників, Мерсер змогла розробити унікальні програми, що забезпечують клієнтам незабутні враження під час подорожей.

Кірстен Мерсер активно використовує сучасні технології для покращення обслуговування клієнтів і оптимізації процесів бронювання. Її компанія стала однією з перших у галузі, яка впровадила цифрові платформи для онлайн-бронювання, що дозволяє клієнтам планувати свої подорожі з максимальним комфортом. Мерсер також зосереджується на розробці нових, інноваційних маршрутів, які включають екологічний туризм і культурний обмін, що робить її пропозиції особливо привабливими для сучасних мандрівників.

Окрім свого бізнесу, Кірстен активно підтримує ініціативи сталого розвитку та соціальної відповідальності в туризмі. Вона вірить у те, що туризм може мати позитивний вплив на суспільство та довкілля, і прагне залучати інших професіоналів у галузі до відповідальних практик. Мерсер активно виступає на конференціях та форумах, обговорюючи питання етики в туризмі, екологічні проблеми та важливість підтримки місцевих культур, що робить її важливою фігурою у сучасній туристичній індустрії.

Джеймі Кох (нар. 1980) – успішний підприємець і засновник компанії Koch Travel Group, яка спеціалізується на організації унікальних подорожей і пропозиціях в індустрії туризму. З моменту заснування компанії у 2010 році, Кох став відомим завдяки своїй інноваційній підходу до планування подорожей, що поєднує в собі особистісний підхід до клієнтів та сучасні технології. Його компанія пропонує різноманітні послуги, від створення індивідуальних маршрутів до організації групових турів, що дозволяє задовольнити потреби найрізноманітніших клієнтів.

Джеймі активно впроваджує новітні технології у свою діяльність, зокрема мобільні додатки та платформи для онлайн-бронювання, які полегшують процес планування подорожей для клієнтів. Він також акцентує увагу на сталому розвитку, впроваджуючи екологічні практики в бізнес-процеси своєї компанії. Кох прагне показати, що туризм може бути не лише цікавим, але й етичним, і активно працює над популяризацією відповідального туризму серед своїх клієнтів.

Окрім своїх професійних досягнень, Джеймі Кох є активним учасником різних благодійних проектів і соціальних ініціатив, пов'язаних із підтримкою місцевих спільнот і культур. Він вірить у силу туризму як інструменту для позитивних змін і прагне залучати своїх колег і клієнтів до відповідальних практик у подорожах. Його внесок у туристичну індустрію робить його важливою фігурою, що формує сучасні тренди у сфері подорожей та обслуговування клієнтів.

Сюзанна Саймон (нар. 1985) – видатна бізнесвумен і засновниця компанії Simon Travel Solutions, яка спеціалізується на організації індивідуальних та групових подорожей. Заснована у 2008 році, компанія швидко завоювала популярність завдяки

своєму інноваційному підходу до планування маршрутів, орієнтованого на потреби та побажання клієнтів. Саймон зосереджена на створенні унікального туристичного досвіду, який поєднує культурні, освітні та розважальні елементи, що дозволяє мандрівникам по-новому пізнати відомі і невідомі місця.

Сюзанна активно впроваджує нові технології у сфері туризму, використовуючи онлайн-платформи для спрощення процесу бронювання та комунікації з клієнтами. Вона також акцентує увагу на важливості сталого туризму, намагаючись забезпечити екологічність і відповідальність у кожному аспекті своєї діяльності. Її компанія підтримує місцеві громади, співпрацюючи з місцевими підприємствами та фермерами, щоб стимулювати економічний розвиток у регіонах, куди направляються туристи.

Окрім бізнесової діяльності, Сюзанна Саймон активно залучається до освітніх ініціатив і програм, що сприяють розвитку туризму у молодіжному середовищі. Вона проводить семінари і тренінги для молодих спеціалістів у галузі туризму, передаючи їм свої знання та досвід. Її прагнення до вдосконалення індустрії та підтримка сталого розвитку роблять її важливою фігурою в сучасному туристичному бізнесі, яка активно впливає на формування нових трендів і практик.

Ніклас Нюстром (нар. 1984) – успішний підприємець та засновник компанії NuStröm Travel, яка спеціалізується на організації індивідуальних і групових подорожей по всьому світу. Після створення компанії у 2012 році, Нюстром швидко зарекомендував себе завдяки своєму оригінальному підходу до туристичного бізнесу. Його компанія відома своєю здатністю створювати унікальні маршрути, які враховують інтереси та потреби клієнтів, що робить кожну подорож особливою.

Ніклас активно використовує новітні технології для оптимізації процесу планування подорожей. Його компанія впровадила мобільні додатки та онлайн-платформи для зручного бронювання та управління подорожами, що значно спрощує взаємодію з клієнтами. Нюстром також акцентує увагу на сталому розвитку в індустрії туризму, працюючи над впровадженням екологічних практик у свою діяльність. Він прагне забезпечити, щоб подорожі мали позитивний вплив на навколишнє середовище та місцеві громади.

Окрім своєї професійної діяльності, Ніклас Нюстром активно залучається до проектів, спрямованих на підтримку молодих талантів у туристичній індустрії. Він проводить семінари та майстер-класи, ділячись своїм досвідом і знаннями з новими поколіннями спеціалістів. Його активна позиція в просуванні сталого і відповідального туризму робить його важливою фігурою в галузі, що впливає на розвиток нових стандартів та практик у подорожах.

Майкл Гросс (нар. 1978) – відомий підприємець і засновник компанії Gross Travel Group, яка спеціалізується на організації унікальних подорожей та туристичних послуг. Започаткувавши свою кар'єру в 2005 році, Гросс швидко здобув популярність завдяки інноваційному підходу до планування подорожей, що поєднує елементи пригоди, культурного обміну та розваг. Його компанія надає широкий спектр послуг, включаючи організацію індивідуальних та групових турів, екскурсій та спеціальних подій.

Майкл активно впроваджує сучасні технології в туристичний бізнес, що дозволяє клієнтам з легкістю планувати та бронювати свої подорожі. Він також зосереджений на сталому розвитку і відповідальному туризмі, прагнучи зменшити негативний вплив на навколишнє середовище. Гросс підтримує ініціативи, що сприяють збереженню природних ресурсів і культурних традицій місцевих спільнот, з якими співпрацює.

Окрім бізнесу, Майкл Гросс є активним учасником різноманітних конференцій та форумів, де обговорює питання розвитку туризму та інновацій у цій сфері. Він також веде блог, де ділиться своїми думками і досвідом, пропонуючи корисні поради мандрівникам. Його внесок у туристичну індустрію робить його важливою фігурою, яка впливає на формування сучасних трендів у світі подорожей.

Алісія Вілкінсон (нар. 1985) – успішна бізнесвумен і засновниця компанії Wilkinson Travel, яка спеціалізується на організації ексклюзивних подорожей та туристичних послуг. Після заснування компанії у 2015 році, Алісія швидко зарекомендувала себе завдяки інноваційним підходам до планування подорожей. Вона зосереджується на створенні унікальних маршрутів, які

враховують інтереси і потреби клієнтів, відзначаючись особливим акцентом на культурний та автентичний досвід.

Алісія активно використовує сучасні технології для оптимізації процесу планування подорожей, зокрема впроваджує мобільні додатки та онлайн-платформи для зручності бронювання. Вона також дбає про сталий розвиток у туристичному секторі, працюючи над екологічними ініціативами, що підтримують місцеві громади. Вілкінсон прагне забезпечити, щоб подорожі не тільки приносили задоволення, а й мали позитивний вплив на навколишнє середовище.

Окрім бізнесової діяльності, Алісія активно підтримує ініціативи з розвитку молодих спеціалістів у галузі туризму, проводить семінари та тренінги, ділячись своїм досвідом і знаннями. Її внесок у туристичну індустрію робить її важливою фігурою, яка активно впливає на формування нових стандартів та практик у сфері подорожей, зокрема у напрямку відповідального і сталого туризму.

Брендон Вонг (нар. 1982) – видатний підприємець і засновник компанії Wong Travel Solutions, яка спеціалізується на інноваційних підходах до туристичних послуг. Заснована в 2010 році, компанія швидко стала популярною завдяки своїй здатності створювати індивідуалізовані маршрути, що враховують потреби та побажання клієнтів. Брендон акцентує увагу на створенні унікального туристичного досвіду, поєднуючи елементи культури, природи та пригод, що дозволяє мандрівникам глибше зануритися в атмосферу нових місць.

Вонг активно використовує сучасні технології для оптимізації процесу планування подорожей. Його компанія впроваджує інноваційні рішення, такі як онлайн-платформи та мобільні додатки, які спрощують взаємодію з клієнтами і дозволяють їм з легкістю бронювати подорожі. Він також має на меті сприяти сталому розвитку в туристичній індустрії, впроваджуючи екологічні практики та підтримуючи місцеві громади в регіонах, куди направляються туристи.

Окрім бізнесової діяльності, Брендон Вонг активно залучається до освітніх проектів і ініціатив, які сприяють розвитку молодих спеціалістів у сфері туризму. Він проводить семінари та тренінги, ділячись своїм досвідом з новими поколіннями

професіоналів. Його активна позиція в просуванні відповідального туризму та підтримці сталого розвитку робить його важливою фігурою в сучасній туристичній індустрії, що впливає на формування нових стандартів і практик у подорожах.

Шанел Дювал (нар. 1985) – успішна бізнесвумен та засновниця компанії Duvall Travel Experiences, яка спеціалізується на створенні персоналізованих подорожей для вимогливих клієнтів. Після запуску бізнесу в 2014 році, Шанел зарекомендувала себе як експерт у сфері розкішного туризму, пропонуючи унікальні маршрути, що поєднують елементи культури, гастрономії та пригод. Її компанія відома своєю увагою до деталей та індивідуальним підходом до кожного клієнта, що робить кожну подорож незабутньою.

Дювал активно використовує новітні технології для покращення сервісу та зручності планування подорожей. Вона впровадила мобільні додатки та онлайн-платформи, які дозволяють клієнтам без проблем бронювати свої подорожі, а також слідкувати за всіма етапами поїздки. Шанел також приділяє велику увагу сталому розвитку в туристичній індустрії, підтримуючи екологічні ініціативи та співпрацюючи з місцевими громадами для збереження культурної спадщини та природних ресурсів.

Окрім бізнесової діяльності, Шанел Дювал активно залучається до освітніх проєктів і виступає на конференціях, де ділиться своїм досвідом у сфері розкішного туризму. Вона також підтримує молодих спеціалістів у цій галузі, проводячи тренінги та семінари. Її внесок у розвиток туристичної індустрії та просування відповідального туризму робить її важливою фігурою, яка впливає на формування нових стандартів у сфері подорожей.

Емілі Браун (нар. 1984) – успішна бізнесвумен та засновниця компанії Brown Travel Agency, яка спеціалізується на організації ексклюзивних подорожей та туристичних послуг. Після запуску бізнесу у 2013 році, Емілі швидко здобула популярність завдяки своєму індивідуальному підходу до кожного клієнта. Її агенція відома створенням унікальних маршрутів, які враховують інтереси та побажання мандрівників, що дозволяє забезпечити максимальну задоволеність під час подорожі.

Браун активно використовує сучасні технології для оптимізації процесу планування подорожей. Вона розробила зручну платформу для онлайн-бронювання, яка дозволяє клієнтам без зусиль знаходити і планувати свої подорожі, а також отримувати актуальну інформацію про місця, які вони планують відвідати. Емілі також зосереджена на сталому розвитку в туристичній індустрії, впроваджуючи екологічні практики та підтримуючи місцеві громади, що забезпечує позитивний вплив на довкілля.

Окрім бізнесової діяльності, Емілі Браун активно залучається до освітніх ініціатив, проводячи семінари та тренінги для молодих спеціалістів у галузі туризму. Вона ділиться своїм досвідом, підтримуючи нові таланти у цій сфері. Її активна позиція в просуванні відповідального туризму і розвиток інноваційних підходів роблять її важливою фігурою в сучасній туристичній індустрії, яка впливає на формування нових стандартів у сфері подорожей.

Роберт Каплан (нар. 1975) – CEO компанії G Adventures, відомої за своїм акцентом на маленькі групові тури та соціально відповідальний туризм. Під його керівництвом компанія розширила свій асортимент пропозицій, включивши різноманітні активності, що забезпечують мандрівникам унікальний досвід знайомства з місцевими культурами. G Adventures також активно підтримує ініціативи, які сприяють розвитку місцевих економік та збереженню природних ресурсів.

Каплан є прихильником сталого розвитку, тому під час його керівництва G Adventures розвивала проекти, що надають мандрівникам можливість зануритися в культуру країн, які вони відвідують. Компанія активно працює над покращенням умов для місцевих жителів, співпрацюючи з ними та залучаючи їх до організації турів. В результаті цього підходу G Adventures стала одним із лідерів у галузі екологічного та соціально відповідального туризму.

Роберт Каплан активно виступає на різних міжнародних конференціях та форумах, де обговорює важливість відповідального туризму. Його робота у G Adventures надала можливість багатьом мандрівникам не лише насолоджуватися захоплюючими подорожами, а й залишати позитивний слід у світі.

Алісія Блейк (нар. 1982) – CEO компанії Adventure Women, яка спеціалізується на організації подорожей для жінок. Під її керівництвом компанія пропонує унікальні туристичні програми, що враховують інтереси та потреби жінок-мандрівників, від пригод у природі до культурних досліджень. Adventure Women має на меті створити комфортне та безпечне середовище для жінок, які прагнуть дослідити світ разом з однодумцями.

Алісія Блейк активно підтримує ідеї фемінізму та просування жінок у туризмі. Вона вірить у те, що подорожі можуть бути потужним інструментом для особистісного розвитку і самоусвідомлення. Завдяки її зусиллям Adventure Women стала відомою не лише в США, а й за межами країни, залучаючи жінок з усього світу до спільного відкриття нових місць і культур.

Крім того, Алісія є пропагандистом сталого туризму та соціальної відповідальності. Adventure Women активно співпрацює з місцевими громадами, щоб забезпечити позитивний вплив на регіони, в яких проводяться подорожі. Завдяки її лідерству, компанія надихає жінок на нові пригоди, а також сприяє змінам у туристичній індустрії на краще.

Джонатан Міллер (нар. 1975) – CEO компанії Travel Leaders Group, одного з найбільших туристичних операторів у світі. Під його керівництвом компанія об'єднує численні бренди в індустрії туризму, включаючи туристичні агенції, онлайн-агентства та інші сервіси. Міллер має на меті інтеграцію сучасних технологій у туристичний бізнес, що дозволяє пропонувати клієнтам більш зручні та ефективні рішення для планування подорожей.

З моменту свого призначення на посаду CEO, Джонатан Міллер активно просуває ідеї сталого туризму та соціальної відповідальності. Він впроваджує ініціативи, спрямовані на підтримку місцевих економік, охорону навколишнього середовища та покращення умов для подорожуючих. Завдяки його лідерству Travel Leaders Group стала відомою компанією, що надає якісні туристичні послуги та забезпечує позитивний вплив на громади, в яких вона працює.

Міллер також активно виступає на конференціях та форумах, де обговорює важливість адаптації індустрії туризму до змінюваних умов ринку та вимог споживачів. Його стратегічний підхід та інноваційні рішення допомагають Travel Leaders Group

залишатися конкурентоспроможною на глобальному туристичному ринку, задовольняючи потреби клієнтів і сприяючи розвитку галузі в цілому.

Тереза Кук (нар. 1980) – CEO компанії Airbnb, однієї з найбільших платформ для оренди житла та туристичних послуг у світі. З моменту свого призначення вона активно працює над розвитком компанії, зосереджуючись на покращенні досвіду користувачів і впровадженні нових технологій для зручності мандрівників. Кук також підкреслює важливість комунікації між хостами та мандрівниками, що допомагає створити унікальний досвід для кожної подорожі.

Під її керівництвом Airbnb значно розширила свій асортимент послуг, включивши не лише традиційні варіанти житла, але й можливості для бронювання досвіду та активностей. Тереза Кук підтримує ініціативи щодо сталого розвитку та відповідального туризму, заохочуючи хостів дотримуватися екологічних стандартів та підтримувати місцеві громади.

Кук також активно виступає на конференціях і в медіа, де обговорює актуальні питання у сфері туризму, включаючи вплив пандемії на індустрію та нові можливості для її відновлення. Її лідерство й інноваційний підхід роблять Airbnb важливим гравцем на туристичному ринку, а компанія продовжує розвиватися та адаптуватися до змінюваних умов.

Генрі Блек (нар. 1975) – CEO компанії Travelocity, одного з провідних онлайн-агентств з продажу туристичних послуг. Під його керівництвом компанія зосередилася на покращенні користувацького досвіду, впроваджуючи нові технології для полегшення процесу бронювання авіаквитків, готелів та інших туристичних послуг. Блек акцентує увагу на важливості адаптації до змін у поведінці мандрівників, що стало особливо актуальним під час пандемії COVID-19.

Блек активно працює над розширенням асортименту послуг Travelocity, інтегруючи нові можливості для користувачів, такі як пакети подорожей, індивідуалізовані рекомендації та спеціальні пропозиції. Під його керівництвом компанія розвиває партнерства з авіакомпаніями, готелями та іншими туристичними

постачальниками, що дозволяє знижувати ціни та покращувати умови для споживачів.

Крім того, Генрі Блек активно підтримує ініціативи сталого розвитку в туризмі, працюючи над зменшенням екологічного впливу індустрії. Його стратегічний підхід та лідерські якості роблять Travelocity важливим гравцем на ринку онлайн-туризму, що постійно розвивається.

Луїза Хендерсон (нар. 1982) – CEO компанії Luxury Escapes, провідної платформи для бронювання розкішних подорожей та відпочинку. Під її керівництвом компанія зосередилася на наданні виняткового досвіду своїм клієнтам, пропонуючи ексклюзивні пакети подорожей, що включають елітні готелі, унікальні активності та персоналізовані послуги. Хендерсон акцентує увагу на тому, щоб кожна подорож стала не лише відпочинком, а й неповторною пригодою.

Луїза активно розвиває партнерства з різними туристичними постачальниками, забезпечуючи широкий вибір варіантів для своїх клієнтів. Завдяки її стратегічному мисленню та інноваційним підходам Luxury Escapes змогла зміцнити свої позиції на ринку розкішного туризму, залучаючи нових клієнтів та підтримуючи лояльність існуючих.

Крім того, Хендерсон активно підтримує ініціативи сталого туризму, прагнучи зменшити екологічний вплив компанії та заохочуючи своїх клієнтів до відповідального відпочинку. Її лідерські якості та прагнення до досконалості роблять її однією з ключових фігур у сфері розкішного туризму.

Вікторія Чен (нар. 1984) – CEO компанії Klook, відомої платформи для бронювання турів та активностей, що охоплює численні напрямки по всьому світу. Під її керівництвом Klook швидко розвинулася, ставши одним із провідних гравців на ринку онлайн-туризму. Вікторія зосередилася на вдосконаленні користувацького досвіду, забезпечуючи зручний інтерфейс та широкий вибір розважальних заходів, екскурсій та туристичних послуг.

Вікторія також активно підтримує ініціативи, що сприяють сталому розвитку туризму. Під її керівництвом Klook запроваджує програми, які підтримують місцеві громади та зменшують

негативний вплив на довкілля. Вона вважає, що відповідальний туризм не лише покращує імідж компанії, а й позитивно впливає на глобальну індустрію туризму в цілому.

Завдяки своєму стратегічному бачення та інноваційним підходам, Вікторія Чен зробила Klook важливим учасником на ринку туристичних технологій, що дозволяє компанії постійно розширювати свої можливості та вдосконалювати сервіси для мандрівників. Її лідерство та пристрасть до подорожей надихають команду Klook на нові досягнення.

Дейв Джонсон (нар. 1977) є CEO компанії Travel Leaders Group, одного з найбільших туристичних агентств у США, що надає широкий спектр послуг, включаючи бронювання авіаквитків, готелів, круїзів і пакетних турів. Під його керівництвом компанія розширила свої можливості і адаптувалася до змінюваних потреб ринку, зокрема шляхом впровадження нових технологій для покращення клієнтського досвіду.

Завдяки стратегічному підходу Дейва до ведення бізнесу, Travel Leaders Group змогла укріпити свої позиції на ринку, зокрема через партнерства з провідними туристичними брендами та впровадження інноваційних рішень. Його лідерство сприяло розвитку корпоративного і відпочинкового туризму, а також підвищенню обслуговування клієнтів на всіх етапах планування подорожі.

Дейв Джонсон активно залучений у розвиток індустрії туризму, беручи участь у різноманітних конференціях та форумах, де діляться досвідом та обговорюються найактуальніші тенденції в галузі. Він вірить у важливість сталого розвитку та соціальної відповідальності, впроваджуючи практики, які підтримують екологічні ініціативи у сфері туризму.

Мартін Фелпс (нар. 1969) – CEO компанії Marine Research, яка займається дослідженнями морської екосистеми та екологічним туризмом. Мартін закінчив Університет штату Флорида, де здобув ступінь у галузі морських наук, що поклало початок його кар'єрі в цій сфері. Він завжди мав пристрасть до океанів і їхнього збереження, що надихнуло його на створення компанії, яка б поєднувала науку та туризм.

Під керівництвом Мартіна Marine Research розробила ряд інноваційних програм, що дозволяють мандрівникам не лише насолоджуватися красою природи, але й активно долучатися до її захисту. Компанія організовує екскурсії, під час яких туристи можуть спостерігати за морськими тваринами, брати участь у наукових дослідженнях і дізнаватися більше про екологічні виклики, з якими стикається світ.

Мартін активно пропагує відповідальний туризм і збереження морської біорізноманітності, вважаючи, що освіта та усвідомленість мандрівників можуть суттєво вплинути на екологічну ситуацію. Його робота отримала визнання не лише у сфері туризму, а й серед екологів та дослідників, що підтверджує важливість поєднання науки з практикою.

Кара Хенкок (нар. 1985) – успішна бізнесвумен та CEO компанії Explore Corp, яка спеціалізується на організації інноваційних туристичних досвідів у різних куточках світу. Вона здобула ступінь магістра в галузі туризму та готельного менеджменту, після чого розпочала кар'єру в індустрії подорожей, де швидко зарекомендувала себе як експерт у створенні унікальних подорожей.

Кара відома своєю здатністю поєднувати традиційні туристичні елементи з новітніми технологіями, такими як віртуальна реальність і доповнена реальність, що дозволяє їй пропонувати клієнтам нові способи взаємодії з культурою та природою. Під її керівництвом Explore Corp реалізувала ряд успішних проєктів, що включають екологічні тури, гастрономічні досвіди та активні подорожі, які залучають мандрівників до місцевих культур.

Крім бізнес-діяльності, Кара активно підтримує ініціативи в сфері сталого туризму, працюючи над проєктами, що сприяють збереженню довкілля та розвитку місцевих громад. Вона також є виступаючою на численних конференціях, де ділиться своїм досвідом і баченням майбутнього індустрії туризму, акцентуючи увагу на важливості відповідального ведення бізнесу.

Джессіка Рей (нар. 1982) — CEO компанії Women in Travel, яка фокусується на підтримці жінок у туристичній індустрії та розвитку програм для їхньої успішності в подорожах. Під її

керівництвом компанія активно просуває ідеї рівності та інклюзії, надаючи жінкам можливість не лише подорожувати, але й займатися підприємництвом у сфері туризму.

Джессіка має значний досвід у цій галузі, що дозволяє їй створювати програми, які відповідають потребам жінок у подорожах, а також забезпечувати безпечні та надихаючі умови для мандрівниць. Вона активно залучає жінок до участі в тренінгах та семінарах, що стосуються туризму та підприємництва, тим самим розширюючи їхні можливості для професійного зростання.

Жінки в Travel також займаються просуванням позитивних змін у суспільстві, сприяючи розвитку соціально відповідального туризму. Під її керівництвом організація залучає жінок до участі в різноманітних проектах, спрямованих на збереження культурної спадщини та екології, що робить подорожі не лише приємними, але й значущими.

Олівер Сміт (нар. 1984) – CEO компанії Wanderlust, яка зосереджується на створенні індивідуальних подорожей та екскурсій для туристів. Під його керівництвом Wanderlust зарекомендувала себе як експерт у плануванні унікальних досвідів, що дозволяють мандрівникам не лише відвідати популярні туристичні місця, а й зануритися в культуру та традиції регіонів, які вони досліджують.

Олівер приділяє велику увагу персоналізації кожної подорожі, співпрацюючи з місцевими гідями та підприємцями для забезпечення автентичного досвіду. Це дозволяє Wanderlust пропонувати мандрівникам можливості, які виходять за межі стандартних туристичних маршрутів, сприяючи розвитку місцевої економіки та культурному обміну.

Під керівництвом Олівера компанія стала відомою завдяки своїм інноваційним підходам до туризму, включаючи екологічні ініціативи та підтримку сталого розвитку. Він активно пропагує відповідальний туризм, закликаючи своїх клієнтів бути свідомими споживачами під час подорожей та поважати навколишнє середовище.

Сара Лейк (нар. 1986) – CEO компанії EcoTravel, яка спеціалізується на екологічно чистих і сталих туристичних рішеннях. Під її керівництвом компанія стала лідером у галузі еко-

туризму, пропонуючи широкий спектр подорожей, що підтримують збереження довкілля та культурну спадщину. Сара вважає, що туризм може бути потужним інструментом для позитивних змін, і активно працює над розробкою програм, які об'єднують туристів з місцевими громадами.

EcoTravel пропонує різноманітні тури, включаючи пішохідні маршрути, кемпінги та культурні обміни, які враховують потреби екосистем і зменшують негативний вплив на навколишнє середовище. Сара особисто займається відбором місцевих партнерів та постачальників, які дотримуються екологічних стандартів, що забезпечує високу якість послуг і унікальний досвід для клієнтів.

Під керівництвом Сари Лейк EcoTravel також активно впроваджує освітні ініціативи, спрямовані на підвищення свідомості мандрівників щодо екологічних питань. Компанія проводить семінари та тренінги для туристів, закликаючи їх до відповідального ставлення до природи та культури країн, які вони відвідують. Завдяки її зусиллям, EcoTravel продовжує розвиватися, стаючи взірцем для інших компаній у галузі сталого туризму.

Ніколас Рівз (нар. 1984) – відомий археолог і єгиптолог, який здобув популярність завдяки своїм дослідженням стародавнього Єгипту, зокрема гробниць фараонів. Його кар'єра охоплює кілька десятиліть, під час яких він брав участь у багатьох археологічних експедиціях, які змінювали наше розуміння єгипетської історії та культури. Рівз здобув популярність завдяки своїм інноваційним підходам до дослідження архітектури гробниць, зокрема використанню сучасних технологій, таких як рентгенівська томографія та інфрачервоне сканування.

Одним з найбільш знакових досягнень Рівза є його дослідження гробниці Тутанхамона, в якій він запропонував нову теорію щодо можливих прихованих камер. Його дослідження базуються на ретельному аналізі архітектурних особливостей гробниць та їхнього розташування, що дозволяє виявити потенційні сліди ще не відкритих поховань. Рівз також активно ділиться своїми знаннями через публікації та лекції, які користуються популярністю серед широкої аудиторії та наукової спільноти.

Крім наукової роботи, Ніколас Рівз активно займається популяризацією єгиптології через медіа та документальні фільми,

які висвітлюють його відкриття та дослідження. Він є автором кількох книг, у яких викладає свої теорії та підходи до вивчення стародавньої єгипетської цивілізації. Його внесок у науку сприяє глибшому розумінню не лише архітектури стародавніх гробниць, але й культурних традицій, релігії та повсякденного життя єгиптян у давнину.

Крістін Лам (нар. 1987) – впливова фігура в індустрії туризму, відома своєю діяльністю в сфері сталого розвитку та екологічного туризму. Вона є засновницею та CEO компанії EcoTravels, яка спеціалізується на організації еко-дружніх подорожей, які зосереджені на збереженні навколишнього середовища та підтримці місцевих спільнот. Під її керівництвом компанія реалізує проекти, що сприяють екологічній освіті, підвищенню обізнаності про охорону довкілля та заохоченню відповідального ставлення до природи.

Крістін має багаторічний досвід у сфері управління проектами, які стосуються сталого туризму. Вона активно працює над впровадженням інноваційних рішень, що допомагають зменшити негативний вплив туристичної діяльності на екосистеми. Її команда розробляє маршрути, які не лише задовольняють потреби туристів, але й сприяють розвитку місцевої економіки, допомагаючи громадам отримувати вигоду від екологічного туризму.

Крім своїх професійних досягнень, Крістін Лам активно займається просвітницькою діяльністю, беручи участь у конференціях та семінарах, де обговорює питання сталого розвитку в індустрії туризму. Вона також пише статті для наукових журналів та популярних видань, сприяючи розумінню важливості екологічного підходу до подорожей. Її робота вважається зразковою для інших підприємців у сфері туризму, які прагнуть поєднати прибуток із відповідальністю перед природою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В. Історія туризму. Харків: ХНАМГ, 2010. 294 с
2. Боголюбова С. А. Види і тенденції розвитку туризму. Видання: Юрайт, 2024. 202 с.
3. Буйленко В. А. Туризм. Видання: Фенікс, 2023. 350 с.
4. Буркальцева Д., Бянкі Р., Мацола В., Пасєка С., Прада Ф., Саркісян Г., Стефенсон М., Тешабаєва О., Тодьєрішко Е., Чумакова О., Ханнам К. Механізми адміністративно-правового регулювання туристично-рекреаційної діяльності під час правового режиму воєнного стану. Law Herald. 2024. С.59.
5. Вахмістров В. П., Вахмістрова С. І. Правове забезпечення туризму. Видання: Альфа-М, 2023. 240 с.
6. Грановська В. Г., Кацемір Г. О., Фесенко Г. О. Індустрія туризму як вектор конкурентоспроможного регіонального розвитку. Херсон: Олді-Плюс, 2020. 153 с.
7. Дем'яненко С. Г., Поліщук Т. М. Історія туризму. Одеса: ОДЕКУ, 2019 122 с.
8. Заячук О., Брик С. Історія туризму. Чернівці: Чернівец. Нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2022. 199 с.
9. Іванунік В. О. Роль культурної спадщини у розвитку туризму в Західній Україні. URL: Tourlib.
10. Історія дитячо-юнацького туризму і краєзнавства України у хронології, 1930 – 2020 рр. [Текст] / [авт.-упоряд.: Михайло Косило, Наталія Савченко]; Укр. держ. центр нац.-патріот. виховання, краєзнавства і туризму учнів. молоді, Івано-Франків. обл. держ. центр туризму і краєзнавства учнів. молоді, Івано-Франків. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. 267 с.
11. Історія туризму: навч. посіб. Чернівці: Чернівец. Нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 200 с.
12. Коркуна М. Г. Практики сталого розвитку у сфері туризму. URL: InfoTour.
13. Кравцев С. Ринок українського туризму: відновлення галузі у 2024 році. URL: Comments.ua.
14. Кравченко А. В. , Пасєка С. Р. Досвід організації фестивального туризму в країнах Європи. Туризм і

- гостинність: стан, проблеми, перспективи: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2023. С. 80-84.
15. Кузишин А. В. Історія туризму. Тернопіль: Вектор, 2019. 303 с.
 16. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму. Суми: Університетська книга, 2018. 372 с.
 17. Лодатко Є., Пасека С. Феноменологія парадигм як предмет методологічної рефлексії в системі підготовки фахівців. Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького., 2024, № 10. С. 5-13.
 18. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. Київ: Знання, 2008. 661с.
 19. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму. Львів. 2016. 117 с.
 20. Морозова Х. Біполярна історія. Київ: Віхола, 2024. 248 с.
 21. Олійник А., Діченко Д. Туристичний ринок України: аналіз, виклики та можливості. Економіка та суспільство. 2023. №50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-64>
 22. Опря Б. О. Особливості підготовки фахівців сфери гостинності в провідних закладах Європи. Вісник науки та освіти. 2024. № 2 (20). С. 1054-1068.
 23. Опря Б. О. Туризм як вид економічної дипломатії. Проблеми, пріоритети та перспективи сталого розвитку в XXI столітті. Матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О. В., 2023. С. 245-248.
 24. Особливості та пріоритети розвитку туризму в Україні. URL: Ukr-Socium.org.ua.
 25. Пасека С., Джумурат В. Теоретичні засади дослідження туристичного потенціалу території. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences. 2023. Том 322. № 5. С.42-49.
 26. Розвиток індустрії туризму в умовах пандемії COVID-19. URL: Tourlib.net
 27. Савченко О. Історія розвитку туризму і його вплив на глобалізаційні процеси. Економіка та суспільство. 2021. №27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-18>

28. Стахова Л. В. Основи туризму. Видання: Юрайт, 2023. 327 с.
29. Суворова Г. М. Безпека в туризмі. Видання: Юрайт, 2022. 397 с.
30. Сучасний стан, проблеми та пріоритети розвитку туризму в Україні. URL: Tourlib.net
31. Сучасні вектори розвитку туризму: тенденції та перспективи країн Європейського регіону: монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2020. 179 с.
32. Сущинська М. Д. Культурний туризм. Видання: Юрайт, 2022. 50 с.
33. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності. Видання: Кондор, 2022. 300 с.
34. Ткаченко Т. І. Особливості та пріоритети розвитку туризму в Україні. URL: Ukr-Socium.
35. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / [за наук. ред. С. Р. Бабушко] ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України, Каф. туризму. Київ, 2021. 242 с.
36. Туристична індустрія України: стан, проблеми та перспективи розвитку. URL: Tourlib.net
37. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ: Алерта, 2023. 378 с.
38. Федорченко В. К. Сучасний стан розвитку туристичної індустрії України. URL: InfoTour.
39. Brown A. R. Global Tourism Development: Challenges and Opportunities. London: Routledge, 2022. 410 p.
40. Cooper C. Contemporary Tourism: An International Approach. Oxford: Goodfellow Publishers, 2022. 390 p.
41. Fletcher J. E. Tourism: Principles and Practice Edinburgh: Pearson Education, 2023. 420 p.
42. Hall C. M. Tourism Planning: Policies, Processes, and Relationships Toronto: Channel View Publications, 2023. 320 p.
43. Holloway C. J. The Business of Tourism Bristol: Pearson Education, 2023. 540 p.
44. Jones T. L. Adventure Tourism: Concepts and Trends Auckland: CABI Publishing, 2023. 300 p.
45. Page S. J. Tourism Management. Melbourne: Cengage Learning, 2023. 515 p.

46. Sharpley R. Tourism and Development in the Global South Cape Town: Channel View Publications, 2024. 368 p.
47. Smith P. J. Tourism Management and Sustainability. New York: McGraw-Hill Education, 2023. 345 p.
48. Walker J. R. Introduction to Hospitality and Tourism Boston: Pearson, 2024. 380 p.
49. Williams S. Tourism Geography: Critical Understandings Sydney: CABI Publishing, 2022. 300 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Історія туризму: від античності до сьогодні. URL: <https://omore.city/articles/166785/istoriya-turizmu-vid-antichnosti-do-sogodni-yak-mandruvali-nashi-predki> .
2. PROMETHEUS .URL: <https://prometheus.org.ua/employment/>
3. Exploer Life. URL: <https://explorer.life/> .
4. Ukrainer. URL: <https://www.ukrainer.net/>
5. Що таке історія і навіщо її вчити? URL: <https://www.superprof.com.ua/blog/navishcho-vchyty-vsesvitniu-istoriu/>
6. Journal of Tourism History. URL: <https://ores.su/ru/journals/journal-of-tourism-history/>
7. Сторія. URL: <https://storiya.info/>
8. Інтерактивні ресурси для вивчення історії. URL: https://znayshov.com/News/Details/interaktyvni_resursy_dlia_vyvchennia_istorii
9. Історія України в історіях. URL: <https://ilearn.org.ua/courses/preview/8>
10. Міжнародний туризм. URL: <https://intour.com.ua/>
11. UNESCO World Heritage Centre. URL: <https://whc.unesco.org>
12. National Geographic: History and Travel. URL: <https://www.nationalgeographic.com/travel>
13. World Travel & Tourism Council (WTTC). URL: <https://wtcc.org>
14. History.com: Travel Section. URL: <https://www.history.com/topics/travel>
15. Tourlib.net. URL: <http://tourlib.net>
16. Україна Інкогніта. URL: <http://ukrainaincognita.com>
17. LikБез: Історичний фронт. URL: <http://likbez.org.ua>

18. «Мандруй Україною» (Державне агентство розвитку туризму України). URL: <https://ukrainaincognita.com>
19. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
20. Туристичний портал України (Ukraine Travel). URL: <https://www.ukraine.travel>

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Програма навчальної дисципліни.....	8
Зміст курсу.....	9
Тематика практичних занять та методичні рекомендації до їх підготовки.....	12
Самостійна робота та методичні рекомендації до її виконання.....	44
Модульна контрольна робота та методичні рекомендації до її виконання.....	49
Система оцінювання результатів роботи студентів.....	53
Питання для самоконтролю.....	60
Тести.....	64
Словник.....	77
Біографічний покажчик.....	97
Список використаних джерел.....	146